

№ 3 (12279)
21 январи
соли 2021

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► ОЗМУН

Азизбек ЗУМРАТОВ – ғолиби «Омӯзгори соли Тоҷикистон - 2020»

Дар толори Донишқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф озмуни ҷумҳуриявии «Омӯзгори соли Тоҷикистон - 2020» баргузор шуд. Дар оғоз вазири маориф ва илми ҷумҳури Муҳаммадҷусуф Имомзода довталабонро барои роҳёфтан ба даври ниҳони озмун табрик намуда, дар бораи афзалияти соҳа, бахусус, ислоҳоти соҳа, дастовардҳои соҳаи маориф ва илм дар мисоли пирузии шогирдон дар озмунҳои байналмилалӣ, равандҳои нав дар таълим, таълифи китобҳои дарсӣ бо дарназардошти муносибати салоҳиятнокӣ ва дигар масоил суҳанронӣ кард.

Ҳамчунин, вазир оид ба ташкил ва гузаронидани озмун андешаронӣ намуда, иброз дошт, ки озмун ба қабули Барномаи «Бистсолаи рушди омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф, солҳои 2020 – 2040» созгор омадааст, зеро аз панҷ нафар довталаб се нафарашон мутахассисони ин соҳаҳо мебошанд.

Сипас, муовини вазири маориф ва илм Латофат Назирӣ, сармутахассиси раёсати тахсилоти миёнаи умумии Вазорати маориф ва илми ҚТ, ҳамзамон раиси кумитаи тасдиқоти озмун Вайсиддин Исмоилов довталабонро бо шартҳои озмун шинос намуданд.

Дар шартҳои аввали озмун фаъолияти кории худро Некрӯз Турсунзода, омӯзгори географияи мактаби Президентии шаҳри Кӯлоб, муаррифӣ намуд. Тибқи гуфтаи номбурда, ӯ дарсҳои худро бо усулҳои гуногуни таълим, аз ҷумла, диаграммаи ВЕНН, ангезиши зехн, методҳои инфиродӣ, интерактивӣ, истифодаи варақаҳо, тестҳо, воситаҳои техникаи таълим ва ғайра роҳандозӣ менамояд. Таҷрибаи даҳсолаи корӣ дошта, аз тақмили ихтисос ва курсҳои кӯтоҳмуддати таълим гузашта, ба пешаи омӯзгорӣ ханӯз дар курси сеюми донишқада таҳсил карданааш дил бастааст. Донишқадаи олиро бо дипломи аъло хатм ва дар даври шахриву вилоятии озмуни «Омӯзгори сол» ширкат намуда, ба даври ҷумҳуриявӣ роҳат гирифтааст. Шогирдонаш дар олимпиадаҳои фанӣ ширкат варзида, соҳиби даҳ медал гардидаанд. Н. Турсунзода муаллифи 4 дастури методӣ оид ба омӯзиши илми география аст.

Омӯзгори фанни химияи литсейи №3 барои хонандагонӣ болаёқати шаҳри Душанбе Азизбек Зумратов таҷрибаи 18

– солаи омӯзгорӣ дорад. Вай фаъолияти хешро тавассути маъруза бо истифода аз тахтаи электронӣ намоиш дод. Бино ба гуфти ӯ, муваффақиятҳои худро дар ҳамкорӣ бо олимони соҳаи химия мебинад. Сомонаи худро ташкил намуда, оид ба навиғариҳо дар соҳаи маориф маълумоти хешро меафзояд. Соҳиби ду ихтирои илмӣ, 12 дастури методӣ, бештар аз 50 мақола аст, ки 17 – тои он илмианд. Вай бо истифода аз исми элементҳои кимиёвӣ (зери кадом рақам чой гирифтани онҳо) тақвими рӯз ва вобаста ба бурчи дувоздаҳгона харакаи соатро сохтааст.

Тоҳирҷон Холиқов – омӯзгори забони русии мактаби миёнаи № 8-и шаҳри Шаҳринав, новобаста аз он ки дар байни довталабон соҳиби нисбатан кам (5 сол) дорад, ба комёбиҳои зиёде ноил гардидааст. Вай хатмкардаи ДДЗТ ба номи С. Улуғзода буда, аз васоити техникаи таълим хуб бархурдор аст ва ин сабаб гардидааст, ки шогирдонашро ба омӯзиши фанни худ ҳарчи бештар ҷалб намояд. Ӯ низ сомонаи худро ташкил кардааст, ки хамарӯза аз он истифода бурда, бо муштариконаш дар тамос мебошад. Тавассути ВАО низ 48 мақола вобаста ба методҳои таълими забони русӣ chop намудааст. Тоҳирҷон омӯзгори синфҳои поёнист ва мехоҳад, ки бо дониш ва таҷрибаи ҳосилкардааш меҳри ин забонро дар дили шогирдон чой созад.

Тибқи муаррифии фаъолияти хеш дастовардҳои худро омӯзгори забони англисии литсейи Оғохонӣ шаҳри Хоруғ, Сайлӣ Наврӯзбекова ба ҳайати ҳакамони пешниҳод кард. Сайлӣ таҷрибаи даҳсолаи корӣ дошта, хатмкардаи ДДОТ ба номи Садриддин Айний мебошад. Муаллима аввал дар мактаби № 49-и пойтахт, баъдтар дар литсейи

«Нурбахш» - и шаҳри Норақ ва имрӯз дар литсейи Оғохонӣ шаҳри Хоруғ ба омӯзиши ин забон машғул аст. Шогирдонаш дар олимпиадаҳо ва озмунҳои омӯзиши забони англисӣ ширкат намуда, чойҳои ифтихориро соҳиб гардидаанд. С. Наврӯзбекова афзуд, ки дар китобҳои пештараи забони англисӣ аксаран матнҳо ба давлатҳои Англия, Америка ва Австралия дахл дошт. Акнун худ вай ташаббус нишон дода, пораҳо аз асари «Гулистон» ва дигар адабиҳои тоҷикро интихобан ба шогирдон бо ин забон меомӯзонад. Чи тавре ки ӯ гуфт, китоби дарсиеро зеро роҳбарии профессор П. Чамшедов таҳия намуда, ба ВМИ ҚТ барои хонандагонӣ синфҳои 10 – 11 ҳамчун воситаи таълими пешниҳод намудааст.

Омӯзгори биологияи муассисаи таълимии махсусгардонидашуда барои хонандагонӣ болаёқати ноҳияи Бобоҷон Ғафуров Дилором Чалолова фаъолияти худро муаррифӣ карда, иброз дошт, ки соҳиби ҳафтсолаи омӯзгорӣ дошта, дар таҳияи маводи методӣ таҷрибаи калон дорад. Бо чанд намунаи корҳои дастиаш ин гуфтаро тасдиқ намуд. Вай дар машғулиятҳои бештар усули муносибати босалоҳиятро истифода бурда, бо ин мехоҳад хонандаҳо ҳама дар даре фаъол бошанд. Аз нақли муаллима маълум гардид, ки роҳбари иттиҳодияи методист ва панҷ нафар шогирдаш дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявии фанни биология ширкат намуда, соҳиби чойҳои ифтихорӣ гардидаанд.

(Давомаи дар саҳ. 3)

• ДАР ИН ШУМОРА: •

- Каломии масъулиятфзо саҳ. 2
- Таърихи пурифтихори миллат саҳ. 4
- Фурӯғи одамият аз китоб аст саҳ. 5
- Татбиқи барнома масъулият мехоҳад саҳ. 6
- Фаъолияти бавусъат мебояд саҳ. 8
- Соҳибхунарӣ - ифтихору тавоноӣ саҳ. 9
- Эҷодиёти халқ ва тарбияи насли наврас саҳ. 10
- Шабпарак ё шапалак? саҳ. 11
- Фазои оила беғубор бошад саҳ. 12
- Ақли солим дар тани солим саҳ. 13
- Оҳангсоз, омӯзгор ва рӯзноманигор саҳ. 14

Обуна ба ҳафтаномаи «Омӯзгор» барои соли 2021

Агар хоҳед, ки дар соли 2021 аз навиғониҳои соҳаи маориф ва илм оғох бошед, амру фармониш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро сари вақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон оғох гардед, таҷриба, андеша ва дарҳости худро пешниҳод карда тавонед, ба нашрияи дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта 149 сомонӣ 05 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

ДХ БДА ҚТ «Амонатбанк»
с/х 20202972200317101000
х/м 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

► ИҚДОМ

"Тоҷикон" дар ҳар хонадон

Дар ҳар давраи таърихӣ дар ҷомеаи башарӣ соҳибназароне зухур мекунамд, ки бо осори мондагори хеш нақши нусутурдани бар ҷой мегузоранд. Офаридаҳои онҳо барои имрӯзиёну бозояндагон ҳамчун дастури роҳнамо ва намунаи намоёни дарси ибрату худшиносӣ ва сабақомӯзӣ аз таърихи пурифтихори гузашта мебошад. Чунин қисмат насиби на ҳар кас мешавад. Ин рисолат насиби онҳое хоҳад шуд, ки рӯзу рӯзгорашонро вақфи хидмати миллату давлати хеш намуда, дар ватандориву дифоъ аз манфиатҳои миллату давлат аз ҳеҷ чиз дарег намеварзанд. Таърихи ҳар қавм оинаи таърихи намоишгоҳи он будааст ва мемонад. Таърихи пурхаводис ва дар навбати худ пурифтихори миллати куҳанбунёди тоҷик оғанда бо муборизаҳои адолатхоҳӣ, ватандорӣ, дифоъ аз марзу буми аҷдодӣ мебошад, ки барои наслҳои ҳар давраи таърихӣ чун роҳнамо хизмат кардааст. Сабақҳои омӯзандаи таърихи ҳамаҷониби моро дар маърифат намунаи аслу моҳияти воқеоти пешин роҳкушо гардида, дарку фаҳмамонро дар шинохту суд бардоштан аз он ҳодисаҳо, ки гузаштагонамон бо он рӯ ба рӯ будаанд, тақмили тақвият мебахшанд.

Таърихи аҳли башар дар ҳеҷ замоне ёд надорад, ки роҳбари ин ё он давлате бо қамолҳои садоқат ва арҷгузорӣ ба ҳар хонадони сарзамини хеш асаре бо таълиди афзун интишор намуда, тақдим дошта бошад. Чунин амал аз ҷониби Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон роҳандозӣ гардид. Корномаи оғанда бо ифтихори миллии Пешвои миллат бо нашри муҷаддади "Тоҷикон"-и академик Бобочон Ғафуров, ки собиқа надорад, дар ҷаридаи таърихи миллат бо хатҳои заррин сабт хоҳад ёфт. Рӯҳи муаллифи шахситоби "Тоҷикон" аз лутфу ибтиқори Пешвои муаззами миллат шод гардидааст ва ҳамакун, дар қосонаи ҳар оилаи тоҷиконӣ ин осори мондагор дар ҳоли тақсим шудан буда, моро ҳушдор аз он медиҳад, ки аз таърихи пурғановату гурурофарии миллатамон сабақ андӯхта, бо мутолиаи он хотираи таърихамонро боз ҳам кавитар намоем. Ин нуктаи пазируфтани дар пешгуфтори нигоштаи Пешвои миллат ба он китоб таҳти унвони "Шиносномаи миллат" чунин таъкид шудааст: "Ҳар фарди бедордигар миллат бояд омӯзиши таърихи халқи азизамонро вазифаи муқаддаси худ донанд, аз гузаштаи пуршӯбу фарози он сабақ гирад ва бо қорномаҳои фарзандони мардуми боҳимматаш шинос шуда, онҳоро дар ҳофизаи таърихиаш ҷой диҳад".

Воқеан ҳам, дар таърих ва ғаъолияти арбобони тараққипарвари он бисе нуктаҳо, ҳикматҳо, таълимотҳо, панду андарзҳо ҳастанд, ки барои имрӯз ва ояндаи миллат, ба хусус, насли ҷавони он сабақомӯзанд.

Беҳуда набуд, ки Раҳбари давлат аз оғози ғаъолияти хеш зарурати эъморӣ давлати миллиро, ки бояд ҳукуки башар ва вежагии ҳамбуди иҷтимоии мардум дошта бошад, асоси консепсияи сиёсӣ ва иҷтимоию фарҳангии худ қарор дода, саъю талоши ҳокимияти сиёсиро барои инкишофи шуури миллат сафарбар карданд.

Роҳбари кишвар бо тақдим намудани ин китоб ба аҳли ҷомеа масъалаи таълимии ҳадафманди таърихи кишвар, дарки масоили сарнавиштсози он, ҳеҷраи шахсиятҳои таърихӣ, бузургони инсонпарвар ва тараққиҳоҳи гузаштаре, ки ифтихороти моро ташкил медиҳанд, ба миён мегузоранд. Раҳнамонҳои маънавии Пешвои миллат дар боби ҳудоғоҳӣ ва худшиносии миллии арзиши бунёди дошта, ҷомеаи тоҷикони имрӯзаро ба роҳи қамолоти маънавий хидоят менамояд.

Дар даврони Шӯравӣ ва замони истиқлоли давлати миллиамон се шохасари пурмуҳтавои илмиву таърихӣ тавлид ёфт, ки ба манзалаи шиносномаи миллат дар муаррифии миллати куҳанбунёди тоҷикон нақши нусутурдани бар ҷой ниҳоданд. Ин осори

сегонаи таърихӣ ба қалами абармардони таърихнигори миллатамон, устод Садриддин Айний "Намунаҳои адабиёти тоҷик", академик Бобочон Ғафуров "Тоҷикон" ва Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон "Тоҷикон дар оинаи таърих" тааллуқ дорад. Ба ҳар яке аз ин асарҳо дар шинохту асолати давлати маънавибунёди тоҷикон ба хонандаи бедору ҳушманд маълумоти муфасссал медиҳаданд.

Таълифоти ин нодирамардони миллат, ки бо бардошт "зи аъмоқи фаромӯшхонаҳои тираи таърих" ва бо баҳрабардорӣ аз мадрату сарчашмаҳои эътимодбахши соҳибназарони ватаниву хоричӣ бо пажӯҳишоти густурдаву ҷусторҳои мутасил рӯи ҷопро дидаанд, аз асолату роҳи тайнамудаи аҷдодамон моро ошно сохтанд ва ба ҷаҳониён аз мардуми бумӣ ва қадимӣ будани тоҷикон дарак доданд.

Китоби арзишманди Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо унвони «Тоҷикон дар оинаи таърих. Аз Ориён то Сомониён» бо тақия ба мадрату санадҳои муътамади таърихӣ иншо ёфта, пешгуфтори он бо ин суҳанони пурмуҳтаво оғоз ёфтааст: «Мо кистем, аз кучою ва дар қадом дудмон сабзидаем? Нахуст аҷдодамон қиҳо буданд, аз қучо омаданд ва дар қадом бум ошён доштанд? Ташаққули фарҳангу тамаддун ва давлату давлатдорӣ тоҷикон қай оғоз ёфта ва аз қадом сарчашма ибтидо мегирад? Мақому ҳиссаи таърихи миллати мо дар пайдоишу пешрафти тамаддуни муштаракӣ ориёинаҷодҳо то қучоти? Забони модарӣ, расму оини аҷдодӣ, мероси таърихию фарҳангӣ ва усули давлатдорӣ мо бунёди миллии дорад ё аз дигар халқиятҳои соҳибтамаддун ба мо гузашта?». Воқеан, ин суолҳо ва дигар масъалаҳои дар ин асари бунёди матраҳ гардида, моро ба дарёфту ҷустуҷӯҳои саҳеҳу дурусти масъалаҳо вомедоранд. Сарвари кишвар бо шеваи саволгузорӣ ба мо ҳушдор медиҳанд, ки аз сарнавишти пешиниёнамон оғоҳӣ қомил дошта бошем ва ҷавобан ба он ҳама таъкидҳои ироагардида дирузи ҳикматбори ниёгонамонро пешӣ дида оварда, дар таҳлилу таҷдиди он бомасъулиятона муносибат намоем.

Зухури чунин китоб дар даврони истиқлолият падидаи муҳимми таърихиву фарҳангӣ маҳсуб меёбад. Нашри он на танҳо ба насли ҷавони ҷомеа, балки ба қулли ҳаводорону ташнагони таърихи қуҳани диёрамон муҳим буда, ба хонандаи ҳушманд ҳисси виқору гурури миллии меангезад ва ҳамагонро ташвиқ менамояд, ки ҷӯи шинохти аслу насаби хеш бошанд. Таъкиди ин нукта низ муҳим аст, ки муаллиф дар навиштани китоб аз истифодаи қалимаҳои муғлақу душвор парҳез намуда, матраби хешро бо забони ширину зебо ва шевою фаҳмо рӯи сафҳа овардааст, то ки тамоми табақаҳои ҷомеа аз он баҳрабардорӣ карда тавонанд.

(Давом дорад)

Ҳасан ҶҶРАЕВ,
устоди коллеҷи омӯзгорӣ
ба номи Ҳосият Маҳсумоваи
ДДОТ ба номи Садриддин Айний,
номзади илмҳои педагогӣ

► АЗ ПАЁМ ТО ПАЁМ

Ҳамасола Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллии – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ироа мегардад ва тамоми паҳлуҳои сиёсати хоричиву дохилии кишвар мавриди таҳлилу баррасии амиқ қарор мегирад. Дар баробари ин, дастури супоришҳои мушаххас баҳри рушди иқтисодиёту иҷтимоӣ дода мешавад. Паёми навишти Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии мамлакат (26.12.2019) бо чанд махсусияти хеш тавонист дар рушду пешрафти иқтисодиёти мамлакат мусоидат намо-

Эълон гардидани Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ аз дигар тадбирҳест, ки ба рушди сайёҳӣ, эҳёи ҳунарҳои мардумӣ ва ба таври ҷашмгир обод гардидани деҳоти кишвар мусоидат кард. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки ин иқдом ба рушди сайёҳӣ тақони ҷиддӣ бахшидаву шароити мусоид баҳри рушди соҳа фароҳам оварда шуд. Ба масъалаи тайёр намудани кадрҳо низ тавачҷуҳ зоҳир шуд ва ихтисосҳои гуногун дар муассисаҳои олии кишвар таъсис ёфт. Донишқадаи соҳибқорӣ ва хизмат ба Донишқадаи соҳибқорӣ, сайёҳӣ ва хизмат табдили ном кард.

Чун ҳамеша ба рушду инкишофи

Қаломи масъулиятафзо

яд.

Аввалан, дар Паём роҳҳои рушди бештари баҳши иқтисодиёти босуботи кишвар муайян гардид, ки дар ин самт барномаву стратегияҳои давлатӣ тақони ҷиддӣ бахшиданд. Баҳши ҳусусии кишвар дар рушди маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ ба таври ҷашмгир инкишоф ёфт. Пешвои миллат дар ин замина ҳукумати мамлакатро вазифадор намуданд, ки «минбаъд ба ҷанбаҳои сифати рушди иқтисоди миллии, тақвияти неруи инсонӣ, бо истифода аз технологияҳои муосир ва ҷорӣ намудани инноватсия вусъат додани истеҳсоли маҳсулоти ниҳой, баланд бардоштани ғаъолнокии иқтисодии аҳоли, тақмили низомии дастгирии соҳибқориву сармоягузорӣ ва тавсеаи иқтисодиёти рақамӣ диққати аввалиндараҷа диҳад».

Ҷорӣ намудани технологияҳои рақамӣ дар соҳаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ маҳсус таъкид гардид ва рушд баҳшидани саноати кишвар дар мадди аввал гузошта шуд. Дарвоқеъ, соли 2020 дар кишвар даҳҳо қорхонаи нави саноатӣ сохта мавриди баҳрабардорӣ гирифтанд ва ҷойҳои зиёди қорӣ муҳайё карда шуд. Ҳамчунин, ба ифтихори 30-солагии Истиқлоли давлатӣ сохтмони даҳҳо қорхонаи нави саноатӣ дар ғушаву қанори мамлакат дар назар гирифта шудааст ва ин санаи таърихӣ дар сатҳи баланд таҷлил хоҳад гардид.

Дастгирии соҳибқорон аз дигар масъалаҳои муҳим дар Паём буд ва таъсиси фонди дастгирии соҳибқорӣ аз қумлаи тадбирҳои судманд маҳсуб меёфт.

соҳаҳои илму маориф дар Паём афзалияти аввалиндараҷа дода мешавад. Ин тавачҷуҳро метавон дар бунёди муассисаҳои таълимиӣ мушоҳида кард. Дар робата ба ин, дар Паём таъкид гардид: «То ҷашни 30 - солагии Истиқлоли давлатӣ 128 муассисаи томақтабӣ ва 338 муассисаи таҳсилоти умумӣ бунёд гардида, дар маҷмӯъ, 1332 муассисаи таълимиӣ ва томақтабӣ тармиму таҷдид карда мешавад». Ин рақамҳо ғувохӣ онанд, ки дар қутоҳтарин муддат муассисаҳои таълимиӣ бо тамоми таҷҳизоти таъмин мегарданд ва муассисаҳои ҷавобгӯ ба талаботи замон дар ихтиёри муҳассилин қарор мегирад.

Дуом, қабули барномаҳои давлатӣ ба баланд гардидани сифати таълим мусоидати амиқ мекунамд. Яке аз иқдомҳои, ки дар Паём зикр гардид, «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» мебошад, ки бешак, илмҳои дақиқро тақвият мебахшад. Ғумон мекунам, ки дар ин ҷода нақши ҳафтаномаи «Омӯзгор» бузург мебошад. Дар саҳифаҳои нашрия мунтазам мақолаҳо вобаста ба омӯзиши васеи илмҳои дақиқ пешниҳод мегардад. Инчунин, озмуни ҳафтанома доир ба бистсолаи омӯзиши илмҳои дақиқ боиси дастгирият. Масъали омӯзиши забонҳои хоричӣ низ пайваста таъкид мегардад, ки он ба тайёр намудани мутахассисони варзидаи ҷавобгӯ ба талаботи ҷомеаи ҷаҳонӣ ниғаронида шудааст.

Раъно НУРАЛИХОНЗОДА,
мудири қўдакисмони №66-и
ноҳияи Сино

► МИЗИ МУДАВВАР

Машварат идроку ҳушёрӣ диҳад

Чанде пеш бо иштироки қормандони собиқадор ва омӯзгорони навовару эҷодқори муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №50-и шаҳри Душанбе мизи мудаввар баргузор гардид.

Директори муассиса Ибодат Усмонова таъкид намуд, ки барои баланд бардоштани сифати таълим омӯзгорон, пеш аз ҳама, бояд донандаи қасби худ бошанд, эҷодқориву навовариро пеша намоянд. Қайд гардид, ки қормандони шуъбаи маориф, сарраёсати маорифи шаҳр ва дигар мақомоти дахлдор ҳамеша дар пайи баланд бардоштани раванди таълиму тарбия мебошанд. Дастурҳои таълимиӣ, китобҳои методӣ, маҷаллаву рӯнома ва ҳафтаномаҳои соҳавӣ ҳам сари вақт дастраси омӯзгорон мегарданд. Дар маҷаллаҳои «Маорифи Тоҷикистон», «Маърифати омӯзгор», ҳафтаномаҳои «Омӯзгор», «Минбари халқ» ва монанди инҳо аз таҷрибаи қормандони варзидаи соҳаи маориф дар миқёси ҷумҳури намунаҳо оварда мешаванд.

Назира ФАЙЗИЕВА,
омӯзгор

САБҚАТ

(Аввалин дар саҳ.1)

Барои Дилором мояи ифтихор аст, ки як нафар шогирдаш аз фанни биология дар озмуни байналмилалӣ дар Ҳиндустон иштирок намуда, соҳиби медали тилло гардидааст. Муаллима дар мактаб роҳбари иттиҳодияи методист ва аз воситаҳои техникии таълим васеъ истифода мебарад. Дар баробари ин, ба иқрори ӯ, васоити аънии дастисохт низ завқи бачахоро ба зебопарастӣ бедор менамояд.

Дарсҳо дар мактаби рақами 55 – и пойтахт баргузор шуд. Албатта, ҳамаи довталабон мекушиданд, ки дарсашон диққатҷалбкунанда ва бо васоити аъний, бахусус, тавассути технологияи муосир гузарад. Машғулиятҳои ҳамаи довтала-

дид.

Омӯзгори забони англисӣ С. Наврӯзбекова дар синфи 10 – ум дарс гузашт. Мавзӯи он ба манзараҳои дилфиреби шаҳри Душанбе ихтисос дошт. Ҷолибияти дарси муаллима аз он иборат буд, ки вай тавонист тавассути ноутбук манзараҳои пойтахт, биноҳои пештара ва имрӯзи Душанберо бо муқоиса ва истифода аз мусиқии гӯшнавоз намоиш диҳад. Бино ба иттилои узви ҳайати ҳакамон, корманди МД ДҶТИБКСМ А. Начмиддинов, Сайлӣ дар ҷараёни дарс методҳои гуногунро истифода карда тавонист. Масалан, омӯзгор дидактика, технология, шунавонидан, ҳондан, гурӯҳбандӣ, тарҷума кардан, кор бо лугат дар тах-

хеле ҷаззоб буд. Дар қисмати таҳлили дарс бошад, довталабон аввал доир ба дарсҳои гузаштаи худ, сипас, оид ба дарси ҳамкасбонашон, ки дар машғулиятҳои якдигар иштирок доштанд, андешаронӣ карданд.

Маълум, ки омӯзгори имрӯза бе истифодаи технологияи компютерӣ дар раванди дарсҳо муваффақ нахоҳад гардид. Ба ҳар сурат, дар ин самт байни довталабон фарқи кулӣ буд. Маълум гардид, ки иддае аз онҳо ҳанӯз аз технологияи иттилоотӣ ба таври васеъ истифода карда наметавонанд. Чунин ба назар менамуд, ки довталабон тахтаи электрониро, аслан, барои ба назар гирифтани ҳакамон истифода менамуданд, ки ҷойи таассуф аст.

тифода карданд ва тавонистанд диққати «падару модарон» - ро ба ҳалли мавзӯ ҷалб намоянд. Ҳамчунин, довталабон дар ташкили дарси тарбиявӣ низ ҳунари хуб нишон дода тавонистанд.

Азизбек ЗУМРАТОВ – ғолиби «Омӯзгори соли Тоҷикистон – 2020»

бон вобаста ба мавзӯи хотирмон буда, маҳорату ҳунари омӯзгоронро нисбат ба касбашон собит намуд. Некрӯз мавзӯи дарс – «Саноат ва кишоварзии Украина» - ро дар синфи 11 – ум гузаронд. Вай кӯшид, ки машғулият шавқовар гузарад, аз ин рӯ, ҳонандагонро ба се гурӯҳ – «Кишоварз», «Саноат» ва «Нақлиёт» ҷудо намуда, байни онҳо мусобиқа ташкил намуд. Ба ин васила, аксар масъалаҳо вобаста ба мавзӯи номбаршуда баён гардид. Пурсиши вазифаи ҳонагӣ, алоқамандии он ба мавзӯи нав ва ҳамчунин, бо мавзӯҳои тақрорӣ хеле хуб мушоҳида гар-

таи синф, кор бо варақаҳо ва монанди инро ҳадафмандона истифода кард. Вай, ҳамчунин, калимаҳои душворфаҳмро дар тахтаи синф навишт ва ба якҷо бо шогирдон бо садои бурро талаффуз намуд, ки минбаъд ба лугатдонии ҳонандагон мусондат хоҳад кард. Хуллас, омӯзгор ба мақсад расид, дар вақти муайяншуда дарсро ба охир расонд, ба ҳонандагон баҳои муносиб гузошта тавонист.

Машғулиятҳои довталабон А. Зумратов, Д. Ҷалолова, Т. Ҳолиқов низ бо истифода аз усулҳои нави таълим - технологияи муосир, муносибати босалоҳият ва монанди

Раиси ҳакамон М. Мадатзода, декани факултаи педагогикаи ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ, номзади илми педагогӣ иброз дошт, ки тибқи талаботи Низомнома доварон маҳорату малака ва донишу ҷаҳонбинии ҳар як довталабро ба таври шаффоф таҳлил намуда, баҳогузорӣ карданд. Дар баробари ин, иҷрои талаботи ҳар яке аз шартҳои миёни иштирокдорон муҳокима гардида, андешаҳои онҳо низ аз тарафи ҳайати ҳакамон ба инобат гирифта шуд.

- Тақрибан ҳамаи онҳо дар дарси худ аз маслиҳатҳои равоншинос ва ҳуқуқшинос ис-

Шарти дигар - ҷавоби дурӯст додан ба даҳ савол бо мақсади донишани асноди меъёрӣ буд, ки мутаассифона, на ҳамаи ҷавобҳо пурра буданд. Дар ин шарт ҳайати ҳакамон, ҳамчунин, ба дониши ҳатфӣ ва баъд шифоҳии довталабон баҳогузорӣ карданд.

Ниҳоят, озмун ҷамъбаст гардид. Вазири маориф ва илми Тоҷикистон М. Имомзода ба шаффофияти озмун баҳои баланд дода, фаъолияти ҳамаи довталабонро ситоиш намуд.

Дар натиҷа омӯзгори химияи литсейии №3 барои ҳонандагони болаёқати шаҳри Душанбе Азизбек Зумратов (бо ги-

омӯзгори забони англисии литсейии Оғохонӣ шаҳри Хоруғ Сайлӣ Наврӯзбекова (ҳарду бо 194 – ҳолӣ) шуд. Тоҳирҷон Ҳолиқов, омӯзгори забони русии мактаби миёнаи №8, шаҳри Шаҳринав ҳамчун иштирокчи (бо 153 ҳол) эълон гардид. Ба ғолиби озмун аз тарафи Вазорати маориф ва илми ҷумҳурии 4000 (чор ҳазор) сомонӣ, ба ҳамаи довталабон нишони «Аълочии маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон», Ифтихорномаи Вазорати маориф ва илм ва мукофотҳои хотиравӣ тақдим гардид.

Ҳотамӣ ҲОМИД,
«Омӯзгор»

►СИТОИШ

Омӯзгор – ҳуснбахши рӯзгор

Омӯзгор дар меҳвари соҳаи маориф қарор дорад ва сатҳи сифати дониши шогирдон ва тарбияи шоистаи онҳо маҳз ба донишу таҷриба, малакаву маҳорати касбӣ, усули таълим ва дигар пахлуҳои фаъолияти омӯзгор вобастагии зич дорад.

Бачаҳо мактабро дӯст медоранд ва бо шодию хурсандӣ, бо як ҷаҳон умед ба ин даргоҳ қадам мегузоранд. Дар мактаб кӯдаконро омӯзгор пешвоз мегирад ва бо тамоми ҳастӣ саъй мекунад, ки ташнагии ин иштиёқмандони илму адабро рафъ созад.

Агар муаллим ба роҳу усулҳои гуногун диққати бачаро ба мавзӯи таълими равона карда тавонад, дар шури ҳонанда ҳар дарс нақш мебандад. Омӯзгоре, ки нисбат ба мактабу шогирдон меҳр дорад, ба синфхона танҳо ба мақсади ором кардани шогирдон ё худ нақли умумии мавзӯи наредарояд, балки ӯ кӯшиш мекунад, ки бачаҳо ғаъл бошанду нисбат ба мавзӯи воқунише нишон диҳанд. Муаллим бояд, пеш аз ҳама, бо дониши мукамал

мусаллаҳ бошад ва тарзи ба самъи ҳонандагон расондани донишро донад.

Омӯзгор баробари меҳробонӣ, саҳтгир буданаш лозим аст. Саҳтгирӣ ба маънои тарсондани бача нест, балки серталабӣ нисбат ба кӯдак аст. Агар муаллим супориш диҳаду минбаъд аз пайи санҷиши он нашлавад, бача бепарво шуда, дигар ба сабақомӯзӣ дилгарм намешавад. Масалан, бигирем дафтари ҳонандаро. Он ба назар як ашёи одӣ менамояд, вале вазифаи он бисёр бузург аст. Дафтар ҳонандаро савдоннок мекунад. Агар муаллим саривақт дафтари бачаро санҷида, барои супоришҳои мустакилонан ҳонагӣ баҳои лоиқ гузорад, шогирд нисбат ба устоду фанни таълими меҳр пайдо мекунад. Ба шогирдон супориш диҳему натиҷаи ин супоришро пурсон нашавем, бачаро нисбат ба ҳеш ва фанни таълими бепарво мекунем.

Сарфи назар аз он ки аз қадом фан дарс медиҳад, муаллим бояд сермутолиа бошад. Агар муаллим рӯзномаву маҷалла ва китоб нахонад,

на донишаш меафзояд ва на таҷрибаву малакаву маҳорат ҳосил мекунад. Мутолиаи китоб баробари васеъ кардани тафаккур ва ҷаҳонбинӣ ҳисси масъулиятшиносии омӯзгорро баланд мебардорад.

Банда бисёр омӯзгорони фанҳои риёзӣ, физика ва кимиёро медонам, ки мутолиаи китоби бадеиро дӯст медоранд ва аз ин рӯ, дарсҳоиашон хубанд ва шогирдонашон низ пешқадаманд. Маҳз ин қабил омӯзгорон ба шогирдон талқин мекунанд, ки китоб чун офтоб замиру хиради инсонро бедору вучудашонро нурафшон мекунад.

Муаллиме, ки мағрурона «ман ҳама чизро медонам» гӯён аз пайи омӯзиш ва тайёри ба дарси ҳаррӯза намешавад, батадриҷ сифатҳои омӯзгорӣ ва обрӯи ҳешро аз даст медиҳад.

Бале, муаллим меҳвари ҳаёти мост. Рӯзгор бе омӯзгор маъние надорад, балки тираву тор аст.

Саибарг СУЛАЙМОНОВА,
омӯзгори таърихи литсейии инноватсионии «Душанбе»

►КҶДАКИСТОН

Меҳнат фаъолиятест, ки хусусияти иҷтимоӣ дорад ва натиҷаи он ба манфиати аъзои ҷамъият равона карда мешавад. Аҳамияти чунин усули кор дар он аст, ки калонсолон иҷрои вазифаҳои тарбия, муносибати эҳтиётқорона ба ашёи шахсӣ ҷамъиятӣ, тозагӣю озодагӣ, интизом ва ғайраҳоро таъмин менамоянд. Дар навбати худ, кӯдакон бо вар ҳосил менамоянд, ки ба воситаи меҳнат мушқилию nobасомониҳоро

тақмил додани методу шаклҳои ташкилу роҳбарӣ ба фаъолияти меҳнатии кӯдакон мебошад.

Хусусияти фарқкунандаи меҳнати кӯдакони синни томактабиро ба таври зайл арзёбӣ намудан мумкин аст:

- Кӯдак дар натиҷаи меҳнати худ арзишҳои моддӣю аҳамияти иҷтимоӣдоштаро офарида наметавонад, гарчанде меҳнати иҷтимоӣ дошта, он ба манфиати ҷамъият нигаронида мешавад.

Тарбияи меҳнати кӯдакон

бартараф намудан мумкин аст. Намунаи ибрати волидон, мураббӣ низ дар тарбияи иқтисодии кӯдакон аҳамияти калон дорад.

Мақсад ва вазифаҳои тарбияи меҳнатӣ вобаста ба синну соли бачаҳо муайян карда мешавад. Мақсади тарбияи меҳнатӣ аз ҷиҳати амалӣ ва психологӣ омода намудани кӯдакон ба фаъолияти меҳнатӣ, ташаккул додани муносибати мусбат ба меҳнат мебошад.

Ёд додан, омӯзонидани кӯдакон ба меҳнат, иштирок дар меҳнати ҷисмонӣ ва ақлию сехнӣ вазифаи муҳими оила, кӯдакистон ва мактаб аст. Иҷрои ин вазифа дар раванди тарбияи меҳнатӣ таъмин мегардад.

Дар шароити ҳозира яке аз вазифаҳои тадқиқоти илмӣю кормандони муассисаҳои томактабӣ аз ҷиҳати амалӣ тафтиш ва тадқиқ намудани мазмуни меҳнат дар давраҳои синнусолии томактабӣ,

Меҳнати кӯдак хусусияти тарбиявӣ дорад;

- Меҳнати кӯдакон ба бозӣ наздик аст. Кӯдак бозӣ карда истода, ба меҳнат мегузарад ва ё ҳангоми иҷро намудани супориши меҳнатӣ ба бозӣ мегузарад;

- Дар рафти меҳнат кӯдак маҳорату малакаи аввалини меҳнат қаранро аз худ менамояд;

- Меҳнати кӯдак вобаста ба вазъият, имконият ва хусусиятҳои фардӣю синнусолии ӯ ташкил карда мешавад;

- Гарчанде ҳама компонентҳои ҷузъҳои таркиби фаъолият вучуд дошта бошанд ҳам, фаъолияти меҳнатӣ дар зинаи инкишофӣ буда, он иштирок намудан дар меҳнат ва ёрӣ расондан ба калонсолонро дар назар дорад.

Зухро ТЕРМИЗОВА,
мураббияи кӯдакистони №55 - и ноҳияи Сино

► ИДЕОЛОГИЯ

Ақоиди ботили ифротӣён

Исломгароёне, ки даҳсолаҳои Охир пайдо шудаанд, як муддат давлатҳоро гирифтори ҷанги бародаркуш карданд ва ба ин васила ба раванди ҷомеаи муосир таъсири манфӣ расониданд. Тафаккури исломгароён сад дар сад дигар буда, онҳо на рухҳои мусулмониро қабул доранду на мафкураи пешсафи олами дунявиро.

Раванди дингароии хурофотбунёд халқро аз таракқӣ ва рушди фикриву маънавий боздошта, садсолаҳо ба қафо мебарад. Қадамҳои устувор дар роҳи рушди иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва фарҳангӣ аз ҷумлаи аҳдофи ҷомеаи дунявӣ мебошад.

Ифротгароён ҳеҷ гуна давлати мустақил, истиклолияти давлатҳои мусулмонӣ ва сохтори давлати дунявиро эътироф накарда, меҳоканд онҳоро дар таркиби «килофат»-и худ маҳв созанд. Чунин андеша дар ҳуҷҷатҳои таъсисӣ, низомнома ва варақаҳои таблиғоти гурӯҳҳои ифротии динӣ ба таври расмӣ ва возеҳ ифода ёфтааст.

Масалан, ҳаракати ифротгарои «Ҳизбут-таҳрир» солҳост, ки дар оиннома ва варақаҳои таблиғоти худ ба таври расмӣ назарияи «бунёди хилофати ягонаи исломӣ»-ро таблиғу ташвиқ менамояд ва созмони ифротгарои «Давлати исломӣ» низ ҳаритаи сиёсии «килофати исломӣ»-и худро тартиб додааст.

Ташкилоти террористии собиқ Ҳизби наҳзати ислом, ки ҳамчун пайрави гурӯҳҳои ифротгарои динӣ ҳисобида мешавад, низоми демократии давлатро барои мусулмонон нолозим ҳисобида, муқобили он мубориза мебард. Ин фикр дар тамоми варақаҳои таблиғоти наҳзатиҳо расман баён ва ба таври ошкоро таблиғ мешуд. Айнан ҳамин ақидаҳо ҳам созмони ифротгарои «Давлати исломӣ» ва ҳам ташкилоти террористии собиқ Ҳизби наҳзати ислом барои аз байн бурдани давлатҳои дунявӣ ва демократӣ замимагузори қарда, аз мақсади нопоки худ хонда буданд.

Хушбахтона, имрӯз мардуми сарбаланди тоҷик аз бозихои пасипардагии кулли ташкилотҳои террористӣ ба ҳубӣ оғаҳӣ доранд ва ҳаргиз намегузоранд, ки ин ҳоиндон ба мақсадҳои ғаразнокашон бирасанд.

С. ГАФФОРЗОДА,
омӯзгор

► НИГОҲ

Худшиносӣ омили асо- ни арзи ҳастӣ дошта- ни халқу миллат ба шумор меравад. Дар ин масъала до- нистани таъриху фарҳанг ва ҳуқуқҳои худ нақши муассир мебозад. Халке, ки таъриху

Дар Осиёи Марказӣ, Наздик ва Хурд ориёиҳо ҳазорсолаҳо халқи сершумор, бузург ва ҳукмрон буданд. Дигар халқҳои бузургу кучак, ки дар тасарруфи ориёиҳо афто- да буданд, тадриҷан ба онҳо

ҳаматарафа донистани таъ- риху фарҳанги миллати худ ва муқоиса бо фарҳанги ди- гар халқиятҳо пайдо меша- вад. Номҳои халқ таҷассуми наҷодӣ, ҳуқуқ атвори он мебошад. Ифодаи дигари

Дигар паҳлуи худшиносӣ бофарҳангист. Миллате, ки фарҳанги баланд ва номусу- нанг надорад, ба ҳар чӣ, ки ба сараш меояд, ғуломвор итоат менамояд. Дигар маъ- нии он дар дӯст доштани

Таърихи пурифтихори миллат

фарҳанги худро наметавонад, худшинос шуда наметавонад. Ҳамон тавре ки маълум аст, тоҷикон дар Осиёи Миёна ягона халқи бумии ориёнаҷод мебошанд, ки аз даврҳои қадим дар ин сарзмин сукунат доранд.

Ориёӣ аввалин номи этникии гузаштагонӣ мо буд ва асрҳои зиёд онҳо худро ба ин ном миёни халқҳои ҷаҳон муаррифӣ карда зистаанд.

пайвастанд. Забони форс-забони тамоми мардумони ориёӣ аз баҳри Миёназамин то марзи Чинро фаро мегирифт.

Бояд таъкид намуд, ки худшиносӣ умри дароз дидани халқу миллатҳоро ифода мекунад. Халке, ки худро мешиносад, ихтироъкору эҷодкор, мағлубнашаванда ва маъруфу машҳури замон мегардад. Он дар асоси

худшиносӣ забони миллат маҳсуб меёбад. Хештаншиносии комил нигоҳбони забони модарӣ, пушту паноҳ ва рушду камолӣ давлат мебошад. Номусу нанги миллат аз худшиносӣ дарак медиҳад. Халке, ки номусу нанги миллӣ надорад, бози- чаи дасти дигарон, дастнигар ва зерӣ пойи аҷнабиён гардида, оқибат забону фарҳанги худро аз даст медиҳад.

Ватан ва сарзамини аҷдодон ва муҳофизи он будан ифода меёбад.

Ин ҳамаро дар ниҳоди хонандагон тарбия карда, онҳоро хештаншинос гардондан бояд вазифаи ҷонии ҳар як омӯзгор, баҳусус, омӯзгори фанни таърих бо- шад.

Манучеҳр КАРИМОВ,
омӯзгори таърих ва ҳуқуқи
мактаби №53, ноҳияи Рӯдакӣ

► КОРРУПСИЯ

Ҳама бояд масъул бошем

Коррупсия кирдори номатлуб буда, вобаста ба табиати худ хеле мураккаб мебошад. Порагириву порадиҳӣ, азхудкуниву исрофкорӣ, соҳиб шудани амволи давлатӣ, дасткашӣ аз пардозӣ андозҳо ва дигар пардохтҳо, ки ба қисмати даромади бӯчаи давлатӣ равона гардидаанд, шаклҳои паҳнғаштатарини коррупсия дар замони муосир мебошанд.

Коррупсия чун дар тамоми ҷаҳон дар кишвари мо низ боиси нигаронии аҳли ҷомеа гаштааст. Муқовимат бо коррупсияро Ҷумҳурии Тоҷикистон қисми таркибии сиёсати дохилӣ ва хориҷии худ дониста, омода аст, ки самаранокии фаъолиятҳои дар ин самт бо иштироки тамоми шӯхаҳои ҳокимияти давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ ва воситаҳои ахбори омма, созмонҳои байналмилалӣ таъмин намояд.

Айни замон ришваситонӣ таъсири манфии худро ба сохти давлатӣ ва ҷамъиятӣ расонда, фаъолияти онҳоро заиф мегардонад. Ба гузаронидани

тағйироти иҷтимоӣ ва баланд бардоштани самаранокии иқтисодиёт ҳалал расонда, дар ҷомеа ноадолатиро ҷорӣ менамояд. Коррупсия, ҳамчунин,

поймол гардидани ҳуқуқи инсонро ба миён меорад, нобоварӣ ба мақомоти давлатиро ривоч дода, обрӯи давлатро дар арсаи байналмилалӣ паст менамояд.

Ин зухуроти номатлуб дар рисолаҳо ва асарҳои динӣ низ мазаммат гардидааст. Ин одати бад то ба имрӯз боқӣ монда, бо шаклҳои

мухталиф ҷомеаро олуда сохтааст.

Коррупсия дар ҳама давлатҳо вучуд дошта, ҳавфи бештарро ба ҳамон кишварҳое дорад, ки дар раванди ислохот қарор доранд. Ин зухуроти нангин дар Тоҷикистон ба ин ё он андоза ба тамоми соҳаҳои фаъолияти иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва сиёсӣ сироят карда, садди роҳи пешрафту такомули кишвар гардидааст.

Бояд гуфт, мубориза ба муқобили коррупсия фақат вазифаи мақомоти хифзи ҳуқуқ нест. Дар ин мубориза тамоми аҳли ҷомеа, ҳар як шаҳрванди ҷумҳурий ва ҷомеаи шаҳрвандӣ бояд бетараф набоянд. Танҳо дар ҳамаи сурат мо метавонем сатҳи коррупсияро дар мамлакат коҳиш диҳем. Ба шогирдон фаҳмонем, ки аз ҳоло ба ин гуна одати бади инсонӣ роҳ надиханд, вагарна фардо обрӯи хешро аз даст хоҳанд дод.

Саида САИДОВА,
омӯзгори коллеҷи тиббии
ноҳияи Ёвон

► МУЛОҶИЗА

Ҳиёнат ба давлату миллат Ҳиносипосӣ ба обу ҳоки сар-замин мебошад. Бадрафторӣ, ҷоҳилию нотаъовбинӣ ва амалҳои бадӯ зиёновари баъзе нафарон ме-тавонад раванди шуқуфоиву пеш-рафт ва ҳаёти ошоштаи мардуми кишварро ҳалалдор созад.

Бо меҳнати ҳалол ҷӯйи ризқ шу-дан иродатмандӣ ва шарафи ин-сонист. Воқеан, агар саъю кӯшиш ва заҳмату талош дошта бошӣ, метавонӣ бо пулу моли ҳалол рӯзгор ва оилаатро таъмин соӣ. Нафароне ҳам ҳастанд, ки барои пайдо намудани маблағ ва таъ-мини оилаи худ даст ба дудзиди гораггарӣ, қаллобӣ одамфироӣ, қатлу қуштор ва даҳҳо ҷинояти дигар мезананд. Ин тоифа гурӯҳи одамони бадӯ зиёноваранд. Чун ҳамеша бо амалҳои ноҳуби худ ба ҷомеа зарари моддӣ маънавий мерасонанд. Аммо баъзе амалҳои бади ғайриинсонӣ низ вучуд до-ранд, ки бахшиданашон гуноҳ аст. Ин ҳиёнат ба халқу Ватан мебошад. Ҳар он ки ба ин амал пойбанд шуд, бе шакку шубҳа аз зиштқортаринҳои дунёст. Нафа-

Ба Ватан носипосӣ нашоёд

ре, ки ба ин роҳ қадам мениҳад, нисбати ӯ раҳму шафқат қарда нашлад. Ҳар кӣ ба он мегаравад, баҳри дилсӯзиаш нигоҳе ҳайф аст. Қасоне, ки ҳиёнатқоранду ба ин амали пасту мазамматшуда даст мезананд, ҳаробҳои зиёдеро ба амал меоранд. Мутаассифона, шумори ба чунин ҷоҳ афтидагон кам нестанд.

Вақте ки ҳиёнат меғӯем, дар пешорӯямон оинаҳои тозапу-рчилое мисли эътимод, боварӣ, вафо, аҳд ва дӯстиву рафоқат пора мешаванд ва ҷойи онро девори на-фрату кина ишғол менамояд. Бе-шак, пешӣ назар амали афроде па-дид меояд, ки ба луқмаи нони ди-гарон дастдарозӣ мекунад. Дар андешаи инсон намегунҷад, ки чӣ гуна метавон ба офарандаву пар-варанда – ба Ватан ҳиёнатро раво дид?! Шояд ин кирдорҳо дар боти-ни бадтарин ҳайвонҳои дарандаи хунхор дида нашлавад.

Ҳар шахси комилҳуқуке, ки ақли солим дорад, медонад, ки

Ватан зодгоҳи ӯ ва модари ӯст ва ба Ватани хеш ҳиёнат даҳшат аст. Фарзандоне, ки қалби саршор аз меҳр доранд ва сифати инсонии худро гум накардаанд, Ватани ху-дро ҳамчун инсон дӯст медоранд. Некиву накукорӣ яке аз ҳислатҳои бузурги инсонист.

Нӯшеровони одил аз вазири худ меурсад:

-Тавонгар кист?

Бузургмеҳр ҷавоб медиҳад:

-Он ки ба ҳама некӣ қардан меҳокҳад.

Нӯшеровон боз меурсад:

-Бадтарин қас кист?

Бузургмеҳр меғӯяд:

-Бадтарин қас онест, ки бадҳои одамон асту ба онон бадӣ мекунад.

Ҳар шахсе, ки фикри со-лим дорад, медонад, ки Ватан пушту паноҳ ва номусу нанг, муҳофизгари авлоду волидонӣ ӯст.

Тоҷинисо САҒАРОВА,
омӯзгори забон ва
адабиётӣ тоҷик

► ПЕШАВАР

Шаҳру деҳоти Тоҷикистон аз қадим бо ҳунаҳои миллӣ ва ҳунардонашон шуҳрат доштанд. Ҳунардонии моҳир, аз ҷумла, ҳунаҳои наққошӣ, бофандагӣ, дӯзандагӣ, дуредгарӣ, зарга-рӣ рушд бахшида, онҳоро хифз намуда, ба шогирдон ва наслҳои оянда интиқол дода-анд.

Таваҷҷуҳ ба тарғиби ҳунароҳ

Дар доираи тадбирҳои бах-шида ба Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунаҳои мардумӣ дар мактаби рақами 53-и пой-тахт қорҳои зиёде сомон бах-шида мешаванд.

Омӯзгорони техноло-гия М. Аминова (гурӯҳи духтарона), И.Раҷабов ва А.Мирзоёрова (гурӯҳи баҷа-гона) оид ба ҳунаҳои гуно-гуни миллӣ ва ҳунардонии шаҳру деҳоти ҷумҳуриамон ба шогирдон маълумоти ран-гину муассир ироа менамо-янд.

Омӯзгор М. Аминова дар

рафти дарсҳо ба хонандагон ҳунаҳои дастӣ - гулдӯзӣ, юрмадӯзӣ, кӯкҳои занҷираю зарбӣ, бофишҳои гуногун (ҷӯробофӣ, рӯймолбофӣ, нимтанаи баҷагона, дӯхтани куртаи занонаи миллӣ ва пеш-доману доманҳои занона)-ро пайваста меомӯзонад.

Дар таълимгоҳҳо ба ҳадафи тарғиби ҳунаҳои миллӣ ва аҳамияти ҳунаромӯзӣ мун-

тазам ҳамоишу ҷашнвора ва ҷорабинҳои фарогиру пурмухтаво созмон дода ме-шаванд.

Ҳунаҳои миллӣ чеҳра-намои миллат, ифодагари фарҳанги волои мил-лат ва таъмингари рушди миллатанд. Аз ин рӯ, дар таълимгоҳҳо бояд ба ин масъ-ала диққати ҳамашайхӣ зоҳир шавад.

Муҳаббат АМИНОВА,
омӯзгори технология,
Бунафша ХОЛОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

Дар литсейи касбии техникаи шаҳри Ҳисор бо дастгирии волидайн ду синфҳои иловагӣ сохта шуд.

АНДЕША

Соли дуум аст, ки дар Тоҷикистон озмуни ҷумҳуриявии “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” баргузор мегардад. Ташкил ва гузаронидани ин озмуни умумимиллӣ, пеш аз ҳама, мусоидгар ба худшиносӣ, худогоҳӣ ва эҳёи суннатҳои нийӣ буда, ҳадаф аз он тафаккурсоӣ ва иртифоӣ маънавияти миллат, ғаний гардонидани ҳофизаи таърихӣ маърифат мешавад.

Солҳои охир ҷавонону наврасон рӯ ба телефонҳои ҳамроҳу компютерҳо оварда, аз хондани китоб қариб даст кашида буданд, бехабар аз он ки ҳеҷ кадоми ин васоит ҷойи китобро намегиранд.

Хушбахтона, озмуни ҷумҳуриявии “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” мисли нафаси ҷонбахш гардиду китобро аз нав аниси хонандагон кард. Қариб тамоми мардуми ҷумҳурӣ ба китобхонӣ рӯ оварданд. Дар кӯчаю бозор, дар хонаю мактабҳо, қариб дар ҳама ҷо суҳан аз озмуни “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” мерафт.

Озмуни “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” - и соли 2020 хеле ҳуб гузашт, хусусан, баҳши адабиёти классикии он. Ҳамамон ҳама донишмандони варзидаи соҳаи худ буданд. Саволу ҷавобҳо байни ҳамамон иштироккунандагони озмун хеле содаю фаҳмо ва одилона буд.

Бисёр хубу гуворост, ки ин озмун ба ҳукми анъана даромада, ҳар сол гузаронида мешавад. Барои ҳамаин, лозим аст, ки дар шаклу мазмуни он баъзе тағйироти ҷузъӣ дароварда шавад. Масалан, якум ба ҷои “номинатсия” “бахш” гӯем, бехтар аст, зеро

Фурӯғи одамият аз китоб аст

калима “бахш” барои мардум фаҳмотар мебошад.

Дуум, ҳар иштироккунанда вақте ки ғазал, дубайтӣ, рубой, қасида, китъа, таркиббанду тарҷеббанд, мусаммат, мустаҷод, маснавӣ, фард, байт, себайтӣ меҳонад, бояд дар бораи ин навъҳои шеър маълумот дошта бошад. Сабаби ин гуфтаҳо он аст, ки баъзе иштирокчиёни ин озмун «рубой ё дубайтӣ меҳонам» гуфта, китъа қироат мекарданд ё ин ки шеъри машҳури Рӯдакӣ “Бӯйи ҷӯйи Мӯлиён ояд ҳаме”-ро чанд иштирокчиёни озмун ҳамчун ғазал маънидод кард. Дар асл “Бӯйи ҷӯйи Мӯлиён ояд ҳаме” қасида аст.

Дар озмуни “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” дар мавриди хондани мусаммати муҳаммас иштирокчиё ба иштибоҳ роҳ доду касе аз аъзои ҳамамон ўро ислоҳ накард. Иштибоҳи ӯ дар он буд, ки шеъре хонд ва онро муҳаммас номид. Аммо дар асл, мусалласу мураббаъю муҳаммасу мусаддасу мусаббаъю мусамману мутассасю муашшар навъи шеър нестанд, онҳо навъҳои мусамматанд. Мусаммат лафзи арабӣ буда, маънои луғавиаш ба ришта кашидани донаҳои ҷавохир аст. Он дар асл аз калимаи самт-шадда, риштаи ҷавохир гирифта шудааст. Ба маънои истилоҳӣ бошад, мусаммат навъи шеърест, ки аз чанд банди 3-10-мисраӣ иборат мебошад, яъне агар шоир мусаммати муҳаммас эҷод карданӣ бошад, бояд чанд банди (байт не) панҷмисраӣ гӯяд (аз се банд бояд кам набошад, зиёдаш чи қадаре, ки шоир меҳонад), ки ё ҳамаи мисраҳои банди якум бо

мисраҳои охири бандҳои дигар, ё мисраҳои охири ҳамаи бандҳо ба ҳам қофия бошанд. Чи тавре ки мебинед, мисраҳои ҳамқофия ҳамон риштаеро менамояд, ки бандҳои мусамматро ба ҳам мепайванданд. Вобаста ба миқдори мисраҳои бандҳо мусамматро ба ҳашт навъ: мусаммати мусаллас (ҳар банд бояд аз се мисраӣ иборат бошад), мусаммати мураббаъ (ҳар банд бояд аз чор мисраӣ иборат бошад), мусаммати муҳаммас

бошад, ки дар баъзе китобҳои адабиётшиносӣ мусалласу мураббаъю муҳаммасу мусаддасу мусаббаю мусамманро чун анвои шеър маънидод кардаанд, ки саҳеҳ нест, зеро чи тавре ки дар боло гуфтем, онҳо навъҳои мусамматанд, на анвои шеър.

Сеюм, дар низомномаи баҳши шоирӣ баъзе тағйирот даровардан лозим меояд. Ин тағйирот аз он иборат бояд бошад, ки иштирокчиёни ин баҳш ҳатман китобҳои “Ҷаҳор

фии Бухорӣ, “Ҷаҳор гулзор”-и Нисорӣ, “Арӯзи тоҷикӣ” ва “Қофия дар назми тоҷик”-и Баҳром Сирӯс, “Вазни шеъри форсӣ”-и Хонларӣ, “Қалом бадеъ”-и Худой Шарифов, “Назмшиносӣ”-и Худой Шарифов ва Урватулло Тоиров, “Санъати суҳан”-и Зехнӣ, “Тақмили бадеи форсии тоҷикӣ”-и Абдунабӣ Сатторзода ва амсоли инҳоро бояд мутолиа карда бошанд. Чаро? Барои он ки дар аксарияти шеърҳои, ки иштирокчиёни озмун дар назди ҳамамон хонданд, ҳам дар вазн, ҳам дар қофия, ҳам дар навъ ва ҳам дар истифодаи санъатҳои бадеӣ нукс дида мешуд. Баъзе навиштаҳои онҳо назми хушқу ҳоли буд, аммо чун шеър пешниҳод шуданд.

Хуб мешуд, ки ҳар иштирокчиё баҳши шоирӣ тафовути шеърро назмро донад, баҳрҳои солим ва фаръии арӯзу руқноҳои солим ва зироф, харф ва ҳаракатҳои қофия, санъатҳои маънавий ва лафзӣ, ҳамбастагии илмҳои арӯзу қофия ва бадею навъҳои шеърро аз худ кунанд.

Донистани ин нозуқиҳои шеър бе хондани китобҳо, ки дар боло ном бурдем, муяссар намешавад. Шояд озмуни “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” сабаб шавад, ки хонандаи тоҷик дидори шеъри нобу асилро боз бубинад.

Бовар дорем, рӯзе мерасад, ки аз байни иштироккунандагони озмун шоирону донишмандону нависандагони ҳақиқӣ ба майдони адабиёт меоянду ба дилҳо роҳ меёбанд.

Урватулло ТОИРОВ,
профессори Донишгоҳи
миллии Тоҷикистон

(ҳар бандаш бояд панҷмисраӣ бошад), мусаммати мусаддас (ҳар бандаш бояд шашмисраӣ бошад), мусаммати мусаббаъ (ҳар бандаш бояд ҳафтмисраӣ бошад), мусаммати мусамман (ҳар бандаш бояд ҳаштмисраӣ бошад), мусаммати мутассасъ (ҳар бандаш бояд нуҳмисраӣ бошад), мусаммати муашшар (ҳар бандаш бояд даҳмисраӣ бошад) чудо кардаанд.

Дар байни анвои мусаммат се навъи он: мусаммати мураббаъ, мусаммати муҳаммас, мусаммати мусаддас хеле машҳуранд. Шояд ҳамаин чиз сабаб шуда

мақола”-и Низомии Арӯзии Самарқандӣ, “Тарҷумон-ул-балого”-и Муҳаммад ибни Умарӣ Родуёнӣ, “Меъёр-ул-ашъор”-и Насируддини Тӯсӣ, “Ал-муъҷам”-и Шамси Қайси Розӣ, “Ҳадоиқ-ус-сеҳр”-и Рашидӣ Ватвот, “Қобуснома”-и Унсур-улмаолии Қайковус, “Расоил-ул-эъҷоз”-и Амир Хусрави Дехлавӣ, “Бадоеъ-ус-саноеъ”-и Атоуллоҳ Маҳмуди Хусайнӣ, “Бадоеъ-ул-афкор”-и Хусайн Воизи Кошифӣ, “Ҷамъи мухтасар”-и Ваҳиди Табресӣ, “Рисолаи арӯз” ва “Рисолаи қофия”-и Ҷомӣ, “Рисолаи арӯз”-и Сай-

МАСЪУЛИЯТ

Китобхонӣ оммавӣ мегардад

Таи ду соли охир бо дастури Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон баргузори шудани озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» барои баланд бардоштани маърифати китобхонии мактаббачагон тамоми шароитро фароҳам сохт. Озмун имкон дод, ки толибилмон беш аз ҳарвақта ба китобхониву донишандӯзӣ рӯ биёранд ва бо дарназардошти талаботи номинатсияҳои озмун дар санъати суҳандониву суҳанварӣ ва малакаю маҳорати китобхонӣ сабқат намоянд. Чунонки натиҷаи ҷамъбасти соли дууми озмун нишон дод, дар байни иштирокчиёни озмун дар ҳама номинатсияҳо ҷойҳои намоёнро мактаббачагон ишғол намуданд.

Имрӯз бо ифтихор метавон гуфт, ки мактабҳои таҳсилоти умумии Тоҷикистон кодир ҳастанд дар таълиму тарбияи садҳо чехраи нави китобхон, китобдӯст ба монанди барандаи шохҷоизаи озмун Раъно Насриддинова саҳм гузоранд ва рисолати

хешро дар назди ҷомеа сарбаландона иҷро намоянд.

Дар робита ба натиҷаҳои озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» ва барои дар солҳои минбаъда боз ҳам хубтар бехтар баргузори шудани он, ба андешаи мо, бисёр хуб мешуд, ки ба ҳаллу фасли ду масъалаи муҳим эътибори ҷиддӣ дода шавад:

1. Таъмини китобхонаҳои мактабӣ бо адабиёти мувофиқи номинатсияҳои оинномаи озмун пешниҳодшуда. Имрӯз вақти он расидааст, ки барои тақмили захираи китобхонаҳои мактабӣ бо адабиёти бадеӣ, илмӣ-маърифатӣ тадбирҳои саривақтӣ андешида шаванд. Бахусус, роҳандозии ҷои асарҳои илмӣ-маърифатӣ барои кӯдакону наврасон онд ба табиати бихиштосе, бойгариҳои зеризаминӣ, олами набототу ҳайвонот, мавзӯҳои табобативу истироҳатӣ, таърихиву фарҳангии Тоҷикистон ба мақсад мувофиқ аст. Дар мавриди камбудии адабиёти ҷаҳонӣ ва осори классикони адабиёти форсу тоҷик дар за-

хираи китобхонаҳои мактабӣ ба роҳ мондани ҷои тақрории онҳо метавонад то андозае мушкулоти мавҷударо баргараф намояд.

2. Дар ҳайати ҳамамон озмун дар баробари донишмандону чехраҳои шинохтаи илму адаби ҷумҳурӣ ворид намудани омӯзгорони соҳибтаҷрибаи мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии мамлакат низ барои боз ҳам афзудани нуфузи он мусоидат менамояд. Ин иқдом барои он зарур аст, ки омӯзгорони мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ хусусиятҳои хоси равонӣ, вивағҳои синнусолӣ, дараҷаи фаҳмишу идрок, ҷаҳонбиниву маърифат ва сатҳи дониши заминавии шогирдонро хубтар дониста, таҷрибаи ғании педагогӣ доранд ва метавонанд тавассути муошират ва саволу ҷавоб барои бештар овоздона суҳан гуфтани довталабон шароит муҳайё созанд.

Дилором РАСУЛОВА,
китобдори мактаби №182-и
ноҳияи Рӯдакӣ

Масъалаи ба мутолиаи осори бадеӣ ҷалб намудани хонандагон имрӯз дар мадди аввал қарор дошта, аз омӯзгорон тақозо мешавад, ки дар ин самт ҳамарӯза аз роҳу усулҳои гуногун истифода баранд. Бахусус, дар синфҳои поёний бедор намудани шавқи шогирдон ба китобу китобхонӣ муҳим буда, вобаста ба синну соли онҳо омӯзгор дар ҳамдастӣ бо китобдори таълимгоҳ бояд рӯйхати асарҳои бадеиро барои мутолиа тартиб дода, он осорро барои хондан ба хонандагон тавсия ва пешниҳод намояд. Дар ин рост, роҳҳои дигари шавқманд гардондани хонандагон ба китобхонӣ мавҷуд аст, ки баргузор намудани конфронсу маҳфилҳои адабӣ, ҷорабинҳои рангоранги беруназсинфӣ, ташкили мулоқоту вохӯриҳо бо шоиру нависандагон, гузаронидани машғулиятҳои тарбиявӣ

Тарғиби мутолиа дар дарсҳои тарбиявӣ

дар мавзӯҳои мухталиф, ки ба мутолиа робитаи мантиқӣ доранд ва намоиши китобҳои тозанаشر аз ин қабил махсус меёбанд. Ба андешаи мо, дар ин масъала, баргузори намудани дарси тарбиявӣ бо роҳи шавқовару ҷолиб, ки хонандаро ҳаста нагардонад, ба мақсад мувофиқ аст. Дар ин дарс бояд китобдор, омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик, падару модарони хонанда иштирок намоянд. Дарс бояд овоздона, дар рӯҳияи ошкорбаёнӣ ва роҳҳои тарғиби ину он асари бадеӣ ва мутолиаи он аз ҷониби хонандагон роҳандозӣ карда шавад. Нахуст хонандагон шеърҳои аз бар намудани худро дар васфи китоб меҳонад. Сипас, омӯзгор дар хусуси нақшу аҳамияти китоб дар ҷомеа ва зиндагии инсон нақл карда, аз шогирдон дар бораи асарҳои хондашон пурсон мешавад. Маълум аст, ки хонандагон дар ин масъала ба ҳам баробар набуда, яке бисёр, дигаре камтар мутолиа кардааст. Вале муҳим он аст, ки ҳар яке аз шогирдон дар бораи мазмуни мухтавои китоби хондашон харф задаву ба саволи «Чаро ин асар ба ту писанд омад?» посухи қонъкунанда дода тавонанд. Китобдор, омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик ва падару модарон андешаҳои худро дар бораи китобҳои бачагона баён дошта, ба ин васила, муҳим ва зурур будани нақши мутолиаи дар ҷомеаи имрӯза таъкид мекунанд.

Хайриниссо ОҚУЛБЕКОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

Дар Тоҷикистон боз як ширкати сайёҳӣ ба фаъолият шурӯъ намуд.

▶ МУҲОВАРА

Татбиқи барнома масъулият меҳақад

Мусоҳиба бо директори Маркази технологияи иттилоотӣ ва коммуникатсияи назди Вазорати маориф ва илми ҷумҳурии Киромуддин Назаров

-Устоди муҳтарам, нахуст меҳостем дар бораи моҳият ва ҳадафи «Барномаи давлатии амалӣ намудани технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2022» маълумот медиҳед.

-Тибқи талаботи барномаи мазкур, вазорату идораҳои дахлдор, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоят ва шаҳру навоҳии ҷумҳурии ҷиҳати иҷрои банду моддаҳои барнома дар доираи маблағҳои пешниҳодшудаи бучети давлатӣ ва дигар сарчашмаҳои молиявӣ (ки конунгузори ҷумҳурии манъ накардааст), чораҳои зарурӣ андешида, аз натиҷааш ҳар се моҳ ба Вазорати маориф ва илми кишвар ҳисобот пешниҳод менамоянд. Бояд зикр кард, ки нақша-чорабиниҳои оид ба татбиқи барнома аз 17 банд иборат мебошад. Амалишавии 5 банди он ба зиммаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо ва 12 банди барнома ба Вазорати маориф ва илм вогузор гардидааст. Яке аз талаботи асосии барнома таъмини муассисаҳои таълимии ҷумҳурии бо компютер, тахтаҳои электронӣ ва видеопроекторҳо ба шумор меравад.

-Ҳамин масъала, яъне иҷрои бандҳои барномаро аз ҷониби мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо ба тавре муфассал тавзеҳ медиҳед.

-Дар соли 2020 нақшаи харидории компютерҳо дар ҷумҳурии 10392 адад пешбинӣ гардида бошад ҳам, мутаассифона, дар умум, 3296 адад компютер харидорӣ ва ба муассисаҳои таълимӣ интиқол дода шудааст, ки ин 32 фоизи иҷрои нақшаро ташкил медиҳад. Харидорӣ ва таъмини муассисаҳои таълимӣ бо тахтаҳои электронӣ ва видеопроекторҳо тибқи нақша 671 адад буда, дар соли гузашта 498 ададро ташкил медиҳад, ки баробар ба 74 фоизи иҷрои барнома мебошад. (Теъдоди зиёди харидории тахтаҳои электронӣ ва видеопроекторҳо ба ҳукумати шаҳри Душанбе рост меояд. Айни замон дар муассисаҳои таҳсилоти умумии шаҳру навоҳии ҷумҳурии 72014

адад компютер, 2991 адад тахтаи электронӣ, 11706 принтер ва 3983 видеопроектор мавҷуд буда, зиёда аз 2579 муассисаи таълимӣ ба шабакаи интернет пайваست гардидаанд, ки аксари онҳо тариқи модем сурат гирифтааст. Тавре аз маълумоти омӯри бармеояд, соли 2020 нақшаи харидории васоити техникӣ замони муосир (компютер, тахтаҳои электронӣ ва видеопроекторҳо) дар ноҳияҳои Шугнон ва Роштқалъаи ВМКБ, шаҳру ноҳияҳои Ҷ.Балхӣ, Ёвон, А.Ҷомӣ, Норақ, Кӯлоб, Данғараи вилояти Хатлон, Қўхистони Мастчоҳ, Спитамен, Хучанди вилояти Сугд, Душанбе, Роғун, Рашт тақрибан аз 45 то 100 фоиз иҷро гардидааст.

-Шумо дар ин рӯйхат номи дигар шаҳру ноҳияҳоро номбар накардед. Сабаб дар чист?

-Бале, шумо дуруст пай бурдед. Мутаассифона, шаҳру ноҳияҳои ҳастанд, ки дар давоми соли гузашта умуман ягон васоити техникӣ харидорӣ накардаанд. Ҳамзамон, дигар шаҳру навоҳие низ ба чашм мерасанд, ки васоити техникиро бо теъдоди кам харидорӣ намудаанд. Аз ҷумла, ноҳияҳои Мурғоб, Рӯшон ва Ванҷи ВМКБ, Сангвор, Муъминобод, Бӯстон, Гулистон ва Истиклол ягон адад компютер, тахтаи электронӣ ва видеопроектор харидорӣ накардаанд. Шаҳру ноҳияҳои Нуробод - 1 фоиз, Ваҳдат - 2, Варзоб - 6, Шаҳринав - 4, Айни, Зафаробод, Истаравшан - 13, Панҷакент, Ҷ.Расулов - 10, Шахристон 13, Н.Хусрав - 3, Қўшониён, Панҷ, Балҷувон, Хуросон - 5, Мир Сайид Али Ҳамадонӣ - 7 фоиз, нақшаи харидории васоити техникиро иҷро кардаанд, ки ин вазъ хеле ташвишвор мебошад. Худатон қазоват кунед: бо чунин аҳвол ва муносибати форигболона мақомоти ҳокимияти шаҳру ноҳияҳои зикршуда чӣ тавр метавон ба баланд гардидани сатҳи сифати таълим умед баст?

Ҳол он ки ҳамасола рафти иҷрои барномаи дар тӯли ҳар се моҳ аз ҷониби Вазорати маориф ва илм натиҷагирӣ ва ба унвони раисони вилоят ва шаҳру ноҳияҳои кишвар мактуби расмӣ ирсол мегардад.

-Меғуфтед, ки дар самти татбиқи бандҳои барнома аз ҷониби Маркази технологияи иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ чӣ корҳои анҷом дода мешавад?

-Мувофиқи бандҳои 11, 12 ва 13-и барнома, раёсату шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурии барои омӯзгорони муассисаҳои таълимӣ курсҳои омӯзишӣ ва семинару конференсҳои аз технологияи иттилоотӣ бояд ҳамасола

дааст, ки омӯзгорону хонандагон аз он ҳам метавонанд истифода кунанд.

Ба мо чарағи баргузориҳои озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯги субҳи доноӣ китоб аст» дар шакли фитаҳои DVD аз Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ дастрас шудааст, ки ба ҳамаи муассисаҳои таълимӣ паҳн карда хоҳад шуд. Боиси нигаронист, ки бо вучуди талошҳои марказ, истифодаи ҳадафмандонаи технологияи иттилоотӣ аз ҷониби омӯзгорон дар раванди дарсҳо ба талаботи замон пурра ҷавобгӯ намебошад, зеро ҳудуди онҳо бо компютер, тахтаи электронӣ ва видеопроекторҳо дуруст кор карда наметавонанд.

-Шумо ҳамчун сарвари марказ сабаби ин вазъро дар чӣ мебинед?

-Бояд хотирнишон намуд, ки сардорони раёсат ва мудирони шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурии иҷроияи барномаи давлатиро танҳо дар харидорӣ ва таъмини таҷхизоти техникӣ мебинанду ҳалос. Ҳол он ки ҳар як кормандони соҳа вазифадор аст, ки дар раванди фаъолияти худ (шурӯъ аз кормандони раёсату шӯъбаҳои маориф ва устодону омӯзгорони муассисаҳои таълимӣ) нозукию ҷузъиёти технологияи замонавиро пурра донад ва дар раванди таълим аз он ба таври судманду муассир истифода бурда тавонад. Рисолати ҷониби роҳбарони раёсату шӯъбаҳои маориф маҳз аз ҳамаи омил вобаста аст. Сабабҳои бо технологияи иттилоотӣ коммуникатсионӣ (компютер тахтаи электронӣ, видеопроектор) кор карда натавонистани бахши аъзами омӯзгорону устодон, пеш аз ҳама, дарк карда натавонистани мазмуну муҳтавои барномаи давлатӣ, дастури супоришҳои Вазорати маориф ва илми ҷумҳурии ва завқу майл надоштани онҳо ба шумор меравад.

-Тавре маълум аст, дар назди раёсату шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои марказҳои технологияи

иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ амал мекунанд. Фаъолияти марказҳои номбурдари чӣ тавр арзёбӣ мекунед?

-Имрӯз дар тамоми шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурии, дар назди раёсат ва шӯъбаҳои маориф зиёда аз 71 марказ, бахшҳои иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ ташкил карда шудаанд, ки қисми зиёди онҳо фаъолияти пурсамар дошта, бо бинои алоҳида ва мустақилияти молиявӣ таъмин мебошанд. Вале дар баробари муваффақиятҳо, дар қисми марказҳои норасонӣ ба мушоҳида мерасанд. Аз ҷумла, нарасидани мутахассисони варзида ва фаъолияти нокифояи марказҳо аз ҳамаи қабил маҳсуб меёбад.

Бояд қайд кард, ки нокифоя будани вохидҳои қорӣ дар шаҳру навоҳии Деваштич, Шахристон, Айни, Қўхистони Мастчоҳ, Истиклол, Рӯдакӣ, Файзобод, Роғун, Рашт, Бохтар, Левакент, Носири Хусрав, Дӯстӣ ва ҷанди дигар ба пурсамар ва дар сатҳи баланд фаъолият намудани марказҳои ТИК таъсири манфӣ мерасонад. Омилҳои дигаре, ки солҳост боиси ташвишу нигаронӣ мебошад, барои харидорӣ намудани васоити техникӣ муосир ва судманду муассир фаъолият кардани марказҳои технологияи иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар шаҳру ноҳияҳо аз ҷониби мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо ҷудо нагардидани маблағҳои зарурӣ ба шумор меравад.

Мусоҳиба
Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

▶ НИГАРОНИ

Фаъолияти марказҳои дарёфти рушди истеъдодҳо беҳбудӣ меҳақад

Маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳои ноҳияи Восеъ бо 10 воҳиди қорӣ таъмин мебошад. Тавре ки директори марказ Х.Худойназаров иброз дошт, дар ин ҷо маҳфилҳои химия, Забони англисӣ, таърих ва ҳуқуқ, математика, забон ва адабиёт, физика, технологияи информатсионӣ ва биология фаъолият доранд, ки дар онҳо 211 нафар хонандаи лаёқатманд соҳибистеъдод ба таълиму тарбия фаро гирифта шудаанд. Аз сабаби нарасидани шароити ҷойи нишаст, машғулиятҳои як гурӯҳи аъзои маҳфил дар муассисаҳои таълимӣ №№12,28 ва 29 гузаронида мешавад. Роҳбарони маҳфилҳо аз омӯзгорони варзида интихоб шудаанд. Дар соли хониши 2019-2020 дар озмунҳои фаннии ноҳиявӣ, вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ фаъолона ширкат варзида, соҳиби ҷойҳои ифтихорӣ гардиданд. Дар олимпиадаи байналмилалӣ «IMAS» аз фанни математика 5 нафар хонандаи муассисаҳои таъ-

лимии №№ 1,10 ва 69 сазовори сертификатҳои аъло гардиданд. Моҳи майи соли ҷорӣ дар олимпиадаи байналмилалӣ «IPO» аз фанни забони англисӣ 15 нафар хонандаи муассисаҳои таълимии ноҳияи иштироки фаъолона намуда, сазовори 1 медали тилло, 9 медали нуқра ва 3 медали биринҷӣ гардиданд. Моҳи апрели соли равон дар байни мактаббачагони муассисаҳои таълимии ноҳия озмунҳои «Хонандаи сол», «Иштирокии наврас», «Дӯстдорони китоб», «Донояк», «Барномасозии беҳтарин» ва «Математикӣ ҷавон» гузаронида шуд. Базаи моддӣ-техникӣ марказ ба талаботи рӯз ҷавобгӯ намебошад. Омилҳои асосие, ки боиси ҷалб нагардидани хонандагони лаёқатманд ба марказ мегардад, нарасидани вохидҳои қорӣ ва нокифоя будани маблағгузорӣ мебошад.

Дар назди шӯъбаи маорифи ноҳияи Ховалинг Маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳо амал мекунанд, ки на

мустақилияти молиявӣ дораду ба бинои алоҳида. Ба таъкиди директори марказ Д. Убайдов, дар соли таҳсили 2020-2021 дар Маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳои ноҳия маҳфилҳои химия, таърих ва ҳуқуқ, таърих, география, фаъолият доранд, ки дар онҳо 40 нафар хонандаи лаёқатманду соҳибистеъдод ба таълиму тарбия фаро гирифта шудаанд. Аз сабаби он ки марказ бинои асосӣ надорад ва муассисаҳои таълимӣ аз маркази ноҳия дар масофаи хеле дур ҷойгир ҳастанд ва дар фасли сармо омадани хонандагон ба марказ душвор мешавад, машғулиятҳои дар назди гимназияи давлатӣ ва муассисаҳои таълимӣ №3 ва №16 гузаронида мешавад. Хучраи қорӣ директори марказ Дилшод Убайдов дар муассисаи таълимӣ №6 ҷойгир шудааст, ки имкони мунтазам назорат кардани машғулиятҳои маҳфилҳоро номбурда надорад. Дилшод Убайдов меғӯяд, ки барои набоштиани бинои асосӣ ва мустақилияти молиявӣ

борҳои тариқи мактуби хаттӣ ба мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Ховалинг муроҷиат карда бошанд ҳам, то имрӯз ягон чораи мушаххас андешида нашудааст. Ҷудо нагардидани маблағ барои иштироки хонандагон дар озмунҳои вилоятӣ ҷумҳуриявӣ роҳкиро пардохт намешавад. Боиси нигаронист, ки аз 49 муассисаи таълимие, ки дар ноҳия фаъолият доранд, танҳо 40 нафар хонандаи болаёқату соҳибистеъдод дар маҳфилҳо ҷалб шудаанду ҳалос. Маркази дорони 1 адад компютер мебошад. Омилҳои дигаре, ки боиси ҷалб нагардидани хонандагони лаёқатманд ба марказ мегардад, нарасидани вохидҳои қорӣ, нокифоя будани маблағгузорӣ ва дар масофаи дур воқеъ будани муассисаҳои таълимӣ мебошад.

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

Дар маркази ноҳияи Қўшониён лавҳаи «Қаҳрамонони миллат» қомат меафрозад.

► **МАРКАЗИ МИЛЛИИ ТЕСТӢ**

Бо мақсади омӯзонидани таълиғгарони низоми ИМД ва омодагии онҳо барои сари вақт шинос намудани ҷомеа, бахусус, омӯзгорону

ва ғайраро омода намудааст. Ба таълиғгарон маводи ёрирасони иттилоотӣ ва омӯзишӣ, аз ҷумла, дастури иттилоотию методи «Роҳномаи довталаб»

бевосита дар ҳуди муассисаҳои таълимӣ ба роҳ монда мешавад.

Дар анҷоми курсҳои шиносӣ сатҳи дониши ишти-

Курси шиносӣ бо низоми ИМД

хатмкунандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи умумӣ ва ибтидоию миёнаи касбӣ, бо ин низоми курси шиносӣ дар се сатҳ: ҷумхуриявӣ, шаҳрию ноҳиявӣ ва муассисаҳои таълимӣ ташкилу баргузор мегардад. Вобаста ба ин, 18-уми январи соли ҷорӣ дар маҷлисоҳои марказ курси шиносӣ бо иштироки намоёндагони сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои водии Ҳисор ва 20 – уми январи соли 2020 дар шаҳри Душанбе доир шуд.

Тибқи иттилои **котиби матбуоти Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Замира Абдусаломзода**, курси мазкур дар доираи барнома ва модули омӯзишӣ давоми 3 рӯз дар ду сатҳ – моҳи январ ва дар сатҳи муассисаҳои таълимӣ дар давоми моҳи феврал роҷеъ ба хусусияти низоми ИМД ва талаботу кондаҳои муқарраршудаи марбут ба он, хусусан, барои бақайдгирии довталабон ва мавзӯҳои дигари дахлдор, дарсоҳу сурат мегеранд. Ҳайати кории Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои шарҳу тафсиلى мавзӯҳои дарсӣ шаклҳои гуногуни таълими интерактивӣ, аз ҷумла, муаррифии компютерӣ, маърузаҳои хурд, маводи тақсимоти чопию электронӣ

ва модули омӯзишӣ низоми ИМД дода шуд.

Баъд аз баргузории курси шиносӣ бо низоми ИМД дар шаҳри Душанбе ҳайати гурӯҳи корӣ барои ташкилу баргузории ин курс тибқи қадвали тасдиқшуда бо сафарҳои хизматӣ ба минтақаҳои дигари ҷумҳурӣ хоҳанд рафт.

Сатҳи дууми курси шиносӣ барои 3836 намоёндаи муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумии асосӣ, миёнаи умумӣ ва ибтидоию миёнаи касбӣ дар раёсат ва шӯъбаҳои маорифи 68 шаҳру ноҳияи ҷумҳурӣ аз 27-ум то 29-уми январи соли 2021 ва сатҳи сеюми курси шиносӣ барои зиёда аз 150 000 хатмкунандаи муассисаҳои таълимии зикршуда давоми моҳи феврал

роқдорони даври аввал вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшудаи барномаи омӯзишӣ тавассути тест санҷида мешавад.

-Тибқи нақшаи чорабиниҳои Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ташкил ва гузаронидани ИМД-2021 аз 1-уми феврал то 5-уми март ё дар баробари мониторинги рафти курси шиносӣ дар сатҳи сеюм, вохӯриҳои кормандони доимӣ ва муваққатӣ марказ бо хатмкунандагони муассисаҳои таълимии шаҳру ноҳияҳо, омӯзгорон ва падару модари довталабон пешбинӣ шудааст, – қайд кард З. Абдусаломзода.

Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

► **ЭҶДО**

Тақдими «Тоҷикон» ба сокинони ноҳияи Ишкошим

12-уми январи соли равон аз ҷониби гурӯҳи кории Ҳукумати кишвар дар ҳайати намоёндагон аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илм, Вазорати қорҳои дохилӣ, Кумитаи давлатии амнияти миллий, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ишкошим бо роҳбарии Нуралӣ Собирзода-муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳадяи гаронбаҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон шоҳасари аллома Б.Ғафуров «Тоҷикон» ба мардуми ноҳияи Ишкошими ВМКБ дастрас гардид.

Ба таъкиди масъулин, ба сокинони ноҳияи Ишкошим 3952 нусха китоби «Тоҷикон» тақдим шуд.

Гурӯҳи корӣ дар баробари тақсими китоби мазкур ба аъдати собиқадорони меҳнат Мамадсаҳӣ Азиззонов, Бибигулноҳ Мирҷонова, Бибӣ Давлатшоева, Мамнур Қурбоналиев, Бибихаво Шохдӯстмамадова, Зулайҳо Турдиева рафта, тухфаи Пешвои миллат – китоби «Тоҷикон»-ро тақдим намуданд.

► **НАТИҶАГИРӢ**

Дар ташкилоти ибтидоии «Ганҷ»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки Мухаммадҷон Саломӣ-муовини аввали вазири маориф ва илм, Гулноҳа Бобоева-мудирӣ шӯъбаи қор бо занон ва масъалаҳои ген-

ираи сиёсати маорифпарваронаи раиси ХХДТ, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар даври ҳисоботӣ дар кишвар як қатор қорҳои назаррас анҷом дода шуд. Аз ҷумла, дар соли 2020 дар қаламрави ҷумҳурӣ аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ 154 муассисаи

Фаъолияти «Ганҷ» вусъат меёбад

дери дастгоҳи Кумитаи иҷроияи марказии ХХДТ, Иброҳим Мирзоода - раиси Кумитаи иҷроияи ХХДТ дар шаҳри Душанбе, Зулфиқор Гулаҳмадзода - раиси Кумитаи иҷроияи ХХДТ дар ноҳияи Шохмансур, Латофат Назирӣ-муовини вазири маориф ва илм, сардорони раёсату шӯъба ва қорҳои вазорат маҷлиси солони ҳизбӣ баргузор гардид.

Нахуст ҳисобот доир ба фаъолияти ташкилоти ибтидоии «Ганҷ» дар соли 2020 шунида шуд. Л.Назирӣ-муовини вазири маориф ва илм зимни ироаи ҳисобот зикр кард, ки дар ташкилоти ибтидоии «Ганҷ» 43 нафар узви ҳизб буда, ҷихати иҷрои вазифаҳои барномавӣ ва оинномавӣ ҳизб фаъолона қӯшиш менамоянд. Дар до-

таълимӣ ва бинои иловагӣ дар назди муассисаҳои таълимӣ барои 29652 ҷойи нишаст сохта ба истифода дода шуд. Инчунин, дар охири соли 2020 дар сатҳи ҷумҳурӣ баргузор намудани озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯги субҳи доной китоб аст» саҳми аъзои ҳизб ва ташкилоти ибтидоии «Ганҷ» назаррас буд.

Сипас, Гулноҳа Бобоева-мудирӣ шӯъбаи қор бо занон ва масъалаҳои гендерии дастгоҳи Кумитаи иҷроияи марказии ХХДТ қайд кард, ки бо таваҷҷуҳ ва дастгириҳои пайвастаи раиси ХХДТ, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нақши занону бонувон дар идоракунии давлат бештар мегардад.

М.УБАЙДУЛЛОЕВА

► **МАШВАРАТ**

ҲАДАФ: такмили сифати таълим

Машварати имсолаи омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзии ноҳияи Исмоили Сомонӣ шаҳри Душанбе, ки дар даври таълими зимистонии хонандагон баргузор гардид, ба амалӣ намудани тадбирҳои «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» бахшида шуд.

Омӯзгорони физика ва химия дар лабораторияҳои факултаи физика ва химияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С.Айнӣ, омӯзгорони биология бо экология ва география дар кабинетҳои мучахҳазӣ литсей №3 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе ва омӯзгорони математика ва технологияи иттилоотӣ дар кабинетҳои мучахҳазӣ математика ва технологияи иттилоотии мактаби №8-и ноҳия дар семинари омӯзишӣ иштирок намуданд. Дар кафедраи методикаи таълими физика ва методикаи таълими химияи ДДОТ ба номи С.Айнӣ омӯзгорон ба гузаронидани қорҳои лабораторӣ аз фанҳои физика ва химия сафарбар карда шуданд. Дар қорҳои ташкил ва гузаронидани қорҳои лабораторӣ ба фаъолияти омӯзгорон декани факултаи физика, дотсент Умарҷон Умаров, номзадҳои илми педа-

гогика Умед Раҷабов, муаллими калон Гулҷеҳра Бобониёзова, муаллими калон Сафаралии Авлиёқул роҳбарӣ намуданд. Дар баробари иҷрои машғулиятҳои амалӣ аз фанҳои физика ва химия омӯзгорони ноҳия бо лабораторияҳои мучахҳазӣ факултаҳои физика ва химияи шиносӣ пайдо намуданд. Дар назди иштироки ҷиёни семинари омӯзишӣ муаллими калони кафедраи методикаи таълими физикаи донишгоҳ Сафаралии Авлиёқул оид ба таълими астрономия дар синфи 10 (ҳоло барнома ва китоби дарсии астрономия дастраси омӯзгорону хонандагон нагардидааст) маълумоти муфассал дод.

Дар бахшҳои дигар низ семинар бо роҳбарии омӯзгорони варзида дар сатҳи баланд баргузор гардид.

Тӯрақул ҚУМЪАЕВ,
собиқадори соҳаи маориф

Ҳамоиши судманд

Дар мактаби миёнаи № 8-и ноҳияи Исмоили Сомонӣ семинар - машварати омӯзгорони математика ва физика барпо гардид, ки дар он аксари омӯзгорони фанҳои математика ва физика ҷамъ омада, масъалаҳои рӯзмарраро муҳокима ва табоқули таҷриба намуданд.

Дар қорҳои семинар 62 нафар омӯзгори математикаю физика иштирок намуданд. Дар семинар мушовири кабинети методии шӯъбаи маориф Н.Бехбудов, роҳбари иттиҳодияи методии омӯзгорони фанҳои математика Л.Ҷабборов, мушовир Б.Қумъаев ва даъватшудагон, муаллифи китобҳои дарсӣ фанҳои математикаи синфҳои 5 ва 6, алгебраи синфи 7, дорандаи Ҷоидаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф, роҳбари гурӯҳи ҳамоҳангсоз оид ба таҳияи китобҳои дарсӣ аз математика А.Шарифзода иштирок намуданд.

Мавзӯҳои ироанамадаи «Усулҳои ҳалли системаи муодилаҳои якҷинса ва симметрия», «Ҳалли масъалаҳои доир ба бисёррӯяҳо», ки аз тарафи омӯзгорони литсей №3 Б.Шодиев ва М.Султонов диққатҷалбкунанда буданд.

Дар семинар мутахассиси соҳа А.Шарифзода оид ба таҳияи китобҳои дарсӣ аз фанҳои математика сухан ронд. Ӯ қайд намуд, ки китоби дарсӣ дастурест, ки дар он мазмунӣ асоси маводи таълимӣ дар асоси барномаи таълимӣ таҳия мешавад. Самаранокии таълими фанҳо аз сифати китобҳои дарсӣ вобастагии калон дорад. Аз ин рӯ, ба таҳияи китобҳои дарсӣ бояд диққати зарурӣ дода шуда, онҳо бояд аз тарафи олимони соҳа, методистҳо ва омӯзгорони ботачрибаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ таҳия карда шаванд. Иштироки қорҳои семинар, инчунин, доир ба баъзе қамбудиҳои норасоии китобҳои дарсӣ, аз ҷумла, китоби алгебраи синфи 10, (муаллифон Н.Усмонов, Р. Пиров наъри соли 2017), китобҳои дарсӣ фанҳои геометрияи синфи 8-ум ва геометрияи синфи 9-ум (муаллифон Ҷ. Шарифов, У.Бурҳонов) сухан ронданд.

Н. ДАГИЕВ,
мутахассиси пешбари
Маркази ҷумҳуриявӣ
таълимию методии назди
Вазорати маориф ва илм,
М.АЗИЗОВА,
омӯзгори математикаи
литсейи ДМТ

Зӯровари ҷинсӣ - амали номатлуб нисбат ба қӯдакон

Дар бинои муассисаи таълимии №61-и ноҳияи Восеъ дар асоси барномаи ЮСАИД «Рушди наврашон ва иштироки иҷтимоии онҳо» семинари омӯзишӣ-назариявӣ дар мавзӯи «Ҳамқорҳои байнисоҳавӣ доир ба пешгирии зӯровари ҷинсӣ нисбат ба қӯдакону наврашон» бо иштироки директори, омӯзгорону равоншиносони муассисаҳои таълимии ноҳия, қорҳои хифзи ҳуқуқ, ҷамоат ва мудирони шӯъбаҳои занон ва оилаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Восеъ баргузор гашт. Бо мақсади пешгирии зӯровари ҷинсӣ нисбат ба қӯдакону наврашон дар муассисаҳои таълимӣ қорҳои фаҳмондадиҳӣ бо иштироки қорҳои хифзи ҳуқуқ, комиссияи қор бо нобилигон, вақолатдор оид ба ҳуқуқи қӯдак ва равоншинос ташкил карда шудааст. Дар қараёни қорҳои семинари омӯзишӣ шунавандагон бо усулҳои ошқор намудани аломатҳои зӯровари ҷинсӣ нисбат ба қӯдакону наврашон тибқи тартиби муқаррарнамудаи барнома шинос шуданд.

Шариф АБДУЛҲАМИД, «Омӯзгор»

► БИСТСОЛАИ ОМУӢЗИШИ ФАНҲОИ ДАҚИҚ

Ҳар замон махсусиятҳои худро дорост, ки аз табиат, талабот, эҳтиёҷот ва хусусияти марҳилаи муайяни ҳаёти одамон ба миён меояд. Замони моро давраи рушди босуръати илму техника ва кашфиёти навин меноманд.

Вобаста ба ин, тақозо мешавад, ки мутахассисони варзидаву соҳибистеъдод бо ҳадафи идомаи минбаъдаи ин раванд тарбия карда шаванд. Ин, дар навбати худ, самти тахсилотро дар таълимгоҳҳо муайян мекунад. Вобаста ба рӯҳияи замон, махсусиятҳои рушди ҷумҳурӣ ва талаботи воқеияти айём дар кишвари азизамон Бистсолаи омӯзиш ва рушди илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф эълон шудааст, ки солҳои 2020-2021-

Фаъолияти бавусъат мебояд

ро дар бар мегирад. Маълум, ки имрӯз дар ҷомеаи ҷаҳонӣ нақши техника хеле барҷаста аст ва тақмили истехсолоти беҳдошти ҳаёти мардумро бидуни истифодаи бавусъату фарогири техника тасаввур кардан имконнопазир аст. Ба ибораи дигар, барои тақмили ҳаёти одамон, барои пешрафти ҷумҳурӣ имрӯз, муҳимтар аз ҳама, ба фанҳои техникӣ, ба тафаккури техникӣ бояд таваҷҷуҳи бештар зоҳир кард. Нахустҳадафу нахустҳидояти Бистсолаи мазкур низ ҳамин аст. Моҳиятан илмҳои техникӣ қонуниятҳои равандро ҳодисаҳои меомӯзанд, ки барои ба даст овардан ва оқилона истифода кардани захираҳои сарватҳои

табӣӣ, сохтани дастгоҳҳои таҷҳизоти муҳиму самаровари замонавӣ равона карда шудаанд. Ҳамчунин, барои баланд бардоштани самараю маҳсулнокии меҳнат тақмили омӯзиши фанҳои дақиқ муҳим аст. Агар шогирдонӣ мо имрӯз дар омӯзиши фанҳои математика (риёзӣ), физика, геометрия, табиатшиносӣ ғайратманду муваффақ бошанд, фардо метавонанд дар мактабҳои олии тахсил намуда, ҳамчун мутахассисони варзида ба камол расанд.

Мо – омӯзгорони математикаро мебояд, ки вобаста ба нақшаи тадбирҳои Бистсолаи омӯзиш ва рушди илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф фаъолияти худро вусъат

бахшида, пеш аз ҳама, сатҳу сифати таълими фанҳои дақиқро боло бардорем. Бо шогирдон бояд оид ба моҳияту аҳамияти тадбири мазкури Ҳукумати ҷумҳурӣ силсиласухбатҳо ва дарсҳои махсуси тарбиявӣ баргузор намоем. Дигар: бояд дар таълими фанҳои риёзӣ аз муосиртарину босамартарин усулҳои таълим ва махсусан, аз низомии тахсили салоҳиятнок истифода кард. Дар тамоми таълимгоҳҳо дарсгоҳҳои (кабинетҳои) риёзӣ бояд дар сатҳи баланд ва бо навтарин ашъи таълимӣ мучаххаз бошанд.

Рушди фанҳои дақиқ бо ҳадафи ҷоруми стратегияи сиёсати Сарвари кишвар ва Ҳукумати ҷумҳурӣ - саноатикунони бо-

суръати мамлакат пайванди қавӣ дорад.

Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дастур доданд, ки аз 1 январи соли 2021 теъдоди гирандагонии стипендияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муассисаҳои тахсилоти миёнаи умумӣ аз 400 то 3000 нафар зиёд карда шаванд. Ҳамчунин, аз шумораи умумии ин стипендия 70 дарсад барои фанҳои табиӣ, дақиқ ва риёзӣ ҷудо гардад.

Акнун вақти амали бештар самаровар аст, - чунин аст посух ба ҳама ибтикороти пурманфиати мазкур.

Шоҳмур ДИЛОВАРШОЕВ,
омӯзгори математикаи
литсейи ДСХ

Табиат ва ҳодисаҳои физикӣ

Ҳар он чизе ки дар табиат мавҷуд аст ва бо инсон алоқамандии зич дорад, яке аз ҳодисаҳои физикӣ махсуб меёбад. Баъзе зарраҳои ҳастанд, ки мо онҳоро намебинем, вале онҳо дар табиат вучуд доранд ва ҳамеша дар ҳаракат ҳастанд. Фанҳои физика тамоми намудҳои ҳаракатро, ки дар натиҷа қонунҳо ва ҳодисаҳои табиат ба амал меоянд, меомӯзад. Ҳаракати рӯшноӣ, ҳаракати механикӣ, электрикӣ ва ғайра. Ба қонунҳои асосии табиат масса, заряд, энергия, ва монанди инҳо дохил мешаванд. Ин қонунҳо аз мо вобастагӣ надоранд, бинобар ин, онҳоро қонунҳои асосии табиат мегӯянд. Об, хок ҷирмҳои осмонӣ, наботот, ҳайвонот, ҳуди мо, яъне ҳамаи он чизҳое, ки моро ихота кардаанд, табиат ном доранд. Табиат ҳамеша буд ва боқӣ мемонад. Табиат тағйир меёбад, ҳаракат мекунад, сайёраҳо ва ситораҳо мавқеи худро дар осмон тағйир медиҳанд, об дар рӯи Замин гардиш меҳӯрад, дарё мачрои худро дигар мекунад, наботот месабзад ва ин қонунҳои табиат аст. Инсон бо шарофати ақлу меҳнати худ дар табиат дигаргунӣ меофаранд. Одамон шаҳру деҳаҳо, заводу фабрикаҳо сохта, майдонро васеъ намуда, ба киштзорҳо табдил дода, мошинҳои гуногунро ихтироъ менамоянд. Дар натиҷаи табиатро дарк намудани инсон илмҳо пайдо шудаанд. Табиатпажӯҳони давраи атиқа табиатро чун як чизи том медидаанд, манзараи умумии табиатро ба дурустӣ дарк карда буданд, вале ҷузъиёти он манзараро ҳанӯз фаҳм карда наметавонистанд. Чандин садсолаи дигар лозим буд, ки пажӯҳандагонии табиат рӯйдодҳои муайяноҷудо-ҷудо муоина карда, сабабу оқибати ҳар як падидаҳо ҳам ҷудоғона ва ҳам дар ҳамбастагӣ бо падидаҳои дигар фаҳм карда, дар заминаи онҳо манзараи табиатро дида тавонанд. Ҳамаи он дигаргунӣҳое ки дар табиат рӯй медиҳанд, обшавии ях, ҷушидани об, афтидани санг, боридани борон, раъду барқ, ивазшавии шабу рӯз ва ғайраҳо дар физика ҳодисаҳои табиат меноманд. Масалан, ҳар кадоме аз мо мушоҳида кардаем, ки агар ҷисмҳо бо ягон чиз дошта нашаванд, ба замин меафтанд. Дар физика ҳар гуна ашъ - ҷӯб, оҳан, мошин, об, ҳаво, қалам ва ғайраҳо ҷисм меноманд. Модда ҷизест, ки ҷисм аз он таркиб ёфтааст. Оҳан, об, ҳаво, намак, алюминий ва ғайра. Об модда буда, ҷақраи он ҷисми физикӣ аст. Олимон низ донишхоро аз мушоҳидаҳо ҳосил мекунаанд. Ғайр аз ин, онҳо таҷрибаҳои махсус мегузаронанд. Барои гузаронидани таҷрибаҳо асбобҳои гуногуни физикӣ лозиманд. Баъзеи ин асбобҳо бисёр содда буда, барои ченкунӣҳои одӣ пешбинӣ шудаанд. Масалан, ҳаткашак барои чен кардани дарозӣ, цилиндри андозагир барои чен кардани ҳаҷми моеъ, тарозу ва амсоли инҳо аз қабилҳои ҳамин гуна асбобҳоянд.

Замира НУРИДДИНОВА,
омӯзгори физика

► НИЗОМ

Муносибати босалоҳият ба таълим, мо - омӯзгоронро водор менамояд, ки ҳамеша дар ҷустуҷӯ ва истифодаи роҳи усулҳои самарабахши таълим бошем.

Таҷриба нишон медиҳад, ки дар ҷараёни дарс фаъолияти хонандагон нисбат ба фаъолияти омӯзгор зиёд аст, яъне онҳо фаъоли-

фишор овардан лозим нест. Муҳим он аст, ки аз рӯзҳои аввал сар карда, омӯзгор дар дарсҳои забони модарӣ бо мақсади инкишофи нутқ ва тафаккури хонандагонии хурдсол мақсаду вазифаҳои бозиро бо мақсаду вазифаҳои мавзӯи дарс барои ҳар як лаҳзаи дарс равшан пешкаш намояд.

Дар бозӣ мусобиқа мавқеи асосиро ишғол мекунад. Зеро ҳар як хонанда дар мусобиқа фаъолияти хуб нишон дода, барои ғалаба кардан талош ме-

барояд (оғтоб).

Бозии «Ёфтани калима» - дар ин бозӣ омӯзгор ҳарфҳои аввалу охири калимаҳоро мегӯяд. Худи калимаҳоро бошад, хонандагон меёбанд. Масалан, ҳарфи калима «в», ҳарфи охираш «н» мебошад. Бачаҳо мегӯянд «ватан» ё ин ки аввали ҳарфи калима «б», ҳарфи охираш «р» аст. Бачаҳо мегӯянд «бахор» ва ба ҳамин монанд.

Бозии «Аз рӯи ҳичои охир» - дар ин бозӣ хонандагон бештар фаъол

Бозиҳои грамматикӣ дар дарс

яги гуногунро иҷро мекунаанд. Ба монанди таҳлили грамматикӣи шифоҳӣ ва хаттӣ, ҳулоса баровардан, аз ёд кардани шеърҳо ва қоидаҳои грамматикӣ, рӯйнавис кардани ҳичо, калимаю ибораҳо ва ҷумлаҳо. Вақте ки вазифаҳои хонандагон ин қадар зиёданд, акнун дар таълими грамматика ва имло методе зарур аст, ки бояд ҳамаи ин фаъолияти хонандагонро ба тартиб дарорад. Ҳамин гуна метод, яъне методи ягонаи таълими грамматика ва имло дар синфҳои ибтидоӣ методи таҳлил ва таркиби овозӣ мебошад. Табиист, ки чанд соли охир омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ дар раванди дарсҳои саводомӯзӣ аз ин метод истифода менамоянд.

Бозиҳои, ки фикркуниро талаб мекунаанд, на ҳама вақт барои хонандагон шавқангезанд. Аз ин рӯ, ҳангоми иҷрои ин қабил бозиҳо ба навомӯзон

варзад.

Бозии «Ёбед, ки ин чист?» - як навъ бозии таълимиест, ки ҳангоми иҷрои он хонандагон ба ду гурӯҳ ҷудо мешаванд. Омӯзгор калимаҳои пароканда-ро номбар мекунад ва хонандагон меёбанд, ки сухан дар бораи чӣ меравад. Масалан:

А) сафед, хурд, зимистон, ҳархела, аз осмон меояд (барф)

Б) гарм, тафсон, кӯҳ, ҳар субҳ ме-

буда, дар шакли давра гирд меоянд. Яке аз онҳо калимаеро ҳичо ба ҳичо талаффуз мекунад. Хонандае, ки дар назди хонандаи яқум истодааст, бояд калимаи навбатиро, ки ҳичои аввалаш ҳичои охири калимаи яқум бошад, талаффуз кунад. Масалан, хонандаи яқум «ош-хо-на», хонандаи дуюм «нав-рӯз», хонандаи сеюм «рӯз-но-ма» ва ғайра.

Бояд ба монанди ин ва дигар бозиҳои миёни хонандагонии синфҳои ибтидоӣ зиёдтар усулҳои босалоҳият истифода шаванд. Зеро таҳкурсии до-ниши хонандагон мустақкам гашта, ҳушёру зирак мешаванд. Ба тамоми омӯзгорон тавсия дода мешавад, ки аз чунин бозиҳо ба таври васеъ истифода баранд

Гулино РАСУЛОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ
мактаби №9, ноҳияи Айӣ

Каломи дилнишин

Дар таърихи адабиёти классикии форсу тоҷик Ҳофиз Шерозӣ ҳамчун устои барҷастаи ғазал шинохтаву эътирофгардидааст. Дуруст аст, ки дар эҷоди ғазал Ҳофиз худро шогирди Саъдию Ҳоҷӣи Кирмонӣ меҳисобад. Вале равшан аст, ки дар сурудани ғазал шоир бо истеъдоди ғавқуллодае, ки дошт, ба қуллаи баланд расида, дар ғазалҳои ғазалҳои худро бо тафохур баён кардааст. Нубуғи шоиронаи Ҳофизро шоирони дигар, ки пас аз ӯ ба майдони адабиёт қадам ниҳода, ба таълифи қасидаву достону ғазал пардохтаанд, тавсифу ситоиш намудаанд. Аксари шоирони ҳамасри Ҳофиз ва баъдӣ дар пайравии ӯ ғазал эҷод кардаву ба ғазалҳои муҳаммас бастаанд. Ҳофиз дорой лутфу таъби баланди Худододи шоирӣ буда, ҷое ошкоро изҳор медорад, ки «қудсиён шеърӣ варо (яъне

Ҳофизро) аз бар мекарданд». Воқеан, ғазалҳои шоир бо истифода аз саноеи гуногуни бадеӣ, мазмуну гоҳи баланд, образнокӣ, таносуби сухан, тавсифу маҷоз, оҳанги дилнавози худ дар қалби кас шӯро изтироб, эҳсоси дӯст доштани оламу одам, меҳру муҳаббат, тарғиби сифатҳои неки инсонӣ ва бовару эътимод ба худро бедор ва ангезиш медиҳад. Тарғиби ахлоқи воло дар тамоми ғазалҳои Ҳофиз инъикос ёфта, вай аз ҷумла, некию нақуқориро беҳтарин амали инсонӣ дар зиндагӣ мешуморад:

**Бар ин равоки забарҷад навиштаанд ба зар,
Ки ҷуз нақуши аҳли қарам наҳаҳад монд.**

Хуллас, ғазалҳои Ҳофиз дилнишину ҷаззоб буда, бо муҳтавою гоҳи ҷовидонаи худ номи шоирро ба таври абадӣ дар саҳифаҳои адабиёти форсу тоҷик сабт намудаанд.

Гулиан НУРОВА,
омӯзгори мактаби №38,
ноҳияи Сино

Аз 25 январ то 16 феврал барои дарёфти стипендияи раиси шаҳри Душанбе озмун доир мегардад.

► ХУНАР-БЕҲ АЗ СИМУ ЗАР

Соҳибхунарӣ - ифтихору тавоноӣ

Ба таъкиду тасдиқи умум, муҳимтарин ҳадафи таълиму тарбия ба зиндагии мустақилона ва ба меҳнати муфиду босамар омода намудани насли наврас мебошад. Барои ин, муҳимтарин аз ҳама, дар ниҳоди хонандагон бояд нисбат ба касбу ҳунар меҳру муҳаббат парвариш намуд. Ҳунар кафолати зиндагии осоиштаю бофароғат ва таъмингари мавқеи ғаёли ҷамъиятии ҳар шахс мебошад.

Дар кишварамон Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунароҳои мардумӣ эълон шудааст, ки яке аз ҳадафҳои асосии он эҳёи ҳунароҳои ниёгон ва тақвиятбахшӣ ба ҳунаромӯзии наврасону ҷавонон махсус меёбад. Тарғибу тавзеҳи ҳунароҳо, ошноӣ бо онҳо танҳо марбут ба зинаҳои болоии таҳсилот нест, балки ба ин қор аз синфҳои ибтидоӣ шурӯъ бояд кард. «Илм дар ҳурдӣ - нақш бар санг», - меғӯянд. Шавқу ҳаваси хурдтаракон низ дар ҷодаи ҳунаромӯзӣ моҳияти зиёд дорад, зеро ба қавли маъруф, «аз шарора аланга сар мезанад». Агар дар умқи дили кӯдакон нисбат ба касбеу ҳунаре оташаки муҳаббат пайдо шавад, аз эҳтимол дур нест, ки дар оянда он боиси дилгармию пайвандии амиқаш ба касбу ҳунари мазкур гардад. Муҳимтарин омил дар самти бедор намудани шавқу рағбати кӯдакон нисбат ба касбу ҳунароҳо маълумоти ҷолибу дилангезу муассир оид ба пешаҳои гуногун аст. Барои ин омӯзгори синфҳои ибтидоӣ метавонад аз мавзӯҳои дарсҳои ҳамарӯза, аз китобҳои рангаи махсус, аз нақлу ривояту шеърҳои тоҷикӣ, аз суратҳо, аз намоишу саҳнаҷӯҳо, аз воситаҳои техникӣ... васеъ ва пурсамар истифода намояд. Масалан, дар ситиошу ташвиқи касбу ҳунароҳо як силсила зарбулмасалу мақолҳои таъсирбахшу самимӣ гуфта шудаанд, ки дар маҷмӯъ маводи хеле муфиду таъсиргузоранд барои омӯзгор зимни таълиму тарбияи шогирдон. Чанде аз онҳоро мисол меоварем: «Ба як ҷавон чил ҳунар кам», «Шаҳси боҳунар хор намешавад», «Ҳунар дорӣ, ҳазинаи зар дорӣ», «Ҳунар-тоҷи сар», «Ҳунарманд ҳар ҷо бувад арҷманд», «Сари баланди ҳар кас ҳунари ӯст», «Касби ман-ифтихори ман».

Дар мадҳу санои ҳунароҳо шоирон низ абёти баланду дилрас ва ҳидоятгар иншо бинмудаанд, ки аз онҳо низ омӯзгорон метавонанд бамавриду пурсамар истифода намоянд. Яке аз бехтаринҳои ин абёт байти зер аст:

**Ҳунар омӯз, к-аз ҳунармандӣ
Даркушӣ кунӣ, на дарбандӣ.**

Дар афсона ва нақлу ривоятҳои мардумӣ низ соҳибони касбу ҳунароҳо ситиош мешаванд. Онҳо ба ҳама қори нек кодиранд ва бо шарофату бо имдоди ҳунарашон аз банди бисёр мушқилиҳо, аз вартаҳои муҳлик мераҳанд. Нақлу тафсири ин гуна афсонаҳо аз ҷониби омӯзгор барои хонандагони хурдсол, албатта, бетаъсир нахоҳад монд.

Бояд таъкид кард, ки зимни тарғибу тавзеҳи ҳунароҳу ситиоши ҳунармандон дар машғулиятҳои тарбиявӣ, омӯзгор бояд танбалию беҳавсалагӣ, муф்தхурию коҳили барин ҳислатҳои ношоистаро, ки ҳаргиз бо ҳунаромӯзию ҳунармандӣ мутобикат надоранд, танқиду маҳкум намояд ва батақрор гӯшзад созад, ки шахси коҳилу танбал ҳаргиз ҳунарманди асил намешавад ва аз ин рӯ, бояд ҳамеша кӯшову ғаёл буд.

Умуман, тарғиби ҳунароҳо, тавсифи онҳо ва таъкиди моҳияти ҳунармандӣ бояд ҳамеша дар меҳвари ғаёлияти омӯзгорон, аз ҷумла, муаллимони синфҳои ибтидоӣ қарор дошта бошад. Хушбахтона, дар ин мавзӯ аз ҷониби олимони варзидаи соҳа ва омӯзгорони эҷодкор соҳибтаҷриба китобу мақолаву рисолаҳои пурарзишу пурмуҳтаво навиштаву эҷод шудаанд, ки истифода аз онҳо ғаёлияти омӯзгоронро аз ин лиҳоз вусъат мебахшад.

**Саидаҳмад САИДОВ,
омӯзгори синфҳои ибтидоии мактаби
№12-и ноҳияи Зафаробод**

► ЗАБОНОМӢЗӢ

Дар шароити рушди босуботи ҳамкорихон байналмилалӣ ва воридшавии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷомеаи ҷаҳонӣ, талабот ба мутахассисоне, ки забонҳои русӣ ва англисиро медонанд, зиёд шуда истодааст. Дар робита ба амалӣ гардонидани «Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва

лиф Тарасов Д.А. ш. Смоленск) ғаёлона иштирок намуда, сазовори ҷойҳои ифтихорӣ мешаванд. Олимпиада дорои 15 саволи мантиқӣ во-баста ба синну соли хонандагон аст, ки хеле шавқовар буда, ба рушди ҷаҳонбинии хонандагон ёрӣ мера-сонад.

Дигар ин, ки дар литсей синфҳо-

омӯзгорону хонандагон мебошад.

Мавриди зикр аст, ки аз фанҳои забони русӣ ва забони англисӣ дар литсей 2 маҳфил амал ме-кунад: “Русское слово” (роҳбар С.Мирзоева ва “English Club” (роҳбар О.Султонова). Шумораи хонандагон дар ҳар ду маҳфил 15-нафариро ташкил медиҳад. Аъзои

Татбиқи барнома дар литсей

англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2020” дар лит-сеи Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон як қатор корҳо ба анҷом расонида шуданд.

Аз ҷумла, бо ташаббуси омӯзгорони иттиҳодияи методи забонҳои хориҷӣ ва дастгирӣ маъ-мурияти литсей, хонандагони лит-сей аз фанҳои забонҳои русӣ ва англисӣ соли панҷум аст, ки дар 3 даври олимпиадаи байналмила-лии фосолавӣ - лоиҳаи «Инфоу-рок» (муаллиф Жабаровский Д.В. ш. Смоленск) ва «Видеоурок» (муал-

наи забони хориҷӣ бо воситаҳои техникаи таълимӣ-тахтаи интерак-тивии “Smart Board”, компютер ва проектор таҷхизонида шудааст.

Аз рӯи анъана, ҳамасола дар литсей ҳафтаи забонҳои хориҷӣ гузаронида мешавад. Омӯзгорон ва хонандагон ғаёлона омодагӣ дида, машғулиятҳои гуногун ме-гузаронанд. Мақсади “Ҳафтаи забонҳои хориҷӣ” ин ташаккули ҳамҷонибаи шахсияти ҳар як хо-нанда, ҷаҳонбинӣ, нигоҳи эстетикӣ, маданият, инкишофи имкониятҳои эҷодӣ ва ҳамдигарфаҳмӣ байни

маҳфил дар охири ҳар моҳ ғаё-лияти худро муаррифӣ намуда, дар тамоми ҷорабиниҳои умумилитсейӣ ва донишгоҳӣ ғаёлона иштирок менамоянд.

Ҳамчунин, дар литсей пайваста аз ҷониби омӯзгорони забонҳои русӣ ва англисӣ дарсҳои кушоди намунавӣ гузаронида мешавад, ки дар баланд бардоштани савияи до-ниши хонандагон ва самаранокии сифати дарсҳо мусоидат мекунад.

**Орзу СУЛТОНОВА,
роҳбари иттиҳодияи методи
забонҳои хориҷии литсейи ДДТТ**

► ФАРҲАНГИ МУТОЛИА

Китоб омили муҳими забонамӯзист

Китоб дӯсту ҳамдами инсон буда, шах-сро ба дунёи рангини илму маърифат раҳнамун месозад. Омӯзиши ва-сеи китоби бадеӣ донишу ҷаҳонбинии шахсро тавсеа бахшида, ўро дар ҷомеа соҳибэҳтиром мегардонад. Аз тарафи дигар, ҷомеае, ки аҳли он соҳибмаърифатанд, ҳамеша инкишофу пешрафт мекунад. Аз ин ҷост, ки Ҳукумати кишвар ба масъалаи омӯзиши фарогири осори бадеӣ тавачҷуҳи махсус зоҳир менамо-яд. Бо ташаббуси Пеш-вои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯги субҳи доноӣ китоб аст» роҳандозӣ гардид, ки ба рушди инкишофи ҷаҳонбии наврасону ҷавонон тақдирӣ бах-шид. Ин ҷо як нуктаро мах-сусан таъкид бояд кард,

ки озмуни мазкур аз як та-раф, ба рушди ҷаҳонбинии насли наврас ташаққул бахшад, аз ҷониби дигар, онҳоро забондон мегар-донад. Имрӯз бисёриҳо

беғалат менависад, ки захираи луғавияш ғайӣ бошад. Забон оинаи та-момнамои миллат буда, соҳибони ин забон бояд ҷунун сухан ронанд, ки мусоҳиби мо дар ҳар калимаву ибора ва ҷумла як ҷаҳон маънӣ ба худ гирад.. Хуб донистани за-бони модарӣ имкон фароҳам меорад, ки забонҳои хориҷиро низ дар сатҳи баланд азхуд намоем. Аз ин рӯ, ҳангоми омӯзиши забони модарӣ ин нуктаро ба хонанда-гон бояд гӯшзад намуд, то ба қадру манзалати забони хеш бирасем. Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бамаврид таъкид намуданд: «Ҳар як фарди бедордил бояд барои ғайӣ гардидани забони модарӣ ва омӯхтани забонҳои хориҷӣ кӯшиш кунад, ба

мutoлиаи китоб диққати аввалиндарача диҳад ва ҷиҳати баланд бардош-тани маърифатнокии худ саъю талош намояд».

Барои ғайӣ гардони-дани захираи луғавии хо-нандагон роҳҳои гуногун вучуд дорад. Масалан, са-маранокӣ муфид пешниҳод намудани порчаҳои назми-ву насрӣ барои азёд наму-дан муҳассилин нақши бу-зург мебозад. Аз як тараф, бо ин роҳ хонандагонро сухандон мегардонад, аз ҷониби дигар, ҳангоми навишт ба иштибоҳ роҳ намедиҳанд.

Мо, омӯзгорон, ҳангоми дарс метавонем барои су-хандону суханвар гарди-дани хонандагон аз роҳу усулҳои гуногуни таълимӣ истифода намоем.

**Қурбонгул
РАҲМОНОВА,
омӯзгори синфҳои
ибтидоӣ**

► ГЕОГРАФИЯ

Дили дарё ҷаҳони бекарон аст

Яке аз муҳимтарин, паҳн-шудатарин, ҷолибтарин ва пурҳаводортарин фанҳо дар ҷомеаи мо, бешубҳа, география ба шумор меравад. Аҳамияти ин фан марҳила ба марҳила бештар мешавад ва сафи пажӯҳишгаронаш низ меафзояд. Дар мактаби таҳсилоти умумӣ барои таъ-лими география соатҳои зарурӣ ҷудо шудаанд ва аксари хонандагон ба омӯзиши ин фан тавачҷуҳи зиёд до-ранд. Омӯзгорони географияро мебо-яд, ки таълими ин фанро ҳар ҷӣ беш-тар ҷолибу шавқовар ва ба тариқи мароқовар ба роҳ монанд. Барои ин воситаҳои гуногун мавҷуданд. Ма-салан, зимни таълими мавзӯи дарёҳо омӯзгори огоҳманд дар баробари воситаҳои дигар аз адабиёти бадеӣ низ метавонад бамавриду пурсамар истифода бурда, дарсафҳо боз ҳам шавқовартару хотирмон созад.

Дар илми география дарё (наҳр, рӯд) оби равонест, ки аз ҷандин ҷаш-маю ҷӯю сой маҷро мегирад ва ба самте ҷорӣ мешавад. Дарёҳо хурду бу-зург, дарозу кӯтоҳ мешаванд. Дарёҳои кӯҳӣ тезҷараён ва дарёҳои водихо нис-батан ороманд. Муҳимтарин манбаи обҳои ширин ва воситаи обёрӣ дарёҳо мебошанд. Дарёҳои калонтарини ҷаҳон Нил (Африко), Миссисипи (Амрикои Шимоли), Амазонка (Ам-рикои Ҷанубӣ), Об, Амур (Россия)... эътироф гардидаанд, ки аз 6800 км то 4400 км дарозӣ доранд. Тоҷикистони мо манбаи обҳои ширин аст ва дарёҳои зиёд аз ҳудуди он ҷорӣ меша-ванд, ки калонтаринашон инҳо мебо-шанд: Ому, Сир, Панҷ, Қофарниҳон, Зарафшон, Вахш, Ғунд, Варзоб... Ҳангоми таълими мавзӯи дарёҳо аз ашъори шоирон метавон истифода кард, то дарси география бо фанни

адабиёт алоқаманд ва мавзӯ муас-сир гардад. Устодон М.Турсунзода, А.Лоҳутӣ, М.Миршакар, М.Шералӣ, Қ.Киром, Лоик, Гулназар, Ҳ.Ғоиб, К.Насрулло дар тавсифу ситиоши дарёҳо шеърҳои пурмазмуну хотир-мон гуфтаанд. Шеърҳои «Рӯди кӯҳӣ» ва «Рӯди ман»-и устод М.Турсунзода хеле машҳуранд.

Як силсила шеърҳои хуби шоиро-ни тоҷик дар бораи дарёҳои алоҳидаи кишвар иншо шудаанд. Ин шеърҳо ба Вахшу Сиру Зарафшону Варзоб... мутааллиқанд ва баёнгари муҳаббат ба диёри маҳбуб мебошанд.

Таъкид менамоем, ки вобаста ба дигар мавзӯҳои дарси геогра-фия низ аз ашъори шоирон метавон намунаҳои мувофиқ дарёфту истифо-да кард.

**Шаҳрбону ҚАЛАНДАРОВА,
омӯзгори география**

Дар доираи таълиқи лоиҳаи «Тақвияти таҳсилоти касбӣ-техники ва омӯзиш» семинари амалӣ доир гардид.

► ШЕВАИ ДАРС

Эҷодиёти халқ ва тарбияи насли наврас

Эҷодиёти халқ дорои беҳтарин намунаҳои адабиёти бачагона буда, ҳиссае аз онҳо дар маҷмӯаҳои «Афсонаҳои халқи тоҷик», «Латифаҳои тоҷикӣ», «Зарбулмасал ва мақолҳои тоҷикӣ», «Намунаҳои фолклори диёри Рӯдакӣ», «Фолклори сокинони сарғаи Зарафшон» ва ҳоказо ворид гаштаанд ва дар инкишофи ганӣ гардонидани адабиёти тоҷик саҳми арзанда доранд.

Эҷодиёти халқ (даҳонӣ ва шиғоҳӣ) роҳнамои ҳаёти мардум буда, барои инкишофи завқи эстетикӣ хонандагон низ нақши муҳим мебошад. Муҳаббату шавқи онҳоро нисбат ба табиати зебо, наботот, ҳайвонот афзун намуда, захираи луғавии онҳоро бой мегардонанд. Донистани қонунҳои табиат дар кӯдакон аз синни 1,5 солагӣ ибтидо мегирад ва барои инкишофи завқи баланди кӯдак замина мегузорад.

Аз ин ҷост, ки чи дар муҳити оила, чи дар муҳити муассисаҳои таълимӣ мутолиаи асарҳои фолклорӣ ҳатмист. Дар китобҳои дарсӣ намунаҳои

фолклор ба ҷашм мерасанд. Дар адабиёти тоҷик намунаҳои аввалин асарҳои фолклорӣ барои бачагон ханӯз аз солҳои бистуму сиёми асри гузашта ба воситаи китобҳои дарсӣ ба таъб расидааст. Асарҳои фолклории бачагона аз ҷиҳати шакл хеле гуногунанд, вале аз ҷиҳати мазмун бештар ба ҳаёти маишӣ ва расму ойинҳои халқ нигаронида шудаанд. Дар дарсҳои ҳаррӯза омӯзгор бояд аз фолклор истифода бурда, мазмуну мақсади гуяндаро ба шогирдон кушода диҳад. Аксарияти қаҳрамонони асарҳои фолклорӣ ҳайвонот ва парандагон мебошанд ва ҳамчунин,

ба воситаи ин персонажҳо ҳулки неку бади одамӣ инъикос ёфтааст. Масалан: рӯбоҳ дар ҳамаи афсонаҳо фиребга-

- меҳнаткаш қурбонқаб-танбалу холабега, akka-хабаркашу иғвогар, фароштурук-дӯсти инсон тасвир шудааст. Ман дар

ру маккор, дурӯя, хушомадгӯ, гург - даранда, бераҳму ҷохилу нодон, харгӯш - тарсончаку буздил, саг- содиқ ва вафодор, шағол - дузду торочгар, мӯрча

таҷрибаи 39 - солаи омӯзгорӣ ам бештар аз фолклор истифода мебарам. Ҳамеша кӯшиш мекунам, ки шогирдон ба маънои асар сарфаҳм раванд. Инак,

чанд намуди истифодаи фолклор дар синфҳои ибтидоӣ. Ҳангоми хондани зарбулмасали «фарзанди нек боғи падар, фарзанди бад доғи падар»-ро гуфта аз кӯдакон мазмунӣ онро мебарам. Онҳо мувофиқи фаҳмиши худашон маънидод мекунанд. Ҷавоби шогирдонӣ ин буд: Касе аз фармони падару модар набарояд, ҳамеша ба хизматашон омода бошад, меҳнатдӯст бошад, ӯ фарзанди нек аст. Фарзанде, ки дурӯғгӯӣ кунад, супоришҳои волидонро иҷро накунад, ӯ фарзанди бад аст. Ҳамин тариқ, хонандагон бо навбат зарбулмасалро мувофиқи қобилиятҳои маънидод намунданд. Мисоли дигар, истифодаи чистон низ мувофиқи мақсад аст, чунки барои ёфтани чистон кӯдакон фикрҳои намуна, мекушанд, ки ҷавобашро ёбанд.

Назира ТИЛЛОЕВА,
омӯзгори мактаби №72-и
шаҳри Душанбе

► ПЕДАГОГИКА

Дарси муҳтавомад

Омӯзиши пайва-ста ва ҳамешагӣ аз муҳимтарин ҷанбаҳои фаъолияти омӯзгорон аст. Дар баробари тақмили донишҳои онҳо ба фанҳои таълимӣ ҳар як омӯзгорро мебошад, ки аз як силсилаи фанҳои муҳими соҳаи таълиму тарбия, ҷун педагогика, психология ва физиологияи оғаҳии қомил дошта бошад ва донишҳои худро оид ба ин фанҳои мунтазам вусъат бахшад. Зарурати донишҳои педагогӣ дар ҳар машғулияти омӯзгор бо шогирдон амик ҷисос мешавад. Илми педагогика низ пайвастаи рушд меёбад, нагонӣ бозёфтҳои тоза, вобаста ба ин фан марҳила ба марҳила ба миён меоянд. Замоне мафҳумҳои дарсҳои ҳамгиро, методи тафриқ, таълими салоҳиятнок ва амсоли инҳо дар илми педагогика маъмул набуданд, имрӯз бошад, бидуни онҳо ин илмро тасаввур кардан имкон надорад. Ҳоло аз методу усулҳои мазкур омӯзгорони фаъол бомуваффақият истифода мебаранд.

Дар педагогика мафҳуми навъи дарсҳо (типи дарсҳо, гурӯҳи дарсҳо, хели дарсҳо...) маъмул ва серистифода аст. Фаъолияти омӯзгор дар ҷодаи таълиму тарбия хеле фароғиру домандор мебошад, вале асоситарин самти амали ӯ маҳз дарс эътироф шудааст. Аз ин рӯ, омӯзгоронро мебошад, ки ҳар чӣ бештар ба дарсҳои худ эътибор диҳанд ва ба самаранокӣ дарсҳоиашон тавачҷуҳ зоҳир намоянд. Дарс машғулияти ҳамаҷузаву бардавомӣ (аз 4 то 5-6 соат дар як рӯз) омӯзгору хонандагон аст ва агар он якрангу қолабию сатҳӣ сураат бигирад, барои

шогирдон дилбазану камтаъсир ва камсамар мешавад. Аз ин рӯ, омӯзгоронро мебошад, ки вобаста ба мазмуну муҳтавои мавзӯҳои дарсҳои худро рангину ҷолибу шавқовар баргузор намоянд ва диққати хонандагонро ҷалб созанд, онҳоро хастаю дилгир насозанд. Педагогҳои маъруф ва пажӯҳишгарони қомеби соҳа дарсҳои ба риштаи таҳқиқ кашида, мундариҷаву сохтору тарзи гузариш ва махсусиятҳои дигарашонро ба инобат гирифта, навъҳои дарсро мукаммал кардаанд, ки маъмултаринашон инҳо мебошанд: дарси омехта, дарси шиносӣ бо маводи нав, дарси мустаққамқунӣ, дарси ҷамъбасти, дарси мустаққамқунӣ мавзӯҳо ва тақвияти малақаю маҳорат, дарси санҷиши хонандагон.

Умуман, оид ба навъи дарсҳо олимонӣ зиёде изҳори назар кардаанд, муҳолифати ақидаҳо низ дар ин боб мавҷуд аст, вале он навъҳои дарс, ки дар боло номбар кардем, алоқаманд аст ба нуқтаи назари аксар муҳаққикон.

Ҳоло ифодаи дарси ғайримукаррарӣ низ маълум аст, аммо қисми зиёде педагогҳо таъкид намудаанду собит сохтаанд, ки ин гуна дарс, аслан, аз нигоҳи мазмуну муҳтаво аз навъҳои маъмулии дарсҳо тафовутӣ ҷашмгире надорад. Ба ҳар ҳол, омӯзиши ҳамаҷарафайи навъҳои дарс ва қорбасти онҳо дар ҷараёни таълиму тарбия аз самтҳои имтиёз-манди худомӯзӣ ва тақмили ихтисоси омӯзгорон махсуб меёбад.

Ҷумагул ЁРОВА,
омӯзгори синфҳои
ибтидоӣ

► МУЛОҶИЗА

Дар замони пуртазоди ҷаҳонишавӣ, ки гурӯҳҳои тундгарои динӣ бо амалҳои даҳшатбори ҳеш ҷомеаи ҷаҳониро ба ташвиш овардаанд, масъалаи худшиносӣ худогоҳии миллий дар ҷойи аввал қарор мегирад. Гурӯҳҳои ифротгаро меъёрҳои ахлоқӣ ва арзишҳои умуминсониро поймол намуда, барои расидан ба ҳадафҳои нопоки ҳеш аз роҳу воситаҳои гуногун истифода мекунанд. Имрӯз, ки технологияҳои гуногуни иртиботӣ фароҳам омадааст, соҳмону ташкилотҳои террористӣ ба ин васила дар мафкураи ҷавонони ноогоҳ ғояҳои ғаразноки ҳешро таҳмил намуда, онҳоро барои иҷрои

амалҳои даҳшатбор ва ҳалалдор намудани амнияти субот ва оромии кишварҳои гуногуни дунё ташвиқ мекунанд.

Бинобар ин, ба масъалаи тарбияи насли наврас дар муассисаҳои таълимӣ тавачҷуҳи махсус зоҳир

Тақвияти ҳамкориҳо

бояд қард. Барои ин зарур аст, ки дарсҳои тарбиявиро самаранок истифода бурда, ҳамкориҳои оила, мактаб ва ҷомеа тақвият бахшида шавад. Дар ин масъала навра-сонун ҷавонон хушёриву зиракии сиёсиро бояд аз даст надиханд ва мо, омӯзгорон, онҳоро дар рӯҳияи ифтихори миллий ва садоқат ба арзишҳои

миллии умуминсонӣ ба қамол расонем.

Дар ҷумҳурии барои дар рӯҳияи худшиносии миллий ба қамол расонидани наврасонун ҷавонон қарор барномаҳои қабул гардидаву иқдомҳои шоиста ба анҷом ра-

сонида мешаванд. Яке аз иқдомҳои наҷиб тақдими шоҳасари академик Бобочон Ғафуров – «Тоҷикон» мебошад, ки ба ифтихори 30-солагии Истиклоли ҷумҳурии тақсими он дар шаҳру навоҳии кишвар бо-маром идома дорад. Дарвоқеъ, омӯзиши фароғири таърихи пурғоноивати ҳеш хонан-

дагону донишҷӯёно аввалан, дар рӯҳияи ифтихори миллий тарбия менамояд, аз ҷониби дигар, қаҳрамониву қоннисории фарзандони фарзонаро муаррифи менамояд. Арзиши таърихӣ китоб баланд буда, дар заминаи асарҳои муътамади илмӣ таълиф гардидааст ва заҳмати чандинсолаи академик Бобочон Ғафуровро дар бар мегирад.

Аз ин рӯ, мо – омӯзгоронро зарур аст, наслро ба қамол расонем, ки дар рушду пешрафти бештари Ватани азизамон – Тоҷикистон саҳми босазо гузоранд.

Моҳира ЛАВУНҶАЕВА,
омӯзгори синфҳои
ибтидоӣ

► НЕРУИ СОЗАНДА

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба нақш ва мақоми ҷавонон дар ҳаёти фарҳангиву иҷтимоии кишвар баҳои баланд дода, ба донишандӯзӣ, қорҳои илмию озмоишӣ, тарбияи маънавию варзишии онҳо аҳамияти ҳамешагӣ доранд. Ҳамзамон, дар ҳаёти сиёсӣ ва ҷамъияти ва таҳияи лоиҳаҳои нави инноватсионӣ онҳоро ҳамаҷониба пуштибонӣ мекунанд.

Дар ин робита, ҳар чӣ бештар шудани қорҳои созандагиву бунёдқорӣ, кашфу ихтироот ва қорҳои эҷодиву фарҳангии ҷавонон айнаи муддаост. Зеро мо ҳама умедворем, ки ояндаро ҷавонони донишманду баҳуш месозанд.

Пешвои миллат дар яке аз суҳанронҳои худ ишора карда буданд, ки аҳли кишвар дар муаррифии ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангу тамаддуни бостонии халқамон бештар фаъол бошанд. Ба ин мазмун, ҳар қас метавонад новобаста аз қасбу қори ҳеш дар тарғиби дастовардҳои замони

Ҷавонон ва интернет

истиклол ва талқини дурусти таъриху маданияти миллий саҳм бигирад.

Аз ҷумла, метавонем тавассути интернет, ки ҳазинаи бузургии маълумот ва воситаи беҳтарини муошират аст, ба ҷаҳониён гӯшаҳои сайёҳии кишвар, манзараҳои дилрабо, олами ҳайвоноту наботот, қадамҷоҳои таърихӣ ва бузургони илму адабадонро муаррифи намоём. Аксардор метавонад аксҳои беҳтарин гузорад, ҳунарманд дастранҷи меъмориву қандақорӣ худ, аҳли санъат навору намунаҳои ҳунарии худ ва қаламқашон асарҳои гуногунҷанри худро пешкаши муҳлисони маҷозии худ намояд.

Намунаи он дар микёси ЮНЕСКО муаррифи шудани аксҳои Тоҷикистон аз ҷониби сураатгари ҷавони тоҷик Дидор Саъдуллоев аст. Аксҳои зебову бомазмунӣ ӯ тавонистанд тақвими «ЮНЕСКО-2021»-ро зебу оро бахшанд. Ба

ин монанд қорҳои неки ҷавонони боғайрати мо идома доранд.

Мутаассифона, аксари ҷавонони мо аз интернет, ки укёнуи беқанореро монад, қанд қатрае бо худ мебаранду бас. Ҳоло имқониятҳои пурвусъат ва ҳайратовари ин системаи иттилоотиро хуб дарқ накардаанд.

Бо шарофати амалӣ шудани Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф бовар дорем, ки сабаққорҳои илмӣ, озмунҳои илмиву интеллектуалӣ ва қорабиниҳои муҳталиф бо иштироқи иқдоми ҷавонон вусъати тоза мегирад. Дар давоми бистсола аз ҷавонони фаъолу донишманд ва қусту қолоқ намунаҳои беҳтарини қорҳои эҷодиву илмӣ ва нишондодҳои баланди варзиширо интизор мешавем.

Лолабеғим ИСОБОЕВА,
омӯзгори забони англисӣ

► ҲУСНИ БАЁН

Муаллифи «Тухфат - ул - аҳбоб» вожаи «парвона» - ро чунин тафсир кардааст: «Парвона чароғвора бошад ва ӯ парандае бувад, ки худро ба чароғ занад ва бисӯзад ва ӯро магаси чароғ хонанд» (Душанбе, 1992, сах. 140).

Дар «Бурҳони қотғе» вожаҳои **шабпара** ва **шабпарак** ва **парвона** чунин маънидод шудаанд: «Шабпара» ва «шабпарак» маъруф аст, ки мурғи Исо бошад ва ба арабӣ «хуффош» хонанд. Гӯянд, чун ӯро бикушанд ва бар зихори кӯдакон пеш аз булуғ бимоланд, маъни баромадани мӯй кунад ва агар ӯро дар сӯроҳи муш ниҳанд, ҳама бигрезанд» (Душанбе, 2004, ҷ. 2, сах. 205).

«Парвона» бар вази **фарзона** маъруф аст ва он чонвареке бошад, ки шабҳо худро ба шуълаи шамъу чароғ занад» (Душанбе, 1993, ҷ.1, сах. 234).

Дар «Ғиёс – ул - луғот» **парвона** чунин шарҳ дода шудааст: «Парвона номи чонвари маъруф; ва ин мураккаб аз *парв*, ки ба маънии *ситора* аст ва маҷозан ба маънии *нури чароғ* ва *шамъ* ва лафзи *она*, ки калимаи нисбат аст, чунон ки **ангуштвона** ба маънии *зеҳир*» (Душанбе, 1987, ҷ. 1, сах. 164); Ба вожаи «хуффош» чунин шарҳро овардааст: «Хуффош номи тоир, ки онро **шабпар** гӯянд (аз «Қомус» ва «Мунтахаб» ва «Мадор» ва «Баҳр – ул - ҷавоҳир» ҷ.1, сах. 208).

Дар «Мунтахаб - ул - луғот» вожаи **хуффош** ин тавр маънидод шудааст: «Хуффош – шапара; ва дар «Қомус» **хуффош** – ро ба **ватвот** баён карда; ва дар «Ватвот» гуфта, ки ватвот хуффош бошад» (Душанбе, 2003, сах. 185 - 186).

Дар «Фарҳанги форсӣ» - и Амид **шабпарак** чунин тафсир шудааст: «Шабпара» – 1. хаффош – шабпарак (нигоҳ **хаффош**) (сах. 661).

«Хаффош чонваре аст сиёҳранги шабеҳи муш, дасту пояш ба пардаи нозуке ва ба ҳам муттасил ва ба шакли бол мебошад, ки бо он метавонад мисли парандагон парвоз кунад... Ба арабӣ **ватвот** мегӯянд. Дар форсӣ **шабпара** ва **шабпарак** ва **шаббоза** ва **шабёза** ва **шабқӯр**, харбевоз, харбевоз ва харбевоз ва харбевоз ва певоз ва харбӯз ҳам гуфта шуд» (сах.457).

Шарҳи «парвона» чунин омадааст: «Парвона ҳашарае аст, дорои болҳои хушнӯг, ки рӯи гулҳо ва гиёҳҳо менишинад ва шираи онҳоро мемакад ва онро шоҳпарак ва парвонаи рӯз ҳам мегӯянд. Ва низ ҳашароти болдори кучаке аст, ки шабҳо гирди чароғ ё шамъ мегардад ва гоҳе дар шуълаи чароғ месӯзад ва онро

Шабпарак ё шапалак?

*Ҳангоми мутолиаи осори адабони пешину муосир бо вожаҳои вохӯрдан мумкин аст, ки тарзи навиштани онҳо шубҳаоваранд. Ин нукта зимни таҳлили сарфӣ қардани ин ё он калима ошкор мегардад. Масалан, вожаи **шабпарак** дар шаклҳои **шабпарак**, **шабпара**// **шапалак** дар **фарҳангҳо** оварда шудааст. Перомунӣ калимаи «**парвона**» низ **метавон** **чанд** **сухан** **гуфт**, **зеро** **парвона** **аз** **шабпарак** **фарқ** **дорад** **ва** **онро** **«шабпарак»** **номидан**, **ба** **назари** **мо**, **саҳеҳ** **нест**. **Дар** **қадами** **аввал** **мо** **шарҳи** **додаи** **фарҳангҳо** **оид** **ба** **вожаҳои** **«шапарак»** **ва** **«парвона»** **оварда**, **сипас** **нуқтаи** **назари** **хешро** **баён** **медорем**. **Мо** **зимни** **шарҳи** **маънидод** **ба** **таърихи** **баромади** **вожаҳои** **мазкур** **дахл** **намекунем**, **зеро** **он** **вазифаи** **мутахассисони** **таърихи** **забон** **аст**.*

парвонаи шаб ҳам мегӯянд» (сах. 266).

Доктор Муҳаммад Муин дар «Фарҳанги форсӣ» вожаҳои «шабпарак» ва «парвона» - ро чунин шарҳ додааст: «Шабпара – шабпарак – хуффош» (Техрон, 1375, ҷ.2, сах. 2015);

«Парвона» – 1. Як фард аз тираи парвонагони ҷузв раддаи ҳашарот, ки гунаҳо ва аксоми мутаъдад дорад. Парвонагон чамъ.

Парвонагон аз тираи ҳашарот, ки дорои 4 боли нозуки пӯшида аз пулакҳои латифи кучаке аст, ки ғолибан рангинанд, қитъоти даҳонии ин чонварон ҷиҳати мақдани мӯет тағйир шакл ёфта бад ин сурат ду орвори (ҷоғи) ҳайвон ба шакли лӯлае даромада ва хартуми тавилеро ташкил медиҳад...

Парвонаҳои шабона парвонагоне ҳастанд, ки гунаҳои мутаъддеро шомил мешаванд. Болҳои ин парвонаҳо дар мавқеи истироҳат ба ҳолати уфуқӣ қарор мегиранд.

Парвонаҳои ғуруб парвонагоне ҳастанд, ки монанди парвонагони шабона болҳоиашон дар мавқеи истироҳат уфуқӣ аст. Гунаҳои аз ин даста парвонагон, ки дар дохили амокини марғуб ва зерин заминҳои торик мезиянд ва ба рӯи болҳои қаҳваيرانгашон нақши сари мурдаеро доранд. Навзоди гунаи ахир муфтхӯри (паразити) себи заминӣ мешавад. (ҷ.1, сах.761).

Доктор Муҳаммад Муин дар «Фарҳанги форсӣ» дар шарҳи шапарак чунин овардааст: «шабпара, шабпарак, хаффош» (ҷ. 2 сах. 2015).

Вожаи «хаффош» - ро Муин чунин шарҳ бастааст: «**Хаффош** пистондоре аст аз ростан хаффошонӣ сиёҳранг, шабеҳи муш. Дасту пой вай бо пардаи нозуке

ба ҳам муттасил ва ба шакли бол аст ва бад он парвоз мекунад. Дастаи хаффош панҷ ангушт дорад. Шасти (ангушти) вай кӯтоҳ аст ва ба чанголи тез хатм мешавад.

Пузаҳои (фукҳои) борик ва ду ғӯши барҷаста ва дандонҳои тез дорад. Чашмҳои ҷид аст ва бад – ин сабаб рӯзхоро дар торикӣ ба сар мебарад ва ҳангоми ғуруб парвоз мекунад» (1375, ҷ. 1, сах. 1430)

Мураттибони «Фарҳанги форсӣ имрӯз» Ғуломхусейни Афшор ва дигарон (Техрон, 1375, 1240 сах.) вожаҳои мазкурро бад – ин тарик шарҳ бастаанд: «Шабпара – шабпаракҳо, шабпаргон. 1. Ҳар яке аз ҳашароти тираи шабпараҳо; шоҳпарак. Шабпараҳо тирае аз ҳашароти ростан пулакболон бо рангҳои тира ва лорвҳои (қирмҳои) бисёр зиёд, ки дастачамъӣ ба дунболи ҳам ҳаракат мекунад ва шабпарвозанд» (сах. 721). «Парвона» (парвонаҳо, парвонагон): 1- гунаҳои аз ҳашароти рӯзпарвоз аз ростан пулакболон бо болҳои пахнпӯшида аз пулаки ранге-за-

дори интиҳои шоҳак нисбатан дурушт ва зиндагии ҷаҳормарҳалай (тухм, навзод, шуфро (пулаки чашм ва булуғ; шабпара) (сах. 269).

Дар «Фарҳанги русӣ ба форсӣ» (М. 1965), ки зерин таҳрири Алий Асадуллоев ва Л. С. Пейсиков нашр шудааст, вожаҳои **бабочка** ва **мышь** чунин тарҷума шудаанд: «бабочка – парвона». Шабпарак (ноҷно) (сах. 39); **мышь** – муш; **летучая мышь** – хаффош, шабпара (сах. 412).

Дар «Фарҳанги забони тоҷикӣ» вожаҳои «шабпарак», «хаффош» «кӯршапарак» ва парвона» чунин маънидод шудаанд: «**Шабпарак**» ниг. ба шабпара; шабпарак – хаффош» (ҷ.2, 1969 сах. 556);

«Хаффош// хуффош - кӯршапарак (ҷ.2, сах. 472);

«**Кӯршапарак** чонварест, ки да-

наи аз қирмаки абрешим рӯянда ҳам ба ин дохил аст) (сах. 466);

«Парвона» ҳашароти парандаест, ки шабҳо ба пеши шамъ меояд ва худро ба шуълаи шамъ мезанад. **Парвона шудан** ба қасе аз ҳад зиёд меҳрубонӣ қардан (маҷоз) (сах. 285).

Дар «Фарҳанги тафсирии забони тоҷикӣ» вожаҳои «парвона», «шапарак», «кӯршапарак», «хаффош» чунин тафсир шудаанд:

Парвона зоол. ҳашароте, ки дар шаб гирди чароғ, шамъ ва ғайра мегардад ва худро ба онҳо мезанад; парвонаи чароғ, 2. маҷ. ошқ; мушток, иштиёқманд; парвона шудан ба қизе, қасе а) гирди қизе, қасе гаштан, дар атрофи қизе, қасе қарҳ задан; б) ба қизе, қасе бисёр наздик шудан; дил додан ба қасе, қизе (ҷ. 2, 2010, сах. 69).

Шабпара// шабпарак – кӯршапарак, хаффош, муши парон (ҷ. 2, сах. 644).

Кӯршапарак зоол. чонварест болдор, ки бинобар заиф будани биноии чашмаш рӯзҳо хобида, шабона парвоз мекунад, хаффош, ватвот, шабпара (ҷ.1, сах. 671).

Хоффош – кӯршапарак, муши паррон (ҷ. 2, сах. 449).

И. В. Абдусаломов, В. Г. Баева, И. И. Линдт дар дастури таълимии «Олами ҳайвоноти Тоҷикистон» (Душанбе, 1979, сах. 96), ки барои хонандагони синфи 7 пешбини шудааст, танҳо оид ба шапалакҳо (парвонаҳо дар назар дошта шудааст – С. А.) маълумот додаанд.

Баррасии чанде аз фарҳангҳои тафсирии пешину имрӯза ва фарҳангҳои дузабона моро ба чу-нин ҳулосаҳо овард:

Аввалан, шакли дурусти калима **шабпарак** махсуб мегардад. Шапалак, чунон ки устод С. Айний дар «Луғати нимтафсирии тоҷикӣ барои забони адабии тоҷик» таъкид кардаанд, шакли вайроншудаи **шабпарак** аст.

Сониян, зерин мафҳуми шабпарак ҳамон хуффош ва кӯршапарак дар назар дошта мешавад.

Севум, парвонаҳо гуногуннавъ буда, парвонаҳои рӯзона, шабона ва гирди чароғ парвозкунандаҳо фаро мегирад. Парвонаи аз қирми пилла баромада низ ба навъи гуногуни парвонаҳо дохил мегардад.

Чорум, агар вожаи **шапарак** - ро ба назардошти калимасозӣ таҳлил кунем, носаҳеҳ будани он баръало равшан мегардад (он аз ду реша – шаб ва пар сохта шудааст).

С. АМИНОВ,
Д. НУРИДДИНОВА

► КИТОБИ ДАРСӢ

Маълум, ки китобҳои дарсӣ вобаста ба барномаҳои таълимӣ навишта мешаванд. Китоби дарсӣ воситаи асосии омӯзиш барои хонанда ҳисоб меравад ва дар он мундариҷаи асосии фанни таълимӣ инъикос меёбад. Вазифаи китоби дарсӣ ба хонанда барои мустақилона мустақаму амик намудани захираи донишҳои дар дарс омӯхтааш ёрӣ расондан мебошад.

Баробари китоби дарсӣ мактаббачагон аз дастурҳои гуногун низ истифода мекунад: маҷмӯи маъсалаву машқҳо, хрестоматияҳо, фарҳангу маълумотномаҳо, атласҳо ва ғайра. Ҳамаи ин воситаҳои дидактикии ёрирасон барои мустақам шудани фаҳмишу маҳорати амалии хонандагон мусоидат мекунад.

Китобҳои дарсӣ дастурҳои гуногуни таълимӣ ба омӯзандагон чун манбаи муҳими таъсиррасонии ғоявӣ хизмат менамоянд.

Раҳнамои ҳамешагии хонандагон

Дар баъзе аз кишварҳои олам китобҳои дарсӣ бо гаразҳои синфӣ ғоявӣ олула қарда мешаванд, ки ин ҳаргиз раво нест.

Хушбахтона, китобҳои дарсӣ кишвари мо аз ҳама гуна маҳдудиятҳо орианд ва дар онҳо ба донишҳои воқеию ҳаётӣ бадтарӣ дода мешавад.

Илми дидактика тавсия медиҳад, ки зимни таълифи китобҳои дарсӣ ба равиши ғоявӣ мундариҷаи маълумот эътибор дода, ба назари хонандагон манзараи олами воқеиро бегаразона ошқор намуда, сабабу натиҷаҳои инқишофи ҳодисаҳои табиӣ чамъиятӣ нишон дода, муносибатҳои иқтисодӣ, сиёсӣ, меҳнатӣ ва ахлоқӣ одамон равшан қарда шавад.

Истиқлолият тақозо намуд, ки китобҳои дарсӣ таҷдид назар шаванд.

Аз нав сохтани мундариҷаи маълумот табиист, ки вобаста ба талабҳои нав боиси тағйир ёфтани китобҳои дарсӣ шуданд. Дар онҳо баробари дохил қарда шудани қомебиҳои наватрини илму фарҳанг чанбаҳои назариявӣ пурқувват гашта, маълумотҳои қушнашуда аз китобҳо бароварда шудаанд. Китоби дарсӣ дар асоси риояи талаботи нав бояд тавре таҳия шаванд, ки хонандаро ҳавасманд намуда, ба фикру андешаронӣ водор созанд ва боиси вусъати ҷаҳонбиниву дар омӯзиши донишҳо, мустақилона амал қардани ӯ гарданд. Ҳар китоби дарсӣ бояд ба талаботи умумии педагогӣ ҷавоб диҳад ва ба таълим рӯҳияи ғоявӣ бахшида, ҷаҳонбинии воқеии хонандагонро

бавусъат намояд.

Дар ин китобҳо донишҳои бозғетимодӣ дар амал санҷидашуда дар шакли ба фаҳмиши хонандагон дастрас ва дар ҳаҷми муайянқардаи барномаи таълимӣ дода шаванд. Китоби дарсӣ фаъолияти мустақилона ва эҷодии хонанда, тафакқури ӯро бояд инқишоф диҳад, дар оянда хонандаро ба мустақилона омӯхтани донишҳои тайёр намояд. Дар китоби дарсӣ расмҳо, нақшаҳо, таблитсаю схемаҳои зарурӣ бояд ҳар чӣ бештар истифода шаванд.

Ба он ноил бояд шуд, ки китоби дарсӣ ба дӯсти ҳақиқии хонанда, ҳамсафару тақягоҳи доимии ӯ табдил ёбад.

Парвина ҲАКИМОВА,
омӯзгор

► КАЛОМИ ВОЛО

Ниеғони мо дар бахшҳои гуногуни илму адаб аз худ осори гаронбаҳое боқӣ гузоштаанд. Зиндагинома ва осори шахсиятҳои илмдӯсту ватандӯст барои имрӯзиён ва фардоиён дарси илму адаб буд, ҳаст ва мемонад.

Яке аз чунин абармардон дар нимаи дуюми асри 19 ва аввали асри 20 Ҳочӣ Муҳаммад Ҳусайни Хатлонӣ ё Кангуртӣ мебошад.

Шоирӣ ширинкалому рангинҳаёл, ҳаттоти хушсалиқа Ҳочӣ Муҳаммад Ҳусайни Хатлонӣ соли 1868 дар маҳаллаи Қарақамиши Кангурти вилояти Хатлон дида ба олами ҳастӣ кушодааст.

Баъд аз омӯхтан ва аз

Файзи суҳан

худ намуҷдани илмҳои замон Муҳаммад Ҳусайн ба ҳаҷ рафта, Эронӣ Афғонистон, Ҳиндустон, Ироқ ва Арабистонро сайр менамояд. Пас аз сафар ба зодгоҳаш баргашта, пурра ба кори эҷодӣ мепардозад. Таҳаллусашро Ҳочӣ ва баъзан Ҳоч интиҳоб намуд. Нуфузи шоиронаш ба зудӣ ҳатто берун аз зодгоҳаш ба Бухоро ва Самарқанд расид.

Фаъолияти адабии Ҳочӣ ба шакли «Куллиёт» соли 1913, хангоми дар қайди ҳаёт буданаш дар матбааи шаҳри Тошканд чоп гардидааст. Бояд гуфт, ки дар заминаи ин ва дигар маъхазҳои доир ба аҳволу

осори Ҳочӣ бо ташаббуси маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президентӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 2009 «Куллиёт»-и Ҳочӣ аз нав бо ҳуруфи кириллӣ ва форсӣ дар ҳаҷми 1280 саҳифа чоп шуд. Дар ин асари нодир ва гаронарзиш ғазалиёт, рубоӣёт, қасоид, марсияҳо, мусаддасот, моддаҳои таърих, номаҳо, маснавӣҳои «Комде ва Мадан», «Таърихи ҷавда», «Василат-ун начот» гирдоварӣ шудаанд.

Осори лирикии Ҳочӣ, хусусан, рубоӣёташ, фарогири мавзӯҳои шарҳиҳолӣ, пан-

ду ахлоқӣ, инсондустӣ ва дигар ҳислатҳои неки инсониро доро мебошад. Чунончи, шоир дар рубоии зерин таъкид менамояд, ки инсон даврони ҷавониашро, бояд самаранок ва бо қору пайкори нек сипарӣ намояд. Бо ҳардамҳаёلى ва беҳудагӣ фурсате роҳ надихад, чунки ин айём ҳамчун тири аз қамон часта зуд мегузарад.

Бо булҳавасӣ гузашт айёми шубоб,

Андар пайи молу қоҳу

фиқри асбоб.

Чун дид, ҷавонӣ ҳамчу тире бигузашт,

Пирӣ ба қадӣ ҳамчу қамон кард шитоб.

Воқеан ҳам, рубоӣёти Ҳочӣ Ҳусайн аз лиҳози маънӣ ва санъати суҳанварӣ дар пояи ниҳоят баланд меистад. Ҳочӣ таъкид месозад, ки ҳар як ин-

сон дар зиндагӣ ҳамнишини шахси ҳунарманду оқилу доно бошад ва аз нишасту суҳбати ҷоҳилону нолоиқон дурӣ ҷӯяд:

Бо аҳли ҳунар нишини

шаҳси доно,

Гар захр диҳад, бихӯр чу

шаҳду ҳалво.

В-аз суҳбати ноаҳлу

қасони ҷоҳил

Пайванд агар бугад,

табарро бинмо.

Ҳочӣ дар айни қамолоти эҷодӣ, соли 1917 ҷаҳони фонири падруд гуфтааст. Уро дар мазори ҳазрати Мавлавӣ Юсуф ба хок супориданд. Имрӯзҳо мазори Ҳочӣ зиёратгоҳи аҳли илму адаб ва сайёҳон мебошад.

Файзулло ИБРОҲИМЗОДА,
омӯзгори мактаби № 17-и
шаҳри Роғун

► РОБИТА

Фазои оила беғубор бошад

Оила муҳимтарин воситаи тарбияи шонистаи насли наврас буда, фарзандонро ба фаъолият дар ҳаёт тайёр мекунад. Мақсадҳои муҳиме, ки ҷамъият дар назди мактаб гузоштааст, ба тарбияи оилавӣ ҳам вобаста мебошад.

Оила бояд дар доираи қору бори хона ташкили оқилонаи ҳаёти кӯдакро таъмин созад, ёрӣ расонад, ки бача таҷрибаҳои мусбат ва меҳнати насли қалонсолро аз худ карда, дар фаъолият, одат ва муносибат ба таҷрибаҳои фардӣ мушарраф шавад.

Дар Қонуни ҚТ «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» асоситарин вазифаҳои падару модарон қайд карда шудаанд. Аз ҷумла, оила бояд шароити зарурӣ ба вуҷуд оварад, ки бачагон сари вақт дорои маълумоти миёна гашта, ба ин ё он қасбу қор тайёр шаванд; бачагонро бо рӯҳияи ахлоқӣ ҳамида тарбия намоёнд; онҳоро ба малақаҳои меҳнатӣ одат қунонида, ба моликияти ҷамъиятӣ эҳтиёткор буданро ёд диҳад; нисбат ба саломагии кӯдак ҳамеша ғамхор буда, барои аз ҷиҳати ҷисмонӣ ҳамаҷиҳа инкишоф ёфтани ӯ тамоми шароитҳоро муҳайё созад.

Ҳанӯз дар оила зери таъсири тамоми хусусиятҳои ҳаёти оилавӣ равиши маънавию ҷамъиятӣ, майлу рағбату ҷабҳаи психологӣ насли наврас ташаккул меёбад. Ҳамин аст, ки бачагон аз рӯи маъраму мақсади худ кӯшишу муносибатҳои нисбат ба одамон доштани худ, пеш аз ҳама, ҳислатҳои падару модаронашонро тақрор мекунаанд. Хулқу аъво ва рафтори шонистаи қалонсолон дар оила ба рушди ахлоқии кӯдак ҳамеша ёрӣ мерасонад.

Дар инкишофи талабаоти маънавий ва майлу рағбатҳои бачагон нақши оила хеле

бузург аст. Муносибатҳои ҳаррӯзаи қушоду равшани қалонсолону бачагон барои азхудшавии бойиғариҳои маънавий имкониятҳои хубе ба вуҷуд меорад. Фарзандонро нағз доништану омӯхтани падару модарон имконият медиҳад, ки онҳо аз ҳурдсолӣ майлу рағбатҳои фардӣ бачагонӣ худро ошкор намуда, барои истеъдодҳои худро инкишоф додани онҳо ёрӣ расонанд. Дар хона бачагон баробари донишу маҳорат ва малақаҳои дар мактаб азхудқардашонро мустақкам намуҷдан дорои таҷрибаҳои мустақилонаи қорҳои фикрӣ мегарданд. Китобу маҷалла ва рӯзномаҳои аз китобхонаи хонагӣ дастрас намуҷдан онҳо, гӯш қардани барномаҳои радиову телевизион ҳамсафари доимии мактаббачча дар оила буда, хираду ҳисси кӯдакро бой мекунаду боиси васеъ шудани ҷаҳонбинии маданияи ӯ мегарданд.

Оила муҳимтарин манбаи ҳиссиёт, баҳодихӣ ва муҳокимаҳои амиқу нозуки маънавию эстетикӣ мебошад, ки дар асоси он чунин муносибатҳои хуби инсонӣ ташаккул меёбад: муҳаббат, дӯстӣ, ғамхорӣ, ҳурмат қардани қалонсолон, амалан қӯшиш намуҷдан барои беҳтарсозии шароити гирду атроф ва худтарбиякунӣ.

Ҳаёти оилавӣ бо хусусиятҳои гуногуни психологӣ, маънавий ва маишии худ мактаби ҳосе ба шумор меравад, ки дар он шахси қомили фардо тайёр қарда мешавад.

Аз ин рӯ, дар ҳар оила бояд фазои эҳтиром ба ҳамдигар, таваҷҷуҳ ба одоби ҳамида, иштиёқ ба китобу дониш ҳукмфармо бошад.

Муҳаббат АЗИЗОВА,
омӯзгори мактаби махсус
барои ношунавоён,
шаҳри Душанбе

Тарбия бояд аз рӯзи ба дунё омадани тифл ибтидо гирад. Махсусан, дар даврае, ки фарзанд ба кӯдакистон фаро гирифта мешавад, ҳамкориҳои оила бо дабистон зарурат пайдо мекунад. Дар шароити деҳот ин ҳамкорӣ бештар ва муҳим аст. Табиист, ки дар деҳоти имрӯза

тарбияи фарзанд» ва ҳам талаботи замон тақозо менамояд, ки аз рӯзҳои аввали мактабҳои падару модарон бо муассисаҳои томақтабӣ алоқаи доимӣ дошта бошанд.

Махсусан, дар муассисаҳои томақтабӣ ин ҳолат шарт ва зарур мебошад. Ҳислатҳои бадро

Вобаста ба ин, Пешвои миллат масъулияти падару модарро дар таълиму тарбияи фарзанд дар ҷойи аввал гузошта, таъкид намуҷдаанд, ки «Фарзанд меваи умри одамизод мебошад, то қамоне ки қон дар бадани инсон аст, набояд ӯ аз тарбияи фарзанд қанораҷӯӣ намоёнд».

Ҳамкориҳои волидон дар тарбияи кӯдакон

қариб теъдоди кӯдакистонҳо ангуштшуморанд. Дар баъзе муассисаҳои таълимӣ марказҳои инкишофи кӯдак фаъолият доранд. Ин ҳанӯз қам аст, зеро на ҳамаи наврасон ба ин марказҳо фаро гирифта мешаванд. Аз ин рӯ, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму

наврасон аз қалонсолони оила, аз ҳешу табор ва онҳое, ки ба қонашон рафтуомад қоранд, ёд мегиранд.

Қонун омӯзгорон ва падару модаронро дар якҷоягӣ вазифадор намуҷдааст, ки «Фарзандро дар рӯҳияи эҳтиром ба Ватан, арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ тарбия намоёнд.

Хулоса, оиларо узви мактаб ва мактабро манбаи таъмин намуҷдани хушбахтии оилаҳо бояд тасаввур қард. Пас, бояд барои хушбахтии фарзандон ва ояндаи дурахшони онҳо дар якҷоягӣ қамари қиммат бандем.

Гулсара БАЙЗАЕВА,
мураббияи кӯдакистони №130,
ноҳияи Фирдавӣ

► РИСОЛАТ

Омӯзгорӣ истеъдод аст

Дар қамони муосир нақшу саҳми омӯзгор дар тарбияи насли наврас, тақомулу ташаккули фаҳмишу ҷаҳонбинии қонандагон ва ба қамолоти маънавий қасондани онҳо ниҳоят бузург мебошад. Қабл аз ҳама, омӯзгор таълимдиҳанда мебошад, аз ин рӯ, вай бояд соҳиби истеъдод, донишу фаҳмиши васеъ ва сифатҳои волотарини инсонӣ бошад. Барои он ки дарси навро ба шогирдон бо қамони паҳлуқояш фаҳмонда қавонад, ба омӯзгор зарур аст, ки қурхонда, донову қайи буда, ягон лаҳзаи умри худро бе омӯзишу мутолиа нагузаронад. Вай бояд аз адабиёту маъхазҳои илмию назариявӣ, методӣ, педагогӣю психологӣ, фалсафӣ ва ғайра ба қаври мунтазам омӯзад баҳравар қардад. Ҳамзамон, аз равандҳои навине, ки дар соҳаи маориф, таълиму тарбия роҳандозӣ мешаванд, оғаҳӣ дошта, асноди меъёрӣ, стандарту барномаҳои таълимиро аз худ қарда

бошад. Омӯзгорӣ воқеан санъат аст, санъати маърифатманду худшинос қардондани шогирдон.

Пешаи муаллимӣ заҳматталаб буда, аз омӯзгор меҳнати шабурузӣ, омӯзиши барқавом ва таҳаммулро талаб мекунад. Ба қамми ҳамаи ин, омӯзгор бояд эҷодқору донишманд буда, дар ҳусуси сабқу шеваҳои таълимии худ таҷрибаи омӯзгорияшро ба дигар ҳампешақони ҳеш дар шакли мақолаю матолиби ибратомӯз қасонида қавонад. Аз дигар қараф, вай бояд психолог бошад, қамарӯза қазии рӯҳию равонии шогирдонро ба мушоҳида қирифта, бо онҳо муносибати самимонаю неқхонаро ба роҳ қмонад. Танҳо он қакт метавон гуфт, ки муаллим ақл, шараф ва қидқони қомеа ба шумор меравад.

Ҳусноро ЭГАМБЕРДИЕВА,
муовини директори мактаби №19,
шаҳри Панҷакент

► МУЛОҲИЗА

Бояд фарҳанги ҳақиқиро бипарастем

Тарбияи маънавии инсон яке аз масъалаҳои муҷрами рӯзгор аст. Дар қамони мо бо таъсири равияҳои гуногуни фарҳангзудоянда (филмҳои фаҳш, сурудҳои гумроҳқунанда, музикҳои беарзиш, либосҳои фарсуда) таваҷҷуҳ ба фарҳанги ҳақиқӣ, ки мартабаафзо ва шуқӯҳбахш аст, қамшуда истодааст. Мутаассифона, ба ин ҳолати ваҳмангез ва қаробгар на ҳамаи волидайн ва аҳли зиё эътибор

медиханд. Натиҷаи қунин саҳл ангоштан ва нодида қирифтанҳо аст, ки як қурӯҳ қавонони мо (хусусан, шаҳрнишинҳо) урфу одати қочикона, ахлоқи ҳамида ва шарму ҳаёро қаромӯш қардаанд. Чи духтару чи писар дар ин қурӯҳ бетараф, беодоб, бешарм ҳастанд. Либоспӯшии онҳо қам бисёр тааҷҷубовар аст. Шимҳои рангқаридаву қарида, қироханҳои бўлҷаҷабу занҷирдор, нимтанаҳои қар-

мини аҷонбдӯхт ин қурӯҳро аз дигарон фарқ мекунонад. Ин тоифа қабони қочикиро қайҳо қаромӯш қардаанд, чи дар қона ва чи дар қӯчаю хиёбон бо қабонҳои ғайр ва маҳлут суҳан меқуянд. Қол он ки муҳимтарин сифати қар як инсон қулқи қуш доштан, қушсуҳан будан ва миллатпараст будан аст.

Имомбердӣ РИЗОЕВ,
омӯзгори литсейи
инноватсионии «Душанбе»

Дар гимназияи ба номи Гётеи шаҳри Ҳуҷанд лоиҳаи «Истифодаи неруи алтернативӣ» амалӣ мегардад.

► БЕҲДОШТ

Ақли солим дар тани солим

Точикон табиятан марду-ми тозаву озодаанд ва ба поку беолоиш будани хонадону муҳити зист ва покизагию тамизи сару либосашон таваҷҷуҳи ҳамешагӣ доранд. Дар байни ин халқ мақолҳои «Тани сихат – беҳи давлат», «Саломатӣ – гавҳари ноёб», «Тозагӣ – гаврави саломатӣ»... маълуму машхуранд ва дар зиндагонияшон қотеъона риоя мешаванд. Аз ин чост, ки мардуми тоҷикро дар баъзе сарчашмаҳо озодагон низ меноманд. Аслан, саломатӣ бо тозагӣ, бо риояи тартибу низом дар ҳама қорҳо ҳамбастагии устувор дорад.

Барои он ки миллат солим бошад, рушди устувору бомароми имрӯзу фардошро таъмин намояд, он, пеш аз ҳама, бояд солим бошад. Яъне саломатии оммавии миллат омили асосии сафою бақои он аст. Махсусан, ба вазъи сикхати насли наврас таваҷҷуҳ зоҳир бояд кард. Аз ин лиҳоз муассисаҳои таълимӣ рисолати ҷиддӣ ва бори масъулияти гарон ба дӯш доранд. Дар мактабҳо бояд вобаста ба тарғибу тавзеҳи аҳамияти саломатӣ ва риояи тозагӣ мунтазам тадбирҳо андешида шаванд. Бояд ҳам дар дарсҳо, ҳам дар машғулиятҳои махсус ва ҳам зимни чорабиниҳои беруназсинфию беруназматбаӣ ба ин масъала дахл карда шавад. Ба ибораи дигар бигӯем, вазифаи гуманистии таълиму тарбия бевосита ба тарғиби тарзи ҳаёти солим, ба ҳидояти риояи қоидаҳои таъмину ҳифзи саломатӣ вобаста мебошад. Ҳар як омӯзгорро зарур аст, ки бо асосҳои донишҳои тиббӣю физиологӣ мусаллаҳ гардад, организми кӯдаке ва сохтору функцияҳои асосии онро хуб бидонад. Ин барои тарбияи саломатии наврасон хеле муҳим аст. Бояд хуб донист, ки асоси саломатии ҳар фард, аз ҷумла, кӯдакон системаи асаби хубу бенуксон мебошад. Кӯдак бо ҳамин гуна системаи асаб ба олам меояд ва он дар марҳилаҳои аввал бағоят нозуку зуд осебпазир аст. Омӯзгор бояд бикӯшад, ки системаи асаби кӯдак осеба набинад, мустаҳкам гардад, неру бипазирад. Ба асаби нозуки кӯдак дар қатори омилҳои маъмули дигар танбеҳи зиёд, тақбир ва сухани ношоиста таъсири манфӣ мерасонанд. Кӯдакро аз тарсу ваҳм ва ҳавотирино парешонхотирӣ ҳифз бояд кард, зеро ин ҳама омилҳои эмотсионалии пурҳавфанду асаби кӯдакро ҳаставу сактадор мекунанд, боиси хоҳиши саломатӣ ва гирифтори ба бемориҳои ҳавфнок (аз ҷумла, касалиҳои рӯҳӣ) мешаванд.

Кӯдакон бояд дар бораи баъзе бемориҳои бештар пахншуда ва маъмул, ба гунаи шамолхӯрӣ, дарди чашму гӯш, дарунравӣ, дарди сар, бемориҳои пӯст ва сироятӣ донишҳои ибтидоӣ дошта бошанд ва донанд, ки асосан чӣ тадбирҳою, риояи қоидаҳо ба пешгирии ин бемориҳо мусоидат мекунанд. Дар як сарчашмаи тиббӣ таъкид шуда, ки дар 16-солагӣ қариб 30 дарсади наврасон тамоқу ё нос мекашанд, дар ин син дар 10-15 дарсади мактабиён фишори рағҳои хунгузар ба мушоҳида мерасад, беш аз 20 дарсади муҳассилини мактабҳо мубта-

лои дарди асабоният мебошанд, наздик ба 50 дарсади хонандагон аз беҳобӣ азият мекашанд. Ин ҳолати ногувору ташвишвар аст ва тадбирандешҳои самаровари омӯзгорону масъулини таълимгоҳҳо тоқозо дорад. Кӯдакию наврасӣ даврҳои хеле нозуки инкишофи ҷисмро дар бар мегиранд. Дар урфият меғӯянд, ки «кӯдак ҳукми гулро дорад». Яъне нозук ва осебпазир. Вобаста ба ин, вазъи саломатии мактабиён бояд ҳамеша зерин назорати аҳли таълиму тарбия ва ашхоси масъул қарор дошта бошад. Мактаббачагон бояд дар ҳар як давраи муайян аз зерин назорати табиибони рӯҳшинос гузаранд ва аз натиҷаи муоинаи онҳо волидону омӯзгорон бохабар карда шаванд.

Хушбахтона, дар мактабҳои имрӯза воҳиди қорини духтури таълимгоҳ амал мекунанд. Ин духтурон масъулияти зиёд ба дӯш доранд ва бояд давра ба давра дар ҳамкорӣ ба омӯзгорону роҳбарони мактабҳо вобаста ба ҳифзи саломатии кӯдакону наврасон, риояи тозагӣ, тарғиби қоидаҳои пешгирии бемориҳо тадбирандешӣ намоянд.

Аз ҷумла, дар ҳамаи синфҳои воҳуриҳои дар мавзӯи «Тозагӣ – гаврави саломатӣ» баргузор созанд ва мавҷудияти «Гӯшаи саломатӣ»-ро дар дарсгоҳҳо ва дар долони мактаб зерин назорат дошта бошанд. Дар давоми ҳар соли таҳсил 2-3 маротиба ташкил кардани воҳурии хонандагон бо табиибони маъруф ва пизишкони бемориҳои бештар пахншуда тадбири пурманфиат хоҳад буд.

Ниҳоят, хангоми аз курсҳои тақмили ихтисос гузаштани омӯзгорон ба масоили мавриди арзёбии ин нигоштаҳо қарорёфта таваҷҷуҳ зоҳир кардани масъулини аини муддаост.

Матлуба НОСИРОВА,
дотсенти ДДТТ ба номи
Абӯалӣ ибни Сино,
духтури кӯдакон

► ПЕШРАФТ

Варзиш дар ҷаҳони муосир аз маъмултарин соҳаҳои доништа мешавад, ки ҳар нафари ба он машғул ҳамеша тандуруст, неруи ҷусту ҷолок ва рӯҳану ҷисман солим мебошад. Варзиш боиси дурӣ ҷустан аз омилҳои номатлуб мегардад. Хушбахтона, имрӯз наврасону ҷавонон ва ҷавондухтарони кишварамон дар риштаҳои гуногуни варзиш ба машғулиятҳои машғул буда, вақти қимати ҳешро самарнок истифода мебаранд ва дар баробари ин, бо истифода аз малакаву истеъдоди ҳеш дар чорабиниҳои гуногуни варзишӣ иштирок карда, бо ишғол намудани мақомҳои ифтихорӣ обрӯи кишвари ҳешро дар сатҳи байналмилалӣ баланд мебардоранд. Замони соҳибистиклолӣ бо дастгирӣ ва ғамхории Ҳукумати кишвар варзишгарони тоҷик ба дастовардҳои зиёде ноил гарди-

данд. Боварии Пешвои миллат ба кишри ояндасози кишвар, ҷавонон, боиси пешрафт ва инкишофи тамоми соҳаҳои ҷумҳури шуд. Ба иттилои Сарвари кишвар, имрӯз дар ҷумҳури 10 ҳазор иншо-

оянда низ ба оммавигардонии варзиш ва табииги тарзи ҳаёти солим диққати аввалиндараҷа диҳем ва барои тандурустии аҳли ҷомеа шароити боз ҳам беҳтар фароҳам оварем». Ин аст, ки сол

Варзиш рушд меёбад

оти варзишӣ фаъолият дошта, дар давоми солҳои 2018-2020 қариб 2200 иншооти соҳаи варзиш бунёд ва 1059 иншоот таъмиру таҷдид гардидааст. Инчунин, дар соли 2019-ум 358 иншооти варзишӣ, аз ҷумла, зиёда аз 200 иншоот дар пойтахти кишвар сохта шудааст, ки дар онҳо барои ба варзиш машғул шудани сокинони пойтахт тамоми шароит фароҳам мебошад. Ҳамзамон, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ибраз доштанд, ки «Мо бояд дар

то сол соҳаи варзиш дар ҷумҳури новобаста аз баъзе мушкилоти ҷойдошта рушд мекунад. Дастовардҳои панҷсолаи охири варзишгарони тоҷик дар арсаи байналмилалӣ тавонист варзиши тоҷикро дар сатҳи баланд муаррифӣ кунад, ки ин боиси ифтихори мо, аҳли кишвар, аст.

Абдураул НАЗРИЕВ,
омӯзгори кафедраи фанҳои
ҷамъиятшиносии коллеҷи кӯҳии ба
номи С.Юсунова

Маъвои варзишгарон

Дар дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ дар мактабҳо ба хонандагон оид ба варзишгарони номвар, таърихи варзиши милли, мусобикаҳои ҷаҳонӣ, ҳодисаҳои ҷолибу варзишӣ ва варзишгоҳову майдонҳои бавусъати кишварҳо нақл кардан аз ҷониби омӯзгори ин фан амали ҷолиб буда, ҳам диққати шогирдонро ба варзиш бештар ҷалб мекунад, ҳам донишҳои онҳоро оид ба варзиш вусъат мебахшад ва ҳам боиси рангину пурмуҳтаво гардидани машғулиятҳо мешавад.

Зимни яке аз дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ ман дар доираи чанд дақиқа дар бораи яке аз калонтарин маҷмааҳои варзишии ҷумҳури – Варзишгоҳи марказии Тоҷикистон ба хонандагон нақл кардам. Ин варзишгоҳ соли 1956 дар ҳамвории соҳили рости дарёи Душанбе сохта шудааст. Варзишгоҳи марказӣ ҳудуди 20 гектарро дар бар мегирад ва аз 12 иншооти варзишӣ иборат мебошад. Майдони асосии варзишии ин маҷмааи бузург (майдони футбол) 20000 ҷои нишаст дорад. Ин ҷо, ҳамчунин, 3 майдони

дигари футболбозӣ ва 1 майдони хурди футбол дар ихтиёри варзишгарон гузошта шудааст. Дар ҳудуди Варзишгоҳи марказии Тоҷикистон ҳавзи шиноварӣ, қасри теннис, толори «Зӯрхона», толори тӯби дастӣ, қасри солимии «Тоҷварз», 4 толори обубодбихӣ бадан, меҳмонхонаи «Варзиш» ва хучраҳои маъмурӣ ҷойгир мебошанд. Барои варзиши сабук дар маҷмаа тамоми шароит фароҳам оварда шудааст. Ин мавзеи варзишӣ обод, тозаю озода ва сабуз хуррам мебошад. Дар ин варзишгоҳи боҳашамат якҷанд мусобикаи бонуфузи байналхалқӣ баргузор карда шудааст ва аз ҷумла, Бозиҳои панҷуми Осиёи Марказӣ дар ҳамин мавзеи баргузор гардидааст.

Варзишгоҳи марказии Тоҷикистон дар тарбияи варзишгарони ҷавон, рушди варзиш дар мамлакат ва дар ҷалби оммаи васеи мардум ба варзиш нақши шоиста дорад.

Муҳаммадҷон БУРҲОНЗОДА,
омӯзгори тарбияи ҷисмонӣ

► АРЗИ СИПОС

Муаллимае, ки дӯшташ медорем

Набераам дар синфи 9-и гимназияи №1 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе таҳсил мекунад. Дар қатори дигар устодону омӯзгорон, машғулиятҳои муаллимаи забони англисии муассисаи Умеда Сафарова барои шогирдон хеле писанд аст. Мавсуф шурӯъ аз синфи панҷ то ин дам дар синфе, ки набераам таҳсил мекунад, роҳбари синф мебошад. Борҳо мушоҳида кардаем, ки Умеда Сафарова ба хонандагоне, ки ба сабаби беморӣ

ба мактаб омада натавонистаанд, меҳрубонии хоса зоҳир намуда, ба хабаргирияшон ба хона ва агар дар беморхона бошанд, ба аёдаташ меравад. Муаллима соҳибтаҷриба буда, психологияи наврасонро хеле хуб ва ҳамаҷафа медонад. Ман дар машғулиятҳои тарбиявии муаллима борҳо иштирок кардам ва аз панду насихатҳое, ки Умеда Сафарова ба шогирдон дар бораи ҳислатҳои неки инсонӣ, аз қабилӣ ростӣ, ростқавлӣ, ростгӯӣ, хайру

эхсонӣ саҳоватмандӣ, ҳурмату иззати волидону қалонсолонро бача овардан, парҳез кардан аз дурӯғу фиреб, хабаркашию суханчинӣ ва ғайра ба шогирдон медиҳад, хушхол шуда, ба муаллима аҳсан гуфтааму меғӯям. Мо бо ҷунин муаллимаи меҳрубону мушфик, ки таълиму тарбияи шогирдонро аз ҳаёти худ боло гузошта, тамоми неруи худро баҳри ташаккули рушди зехнии насли наврас равона кардааст, фахр мекунем.

Зумрат ҲАМИДОВА,
нафақахӯр, сокини
шаҳри Душанбе

► ТАҶРИБА

Маҳорати омӯхтану ҳамкориҳои хонандагон

Тавре ки маълум аст, дар усули муносибати босалоҳият ба таълим ҳамкориҳои хонандагон бо якдигар дар мадди аввал қарор дошта, омӯзгор ҳамчун роҳнамою ҳидоятгар андешаҳои шогирдонро таҳлил ва баррасӣ менамояд. Ҷанбаҳои ҳамкориҳои хонандагон баёни андешаҳои онҳоро ба таври озод, бо иҷрои вазифаи гурӯҳӣ ва таълими муштарак дар бар мегирад. Муносибати босалоҳият ба таълим ба ташаккули салоҳиятҳои асосӣ равона шуда, эҷодкорӣ, тафаккури интиқодӣ, маҳорати омӯхтан, коммуникативӣ ва ҳамкориҳои хонандагонро ташкил медиҳад. Дар ин раванд ташкил ва баргузориҳои дарсҳо бо фарогирии панҷ намуни салоҳият амали саҳлу осон намебошад. Нақш ва мавқеи омӯзгор дар баёни мавзӯи нав, ба шогирдон расондани нуктаҳои асосии он муҳим аст. Вале масъалаи мустаҳкам кардани мавзӯи нав аз ҷониби хонандагон ҷавҳари дарсро ташкил

медиҳад. Ин гуфта маънои онро дорад, ки вобаста ба моҳияту ҳадафи матни пешниҳодшуда, хонандагон ба таври мустақилона бояд ҷанбаҳои ибратомӯзу ахлоқии онро дарёфт ва дар ин бобат изҳори назар намоянд. Ба ҷуз ин, онҳо дар иҷрои саволу супоришҳои додашуда фаъолона иштирок намуда, андешаҳои худро перомунӣ муҳтавои матн ва воқеаҳои ба он монанд, ки мушоҳида кардаанд, ё ҷое шундаанд, метавонанд бо дарку фаҳмиши худ баён кунанд. Ҳадафи асосии усули муносибати босалоҳият ба таълим низ рушд бахшидан ба ташаккули мантиқии андешаҳои хонандагон мебошад. Хонанда бояд дар дарсҳои мазкур фаъол, ҷусту ҷолок, ҷӯёву қушо ва дар баёни фикри ҳеш (бигзор, ки посухҳои ӯ ғалат бошанд) озоду муҳтор бошад.

Тоҷиддин НЕҒМАТОВ,
омӯзгори мактаби №47, ноҳияи Рӯдакӣ

► ХАЙРУЛЛО АБДУЛЛОЕВ 90-СОЛА ШУД

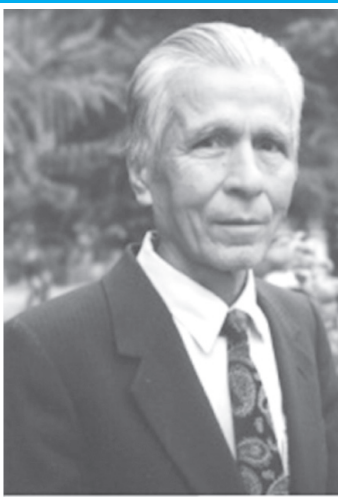
Дар байни аҳли деҳаи Ромитиёни ноҳияи Балҷувон усто Абдулло Алиев асбобҳои мусиқиро аз ҳама беҳтар менавохт ва сурудҳои шӯху дилангез низ месароид. Усто Абдулло чанд муддат дар Кӯлоб низ зиндагӣ карда, аз он ҷо ба Афғонистон ҳичрат мекунад дар мусофират умр ба сар мебарад.

Соли 1927 ба зодгоҳаш Сбармегардаду бо Давлатбӣ ном духтари ҳамдеҳааш оиладор мешавад. Аз онҳо соли 1930 писаре ба дунё меояд, ки ба ӯ номи Хайрулло мегузоранд. Хайрулло аз хурдсолӣ бо ҳислатҳои наҷибаш аз ҳамсолони худ фарқ мекард ва нисбат ба асбобҳои мусиқӣ таваҷҷуҳи хоса дошт. Диккат меод, ки падараш чӣ гуна мусиқӣ менавозад, иҷрои онро азхуд мекард ва ҳамроҳ суруд ҳам меконданд. Рӯзе падараш ӯро ба хонаи муаллими деҳа мебарад ва дар он ҷо мардуми зиёд ҷамъ шуда, мошингасал (патефон) гӯш мекарданд. Сурудҳои «Дидам ба мулки Хисор», «Пули Вахш», «Ҷамаш намеҳом», «Султоно-

ту маданияти вилояти Кӯлоб гузаронида мешавад. Барои гузаронидани ин чорабинии фарҳангӣ аз навоҳии гирду атрофи шаҳри Кӯлоб санъаткорону ҳунармандон даъват карда мешаванд. Даъватшудагон дар спектакли мусиқии «Сартароши камгап» ва барномаи консерти иштирок менамоянд.

Ҳангоми омодагиро Х. Абдуллоев бо оҳангсози машҳури тоҷик З. Шаҳидӣ ошно мешавад ва ин шиносӣ ба ӯ роҳи нави эҷодиро дар санъати мусиқӣ мекушояд.

Рӯзҳои санъати вилояти Кӯлоб дар шаҳри Сталинобод бомуваффақият баргузор гардид ва чанд нафар аз иштирокчиёни он бо мукофотҳои давлатӣ ва ифтихорномаҳо

гуфтааст.

Фаъолияти эҷодии устод Х. Абдуллоев хеле пурсамару гуногунпахлу аст. Соҳиби 60-80-уми асри XX як силсилаи асарҳои дар жанрҳои гуногун навиштаи ӯ аз қабилҳои мусиқӣ барои намоишномаи Театри академӣ - драмаи ба номи А. Лоҳутӣ «Баҳроми Чӯбина», оҳанги «Ҳиротӣ» барои оркестри соҳҳои миллӣ, як силсила сурудҳо барои солистони гуногун ва хор тасдиқи гуфтаҳои болоянд.

Мавзӯи ватандӯстӣ дар асарҳои устод Х. Абдуллоев мақоми хоса дорад. Мавқеи шаҳрвандии устод нисбат ба воқеоти ҷанги шаҳрвандӣ, ки дар кишвари мо рух дода буд, дар як қатор асарҳои аз қабилҳои «Бародар ба пеши бародар наояд ба ҷанг», «Пароканда лашкар наояд ба қор» (матнҳо аз Ҷиҳадӣ) ё худ сурудҳои бахшида ба ҷашни 1100-солагии давлати Сомониён офаридаи ӯ «Бӯи ҷӯи Мулиён» ё «Эй аз гули сурх» (шеърҳо аз Рӯдакӣ) ва «Исмоили Сомонӣ» (шеърҳои К. Насрулло) хеле равшан инъикос ёфтааст.

Аҳли ҷомеа Х. Абдуллоевро на танҳо ҳамчун оҳангсоз, балки ҳамчун муаллифи ҷандин мақола оид ба мусиқӣ, сценарияҳои телевизионӣ ва радио низ мешиносанд. Аз ҷумла, нигоштаҳои вай «Нахустин симфонияи тоҷикӣ», «Комде ва Мадан»-и З. Шаҳидӣ, «Парасту»-и Ф. Одина, достони «Кишлоки тиллоӣ»-и Ш. Сайфиддинов, «Рапсодияи тоҷикӣ»-и Ф. Солиев ва ғайра аз беҳтарин мақолаҳо дар соҳаи мусиқӣ дониста мешаванд. Устод Х. Абдуллоев симоҳии эҷодии оҳангсозони машҳури тоҷик З. Шаҳидӣ, Ш. Сайфиддинов, А. Ҳамдамов ва ҷанге дигаронро ба риштаи тасвир кашида, аз бурду боҳти эҷодии эшон бо завқи олимона сухан гуфтааст.

Хидматҳои барҷастаи ин марди ҳунар дар соҳаи санъату мусиқии тоҷик ҳаргиз аз ёдҳо фаромӯш нахоҳанд шуд. Ҳанӯз ҳам аз тариқи садову симо сурудҳои оҳангҳои дилнишини ӯ пайваста танинандоз асту мардуми тоҷик аз онҳо ҳаловат мебаранд.

Раҳмоналӣ ШАРИФОВ,
доктори илмҳои таърих,
профессор, декани факултаи
таърихи ДМТ,
С. АҚРАМОВА,
доктори илмҳои таърих,
сарҳодими илмии шӯъбаи
илмҳои иҷтимоӣ-
гуманитарӣ ва
иқтисодии Институти
илмӣ-таҳқиқотии ДМТ

► ОЛИМОНИ МО

Дақиқназар

Устод Давлат Солиҳов омӯзгори дақиқназар, олими мушоҳидакор 15 январи соли 1956 дар ноҳияи Фарҳор ба дунё омадааст. Азбаски Д. Солиҳов аз ҷавони ба улуми табиатшиносӣ, махсусан, физика майлу шавқӣ беандоза дошт, бинобар ин, пас аз хатми мактаби миёна (соли 1973) ҳуҷҷатҳояшро ба шӯъбаи рӯзонаи факултаи физикаи Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленин (ҳоло ДМТ) супорид.

Дониши баланд ва ҷаҳонбинии илмӣ васеи Давлат Солиҳовро ба инобат гирифта, пас аз хатми курси сеюм (соли 1975) роҳбарияти вақти факулта дар тақсирот ӯро ба кафедраи физикаи назариявӣ гузарониданд. Мудири вақти кафедра яке аз физикдонҳои номвар ва соҳибмактаб, профессор Фотех Ҳакимов ин

Устод Давлат Солиҳов аз моҳи сентябри соли 2002 то соли 2009 ба ҳайси дотсенти кафедраи физикаи назариявӣ факултаи физикаи ДМТ фаъолият карда, солҳои 2009-2011 роҳбарии Институти илмӣ-таҳқиқотии назди ДМТ-ро бар уҳда дошт. Қобилияти ташкилотчиӣ ва маҳорати роҳбарии ӯро ба инобат гирифта, Д. Солиҳовро аз моҳи майи соли 2011 инҷониб дар вазифаи декани факултаи физикаи ДМТ фаъолияти пурсамар дорад.

Пас аз роҳбарии факулта таъйин гардидани устод Давлат Солиҳов аз соли 2011 то имрӯз беш аз 25 нафар донишҷӯи курсҳои болоӣ барои анҷом додани корҳои дипломӣ ба донишгоҳу институтҳои илмӣ-таҳқиқотии мухталифи Россияву Беларус фиристода шуданд.

Ҳамзамон, ташаббус ва сарвари декани факултаи физикаи ДМТ Давлат Солиҳов ба хотири гирифтани устодони соҳибмактаби илми физика ва дигар санаҳои муҳими таърихӣ як қатор чорабиниҳои илмӣ байналмилалӣ ҷумҳуриявиро дар факулта роҳандозӣ намуд.

Бо вучуди корҳои роҳбарии таълиму тарбияи мутахассисони ояндаи физика, устод Давлат Солиҳов фурсат пайдо карда, натиҷаҳои илмӣ таҳқиқотии солҳои зиёд пажӯҳишкардашро дар мавзӯи «Назарияи пароканиши мавҷҳои электромагнитӣ дар плазма дар майдони дученаки маҳдуди мавҷи афтада» гирдоварӣ ва 25 декабри соли 2015 рисолаи доктории худро бомуваффақият дифоъ намуд, ки он асосан ба назарияи равандҳои пароканиши мавҷҳои электромагнитӣ дар плазма бахшида шудааст. Ҳамчунин, устод натоиҷи илмӣ худро дар конференсияи байналхалқии кишварҳои мухталиф, аз ҷумла, Австрия, Россия, Украина, Туркия, Қирғизистон маъруза намудааст. Дастовардҳои илмӣ профессораи Давлат Солиҳов дар беш аз 80 мақолаи илмӣ ва 15 дастури таълимии китоби дарсӣ инъикос ёфтааст.

Устод Д. Солиҳов барои хизматҳои шоистааш бо нишони «Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон» сарфароз гардонид шудааст.

Номвар ҚУРБОН,
номзади илми техникаӣ, устоди
факултаи физикаи
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Резагуфторҳо

Фариштагон ба модаре, ки ба навозиши тифлаш машғул аст, ба ҳавас менигаранд.

xxx

Сабурӣ ҷавишанест, ки ҳеҷ тире ба он қорагар намешавад.

xxx

Ҳар субҳ сафҳаи тозаест барои дарҷи қиссаҳои навини зиндагӣ.

xxx

Модар хуришдест, ки ҳарорати он аз ҳама пештар қалби фарзандашро гарм месозад.

xxx

Ҳушбахт касест, ки мусиқиро дарк

ва гӯш мекунад, ҳушбахттар касест, ки мусиқӣ менавозад ва ҳушбахттарин касест, ки мусиқиро меофарад.

xxx

Ҳушбинӣ ҷазирачаи сабзу хуррамест дар биёбони беканори тасфрон.

xxx

Нияти неқ фонуси пуртавоност, ки қўчаҳои тору зулмонӣ зиндагиро равшан месозад.

xxx

Зиндагӣ майдони ҳарбест, ки дар он ҳар кас василаи ҳимоя ва аслиҳаи ҷанги худро дорост.

ПАРТАВИЁН,
Шарофатullo Раҳимӣ,
омӯзгори мактаби №42-и
деҳаи Басмандаи ноҳияи Деваитиҷ

САДОҚАТ

Соли 1987 буд. Банда бо амри тақдир донишҷӯи бахши забону адабиёти тоҷики ДДОТ ба номи С.Айни гардидам.

Мо, сад нафар, ба ҷаҳор бахши биступанҷнафарӣ тақсим гардидем. Гурӯҳи биступанҷнафараи мо, ки баробар духтарону писаронро ташкил мекард, қариб аз ҳама навоҳии Тоҷикистон намоида дошт.

Ман, ки фарзанди Раштонзамин будаму то донишҷӯ гардидан ба ҷое сафар накарда ва ба сокинони минтақаҳои дигари ҷумҳурӣ боре ҳам суҳбат накарда будам, шеваи гуфтори ҳамсабақонам бароям аҷоиб менамуд.

Гоҳо бо шеваи онҳо тақлид кардаву гоҳо ҳашмашонро овардан меҳостам. Аҷаб шахсиятҳои ҳалиму меҳрубон буданд эшон. Ба ҷои ҳашму ғазаб маро себфурӯш гуфта меҳандиданд.

Зебуннисои конибодомӣ, ки ситорагарму меҳрубон ва ҳалиму хоксор буд, бештар бо ӯ мувоҳиса ва муҷодала мекардам. Ин бахсу мунозира ва шӯхиву тақлидкорихо дар охир қорашро кард. Ман ба ин зебосанамии конибодомӣ ноаён шефтаю шайдо шудам. Тули ҷаҳор соли донишҷӯӣ ба ӯ ҳамчунон унс гирифтаам, ки лаҳзае бе ӯ худро тасаввур карда наметавонистам.

Даргириҳои солҳои 90-ум маро нагузошт, ки бо ҳамсабақон

Ёди рӯзгори ширин

бо таври дилхоҳ хайру хуш намоем. Ба ҷои ҷаҳор имтиҳони давлатӣ ҳамаги як имтиҳон супорида, дипломҳоямонро ба даст дода, маро ҷавоб доданд. Зеро ки беҳатари ҳаёти маро дар ҷунин шароит касе қафолат дода наметавонист. Аз ҷанги шаҳрвандӣ дида, ки акнун дар ҷумҳурии азиямон шурӯъ мегардид ва ғаму дарди зиёдеро дар пай дошт, барои мо ҷудой аз ҳамсабақон вазнинтару дардноктар буд.

Хуллас, бо аҳду паймони ҳамсарӣ ман бо Зебуннисо видоъ гуфтаам. Тайи якуним сол бо сабаби ноҷӯриҳои замона ва банд гардидани роҳҳо мо аз ҳоли ҳамдигар беҳабар мондем. Танҳо нимаи соли дуум модари азизу ғамхорам бо пуштибонӣ аз ман роҳи Конибодомро пеш гирифт. Бо неву нестони модар ва хоҳарони Зебуннисо (ӯ падар ва бародар надошт), ки дар Фарм ҷангу хунрезист ва ҳаёт чун ашқи сари миҷгон аст, нигоҳ накарда Зебуннисо ҳамроҳи модарам ба зодгоҳи ман омад. Баробари омадани ӯ қулбаи назарногири бобоии ман гумонам равшан гашт, баракат дар дастурхонам афзуд, хандаву

шодӣ танинандоз гашт.

Мувофиқ ба шароити замона тӯи хоксоронае барпо намуда, зиндагиро оғоз кардем. Зиндагии ширину рангин, оромӣ осуда, оӣ аз ғаму дард ва ташвиши рӯзгор. Ҳар ду, ки соҳибмаълумот будем, дар як муассиса қору фаъолият намуда, бо маоши қами муаллими аробаи зиндагӣмонро пеш мебардем. Соҳибӣ ҷаҳор фарзанд- як духтару се писар шудем. Баъди 16 соли зиндагӣ дар хонаи падар қитъаи замин гирифта, хона бино карда, ҷудо ва мустақил гаштем.

Мутаассифона, баъди 24 соли ҳаёти оромӣ осоишта ба зиндагии мо ҷашм расид. Ҳамсари нозанину меҳрубонам дар айни қамолоти ҳаёт ба беморие муғтало гашт, ки ҳар лаҳзае бо ба ёд овардани он тору пудамро ваҳшат фаро мегирад.

БАС (Боковой амитропический скелероз). Ман, ки ҷунин бемориро бори аввал меидам, умед доштам ба ҳар он ҳамсару ҳамсабақ ва дӯсти шафику ба имтиҳони зиндагӣ мувофиқамро табобат хоҳам кард. Барои табобати ҳамсари азизам ман омода будам, ҳама дороямро,

ки ҳамагӣ аз як қитъаи замин хурде, ки дар он боғдориву зироатқорӣ қарда, илова ба маоши омӯзгорӣмон зиндагӣмонро пеш мебардам, фурӯшам. Аммо сухани охири табиии асаб-шинос, ки ҷунин беморӣ табобатнашавандаву машаққати сангинеро думболадор аст, умедамро ба якборагӣ барбод дод.

Тафсилоти ин намуди бемориро аз забони табиии шунда, натиҷаашро рӯз то рӯз, ҳафта ба ҳафта ва моҳ ба моҳ дар ниҳоди ҳамсари азизам мушоҳида мекардам.

Аввалан пойҳо, баъдан дастӣ чап ва сипас, дастӣ ростӣ ҳамсарам аз ҳаракат монданд. Ҷор моҳ қабл аз марг забонаш аз гуфтор монда, ба ману фарзандон бо ҳасрат нигариста, гиря гулӯгираш мекард, зеро ҳарчанд қӯшиши гуфтор мекард, ин неъматӣ худовандӣ ба ӯ муяссар наметавонист. Рӯз ба рӯз пеши ҷашмам гули руҳсораш пажмурда гашта, пӯсту устухон метавонист. Қариб ҳама шогирдон ба аёдати Зебуннисо омада, ҳарчӣ зудтар шифоёбии ӯро меҳостанд. Охир, ҷаро ба аёдат намеомаданд, ки ҳамсари ман ба эшон дарси одобу ахлоқ,

иффату покдоманӣ ва шикаста-нафсию фурӯтанӣро омӯхта, ба эшон дар баробари муаллимаи дӯстдошта ҳукми модарӣ дошт. Ҳатто баъзе аз волидон ба дастам барои доруву дармон қумақпулӣ мебуданд.

27-уми август, дар 47- солагӣ ҳамсари азизу мушфиқ ва фариштаҳисолам бевасияту бенасихат оламро падруд гуфта, хонаи бихиштосори маро ба мотамқада табдил дод. Он хонае, ки ҳагда дар он танинандоз буди рафтору гуфтори мо барои дигарон намунаи ибрат буд, якбора ба мазори хомӯшон бадал гашт.

Баъди ин зиндагӣ таровату ҳаловати худро бароям аз даст дод. Талхӣ ҳичронро ҷашид, ҳоҳони истикболи марг будам. Аммо ёди рӯзҳои ширину хотираҳои рангини даврони донишҷӯӣ ва зиндагии шоиста бо ҳамсарам ва тарбияи Шарифҷони 6 - солаи ятимам ба ман имқонияти зистан меидошт. Охир, ҷӣ гуна аз зиндагӣ даст шӯям, ки ҷеҳраи Шарифҷонам ҷеҳраи ҳамсари ғӯрамаргамро ба ёд меорад. Ин ҷеҳра маро ба зиндагӣ рӯз ба рӯз дилғармтару моилтар мегардонад. Ман барои ӯ бояд зиндагӣ намоям. Акнун барои Шарифҷонам ман ҳам падару ҳам модарам...

Қиёмиддин ИДИЕВ,
омӯзгори забон ва адабиёти
мактаби №3-и ноҳияи Раит

ТОЗАНАШР

Дурахши «Адаб»

«Адаб» аз ҷумлаи маҷаллаҳои адабии бонуфузи ҷумҳурист, ки фарогири навиштаҳои ҷолибу хонданӣ ва омӯзанда мебошад. Инак, шумораи навиштаҳои он ба нашр расид, ки навиштаҳои хонданӣву ҷолибро дар бар гирифтааст. Дар ин шумора навиштаи меҳварӣ муаррифии барандаи Ҷоизаи Нобели адабиёт дар соли 2020 Луиза Глюк аст. Ин шумора, ҳамчунин, саҳифаҳои «Ҷашнвора», «Маширику Магриб», «Анҷуманоро», «Сехри ҳалол», «Қошонаи меҳр», «Аз ганҷинаи адабиёти ҷаҳон» ва «Арзишдоварӣ»ро фаро гирифтааст.

Дар мақолаи донишманди тоҷик Фахриддин Насриддинов «Заминаҳои тасҳеҳи бунёдии ашъори Қамолӣ Хучандӣ дар замони соҳибистиклол», «Тасҳеҳи ҷиҳил байти Қамолӣ Хучандӣ» ва «Ғазалҳои нав бишнавед аз Қамол» оварда шудааст, ки дар он ба таври фарогир ашъори Қамолӣ Хучандӣ дар муқоиса бо дигар қуллӣҳои муътамад мавриди таҳлил қарор гирифта шуда, шакли дурусти онро пешкаши хонанда намудааст.

Доктори илмҳои филологӣ, профессор Замира Ғафқорова дар навиштаи худ дар хусуси «Маҷмаъ-ун-нафос», яке аз таъкираҳои пураъзиши форсӣ, ки ба қалами шоир, муҳаққиқи мумтоз, наққоди баландрутаба ва таъкиранигори маъруфи асрҳои XVII-XVIII Ҳиндустон Сирочуддиналихони Орзу (1685–1775) тааллуқ дорад, маълумоти муфасссал додааст. Адиб, мутарҷим ва адабиётшинос Қодир Рустам дар мақолаи «Насри маънавии Ҳерман Хессе» мавқеи ин нависандаи олмониро дар адабиёти ҷаҳон нишон додааст. Инчунин, бо номи «Пайванди

амики порсизабонон бо Самарқанд» мусоҳибаи Ҳасани Қарибӣ бо профессори Донишгоҳи давлатии Самарқанд Садри Саъдӣ оварда шудааст.

Сарлабири маҷалла Шодӣ Шокирзода дар мақолаи муҳтавомади хеш «Луиза Глюк – маликушшуарои Амрико» ба таври фарогир марҳилаҳои эҷодиёти ин шоираи амрикоӣ, ки баъди 27 сол нахустин зани амрикоӣи барандаи Ҷоизаи Нобели адабиёт гардидааст, маълумоти муфасссал дода, ашъорашро таҳлилу арзишдоварӣ кардааст. Ҳамчунин, мусоҳибаи Л. Глюк таҳия ва намунаи ашъораи пешкаши хонандагон гардидааст.

Меҳрномаи профессор Матлубаи Мирзоюнус дар бораи академик Носирҷон Салимӣ бо номи «Ҳамтабори рӯдҳо» ба фаъолияти илмӣ ин донишманди тоҷик бахшида шудааст.

Ҳамчунин, аз эҷодиёти нависандаи Амрикоӣ Ҷанубӣ Уилям Фолкнер бо номи «Гули сурхе барои Эмили», нависандаи машҳур Маҳмуди Давлатободӣ бо номи «Оина» ва нависандаи фаронсавӣ Анн – Мари Шапутон бо номи «Дӯстӣ зебот» оварда шудааст, ки басо омӯзанда мебошад.

Дар қисмати охир силсилаи асарҳои номзади илмҳои филологӣ Шодӣ Шокирзода, ки дар дар соли 2020 таълиф шудаанд, муаррифӣ гардидааст.

Дарвоқеъ, шумораи навбатии «Адаб» барои аҳли маориф, илму адаб ва дӯстдорони адабиёти тухфаи арзишманд мебошад.

Лубат АЗИМОВА,
омӯзгори забон ва адабиёти тоҷики
мактаби №92-и ноҳияи Сино

«Дунёи соҳибдилон»

Ҷанде пеш китоби рӯзноманигор Насрулло Тӯйҷизода бо номи «Дунёи соҳибдилон» аз ҷоп баромад, ки дар он мусоҳиба, ёддошт ва сафарномаҳои мавсуф гирдоварӣ шудааст. Китоб мусоҳибаҳои Н. Тӯйҷизодаро бо донишмандону олимони, адибон, фарогир баррасӣ намояд.

Мусоҳибаҳои ин китоб аҳамияти баланди омӯзиширо қасб мекунад ва дар муаррифии ҷеҳраҳои саршиноси илму фарҳанги кишвар мусоидат менамоянд. Инчунин, ёддоштҳои сафарномаҳои китоб низ рангин буда, аҳамияти ба-

хонамандон ва дигар қишри зиёи кишвар дар бар мегирад. Аз ҷумла, мусоҳибаҳо бо Акбар Турсон, Бозор Собир, Абдумалик Баҳорӣ, Шарофиддин Сайфиддинов, Сайрам Исоева, Фирӯз Баҳор, Марат Орифов, Дӯстмурод Ёроқов ва амсоли инҳо ҷолибу хонданӣ буда, муаллиф тавонистааст, ки паҳлуҳои гуногуни эҷодиёт ва масъалаҳои матраҳшавандро ба таври

ланди омӯзишӣ доранд ва паҳлуҳои гуногуни зиндагиро барои хонанда равшан менамоянд. Дар муқаддимаи китоб доктори илмҳои филологӣ, профессор, шодравон Баҳриддин Қамолиддинов зикр намудааст: «Насрулло Тӯйҷизода кӯтоҳсухан аст. Матлабашро бо якду ҷумла ифода мекунад. Маҷрои суҳбатро бардошта, ғайриҷашмдошт зимомӣ

суханро ба сӯи дигар намегардонад, ба масъалаҳои ҳаёти шахсии мусоҳибаи қам даҳолат мекунад. Пурсишҳои муҷаз, саҳеҳ ва боэҳтиромона аст. Ба назарам, ҷунин ҷиҳатҳои фаъолияти журналистии Насрулло ба мисли худаш рӯзноманигорони навқор ибратомӯз аст!».

Китоби «Дунёи соҳибдилон» барои доираи васеи хонандагон муфиду судманд мебошад.

«Алифбои телевизион»

Тақмили ихтисоси рӯзноманигорон аз ҷумлаи вазиғаҳои меҳварии фаъоли Академия ВАО-и Тоҷикистон маҳсуб меёбад. Барои самаранок гузаронидани дарсҳо, пеш аз ҳама, китобу дастурҳои таълимии муҳим аз ҷониби Академияи ВАО дастурҳои зиёде таълиф гардида истодааст. Китоби собиқадорони телевизион Иззатманд Саломов бо номи «Алифбои телевизион» далели гуфтаҳои болост. Дар он раванди омода намудани барномаҳои телевизион зина ба зина барои журналистони ҷавон нишон дода шудааст. Ҷолибияти китоб дар он аст, ки дар он ҳар мафҳуми истилоҳот барномаҳои телевизионӣ ба таври сода

шарҳу тавзеҳ ёфтааст. Инчунин, барои рангини ҷолиб гузаронидани барномаҳои телевизионӣ маслиҳату пешниҳодоти судманд ироа гардидааст.

Дар муқаддимаи китоб директори Академияи ВАО Зиннатullo Исмоилзода қайд кардааст: «Дарвоқеъ, донистани алифбои қор дар телевизион журналисти телевизионро ба ҷодаи муваффақият раҳнамоӣ мекунад ва ин китоб роҳнамоӣ хуби эҷодист».

Ҳамин тариқ, дар китоб дар 15 қадам тамоми паҳлуҳои фаъолияти эҷодии журналисти телевизион нишон дода шудааст.

Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

► СҶҶҶҶҶ

Дӯстмурод ҶҶҶҶҶ

15 январи соли 2021 риштаи умри яке аз устодони донишманду сермахсули ДМТ, иқтисодшиноси варзида, олим ва адиби шинохта Дӯстмурод ҶҶҶҶҶ дар 79-солағӣ канда шуд.

Устод 5 майи соли 1942 дар шаҳри Ҷисор, дар оилаи хизматчи таваллуд шудааст. Хатмкардаи риштаи иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мебошад. Фаъолияти меҳнатӣ аз ҳамин донишгоҳ шурӯ шуда, дар вазифаҳои гуногун адои вазифа намудааст. Солҳои 1969-1974 муаллими калон, 1974-1991 дотсент, солҳои 1998-2003 мудир кафедраи бахисобгирӣ бухгалтерӣ ва соли 1981 декани факултаи бахисобгирӣ иқтисодӣ буд. Мавсуф дар чодаи таълиму тарбия ва илму истеҳсолот мактаби ҳосаеро созмон дод.

Мактаби илмӣ профессор Дӯстмурод ҶҶҶҶҶ яке аз мактабҳои бонуфузи соҳаҳои муҳосибот, аудит ва таҳлили фаъолияти хоҷагидорӣ дар қаламрави пасошӯравӣ махсуб мешавад.

Устод рисолаи номзадиро соли 1969 дар аспирантураи Академияи молияи Москва ва рисолаи докториро соли 1989 дар докторантураи Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дифоъ кардааст.

Д. ҶҶҶҶҶ дар Осиеи Миёна аввалин олимест, ки дар ин соҳаи мушкул рисолаи докторӣ дифоъ намуда, зеро роҳбарии профессорон А.Д. Шеремет ва А. Ф. Аксёненко назарияи бахисобгирӣ идоракуни аз рӯи фаъолиятро таҳқиқ ва тавсияҳои муфиди илмӣ пешниҳод кардааст. Ин пешниҳод аз

ҷониби аксар олимони мамулики гуногун мавриди эътироф қарор гирифт.

Дар давраи таҳсил дар докторантураи Донишгоҳи давлатии Москва ҳамчун мушовири илмӣ ҷиҳати тайёр кардани мутахассисон дар соҳаҳои иқтисодиёт барои кишварҳои Озарбойҷон, Туркменистон, Қирғизистон, Афғонистону Ўзбекистон саҳм гузоштааст.

Натиҷаи корҳои илмӣ Д. ҶҶҶҶҶ оид ба ташкили бахисобгирӣ хароҷоти истеҳсолӣ дар низомии идоракунии субъектҳои хоҷагидорӣ аз рӯи фаъолият дар бузургтарин корхонаҳои Иттиҳоди Шӯравӣ, аз ҷумла, дар ширкати «АвтоВАЗ», заводҳои дастгоҳбарории «Красный пролетарий» (Москва), «Тоҷиктекстильмаш» (Душанбе), саноати сабуки Тоҷикистон (қолинбофӣ, трикотажбарорӣ, бофандагӣ, истеҳсоли семент) қарор додаанд.

Аввалин рисолаи илмӣ Д. ҶҶҶҶҶ оид ба бахисобгирӣ идоракуни бо теъдоди 50 000 нусха дар нашриёти «Финансы и статистика»-и шаҳри Москва аз ҷоп баромад.

Зери роҳбарии Д. ҶҶҶҶҶ беш аз 20 нафар рисолаи докторӣ ва номзадӣ дифоъ бинмудаанд. Устод борҳо дар конференсияҳои байналмилалӣ дар Туркия, Олмон, Эрон, Бугория, Голландия, Боку, Санкт-Петербург ва дигар минтақа дар бораи дастовардҳои илмӣ маъруза кардааст.

Д. ҶҶҶҶҶ аз соли 2000-ум раиси Ассоциатсияи муҳосибон ва аудиторони ҷумҳурӣ буд. Бо ташаббуси устод солҳои 2000-2008

гранти ширкати «Прага» барои ташкили омӯзиш ва қарор кардани СБХМ дар субъектҳои хоҷагидорӣ ҷумҳурӣ ба даст оварда шуд.

Ҷиҳати омӯзиш ва қарор кардани стандартҳои нави муҳосибавӣ аз ҷониби ҷамъият бо роҳбарии Д. ҶҶҶҶҶ ба Фаронса, Туркия, Голландия, Ирландия, Ўзбекистон, Россия, Қазоқистон ва Қирғизистон сафар карда буданд.

Шодравон зиёда аз 200 китоби тадқиқотӣ, дарсӣ, илмӣ методӣ ва мақолаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ба нашр расонадааст.

Барои саҳми шоиста дар рушди илму маориф ва тарбияи мутахассисон бо нишони «Аълочии мактабҳои олии Иттиҳоди Шӯравӣ» (1985), унвони «Арбоби илму техникаи Ҷумҳурии Тоҷикистон» (1998) сарфароз шудааст. Узви вобастаи Академияи байналмилалӣ мактабҳои олии (1995), академики Академияи илмҳои иқтисодии АвруОсиё (2003), узви Иттифоқи журналистон (2011) ва Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон (2014) мебошад. Инчунин, Дӯстмурод ҶҶҶҶҶ бо таҳаллуси «Самимӣ» чандин роман, девони шеър ва очеркҳои таърихӣ низ ишро кардааст.

Ёди ин инсонӣ наҷибу олимӯ адиби варзида дар дилҳо ҷовидонист.

Эътибор надорад

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №0024318 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2014 муассисаи таҳсилоти миёнаи умуӣ №71 ба номи Юсуф Ақобирови шаҳри Душанбе ба Муҳаммадсалими Муҳаммадқарим додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТУ №0001063, ки онро соли 2014 литсей-интернати Президентӣ барои кӯдакони болаёқати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Сатторзода Парвиз Ҷамшед додааст, эътибор надорад.

Дипломи гумшудаи ДТК №0152231, ки онро соли 2016 коллеҷи тиббии ҷумҳуриявии шаҳри Душанбе ба Сайдалиев Иброҳим Эмомалиевич додааст, эътибор надорад.

► ЁДВОРА

Ҳаёти ибратомӯз

Меғуянд, ки зиндагӣ мисли китоб аст. Ҳар кас дар он нақши худро дорад. Қаҳрамонҳоеро вохӯрдан мумкин аст, ки як лаҳза амал мекунад. Онҳо танҳо барои тобиши маъноӣ бахшидан ба сатрҳои китоб оварда мешаванд.

Лекин персонажҳои низ ҳастанд, ки аз қаҳрамонони асосӣ кам нестанд. Онҳо роҳи дурустро нишон медиҳанд. Дурро гавҳари қарри баҳри бекарони зиндагиро ба сохили он мебароранд.

Ибодулло Маҷидовро (рӯҳашон шод бод) дар ноҳияи Рӯдакӣ ҳама мешиносанд. Новобаста аз синну сол ва табақаи иҷтимоӣ, маърифатнокӣ, интизом, меҳнатдӯстӣ, масъулиятшиносӣ хислатҳои ҳастанд, ки ба шахсияти комилу муваффақ тааллуқ доранд.

Талошу ҷустуҷӯи бардавом баҳри баланд бардоштани сифату самаранокии кор, ҳалолкорӣ аз зумраи хислатҳои неки устод ба шумор мерафтанд. Шодравон ҳама вақт аз пайи таълиму тарбия буданд. Ҳамагон ӯро ҳамчун омӯзгори асилу обрӯманд ёд мекунад.

Омӯзгор, Аълочии маорифи Иттиҳоди Шӯравӣ, Аълочии маорифи ҚШСТ, Корманди шоистаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ибодулло Маҷидов соли 1946 Омӯзишгоҳи педагогии шаҳри

Сталинободро (ҳоло шаҳри Душанбе) сарбаландона хатм намуда, фаъолияти ҳешро аз омӯзгор, нозираи шӯъбаи маорифи ноҳияи Ҷисор оғоз кардааст.

Шурӯ аз соли 1978 то 2000-ум директори мактаби №44-и (он замони №197) ноҳияи Рӯдакӣ таъйин гардид. Дар ин давра шоғирдони зиёдеро тарбияву ба камол расонид, ки дар соҳаҳои гуногуни ҳаёти мамлакат фаъолияти пурсамар доранд. Омӯзгор дарсҳои рағбӣ рангин гузаронда, талқин менамуд, ки соҳиби илму пешае гарданд.

Хизмати устод Ибодулло Маҷидов назди ҷомеа хеле бузург аст. Ӯ аз соли 1978-то 2000-ум мактабро аз мактаби ибтидоӣ ба муассисаи миёнаи умумӣ табдил дода, нахустин маротиба дар Тоҷикистон кӯдакони наздимақтабӣ ташкил намуд.

Ибодулло Маҷидов дар баробари омӯзгори асил будан, фарзандони соҳаҳо ба камол расонид, ки бо амалу пайкори худ баҳри ободӣ ва шукуфоии Ватани азизамон заҳмат мекашанд. Ҳарчанд ки аз марғи устод 3 сол гузашта бошад ҳам, ҳамагон ӯро бо неки ёд мекунад.

Шарофуддин ТАЛБАКОВ,
омӯзгори география ва биологияи
мактаби №14-и ноҳияи Рӯдакӣ

► ҶИҚМАТИ РӯЗГОР

Адаб хоҳӣ, зи ҳад берун манеҳ пой

Тарбияи насли наврас вазифаи басо душвор ва масъулиятнок аст. Зини рӯ, на танҳо волидайн, балки омӯзгоронро низ зарур аст, ки ба одоби рафтори хонандагон диққати ҷиддӣ диҳанд. Ҷунончи, шоир меғуянд:

*Тифло аз кӯдакӣ омӯз адаб,
К-аз камолӣ тарбия одам шавад.*

Фарзандоне ҳастанд, ки дар оила тарбияи хуб мегиранд, бинабар он, на танҳо аълохон, ҳатто боодоби ташкилотчи ҳам мебошанд. Баъзе хонандагон суҳт меҳонанд, лекин хеле орому ботамизанд. Хонандагоне ҳастанд, ки бо баҳои хуби аъло меҳонанд, лекин беодоби ботамизанд. Ба ин гуруҳи мақоли «Олим шудан осону одам шудан душвор» мувофиқ меояд. Ногуфта намонад, ки то хонанда одоби хуб надошта бошад, дониши андӯхтаи ӯ бефоида аст. Зеро бачаи беодоб натавонад дарсро вайрон мекунад, балки ба дигарон низ ҳалал мерасонад. Камолитдин Биноӣ хеле хуб фармудааст:

*Толиби илму адаб бояд,
Бо адаб саъй дар талаб бояд,
Дар талаб ҳар касе, ки беадаб аст,
Гар ба мақсудӣ худ расад, аҷаб аст.*

Ногуфта намонад, ки одоби ахлоқи ҷавонону наврасон боиси нигаронӣ аст. Аксари онҳоро дар ҷойҳои ҷамъияти дучор меоем, ки суҳанони қабехро ба забон мегиранд, баланд-баланд гап мезананд, ҳамдигарро дашном медиҳанд. Ба фикри ман, агар ҳар як муаллим пеш аз оғози дарс ба хонандагон дар бораи одоби суҳан ронад, аз гуфтаҳои бузургон мисол орад, хеле судманд аст. Дар роҳи мактабу сахни он низ ба онҳо аҳамият дода, ҳар

рафтори ноҷояшонро маҳкум намоем, то хонанда ҳис намояд, ки ӯ ҳама вақт дар зери назорат аст. Барои ин, пеш аз ҳама, худӣ мо, омӯзгорон низ намуна бошем, зеро хонанда на танҳо ба дониши мо, балки ба рафтору гуфтору тарзи либоспӯшии мо низ диққат медиҳад. Беҳуда Ҷомии ширинкалом нагуфтааст:

*Боядат аввал адаб андӯхтан,
Пас дигар ҳоро адаб омӯхтан.*

Фарзона ЮСУПОВА,
омӯзгори мактаби №82,
ноҳияи Сино

Ҷамъияти солимавӣ

*Аз Худо хоҳам, ки дар ин Соли нав,
Бахти нав ояд ҳаме, иқболи нав.
Дарду ғамҳоро барад аз ин ҷаҳон,
Шодӣ орад баҳри ҷумла мардумон.
Кас набояд мубталои Куруно,
Пок гардад рӯи олам зини бало.
Пушти абри ғам намонад офтоб,
Хандаро дигар напӯшонад ниқоб.
Боз меҳру улфату ҳамбастагӣ,
Ҳар киро бошад шиори зиндагӣ.
Соли Нав орад ба мардум рӯзи нек,
Ҷамъияти ҳамдаму дилсӯзи нек.
Ҷумла одам - кӯдаку пиру ҷавон,
Шодмон бошад дар рӯи ҷаҳон.
Сулҳу оромӣ бимонад пойдор,
Ваҳдати миллӣ ҳамеша барқарор.
Ин Ватан обод гардад беш аз ин,
Тоҷикистон чун биҳиште дар замин.*

Маҳмудҷони АБДУЛАҲАД,
омӯзгор, ноҳияи Кубодиён

Сафробахши ғажон омӯзгор аст.

ОМҶҶҶ

Муассис: Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru
Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррир
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати М.ИМОМЗОДА, А.РАҲМОНЗОДА, Н.САИД, М.САЛОМИЁН, Л.НАЗИРӢ, Д.ҚОДИРЗОДА,
таҳрир: Н.СОБИРЗОДА, Ф.РАҲИМӢ, А.МУРОДӢ (ҷонишини сармуҳаррир), Н.ОХУНЗОДА (қотиби масъул)

Суроға: 734025, ш.Душанбе, х. Айни 126, Телефонҳо: қабулгоҳ – 225-81-55, ҷонишини сармуҳаррир – 225-81-58, қотибот – 225-81-57, муҳосибот – 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Қумитан андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири ҷандандешӣ маводе низ ба таъири мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набояд ва барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад. Набавтандори шумора Ҳ.ҲОМИД

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озода» ба таъири расид. | Индекси обуна – 68850 | Адаби нашр: 38299 нусха | Таррох: С.Ниязов | Ҳуруфчинон: М.Диловарова ва Д.Забинова

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридшуда ба қарордонида намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳо дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5) – и ҳарфи Times New Roman Tj, қабул менамояд.